

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 918

20. STUDENOGA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

**Biskupsko ređenje
mons. Slavka Večerina**

4

Kaurić i Petreš u Pokrajinskoj vladi

Zamjenik i pomoćnik tajnika

5

Reagiranje

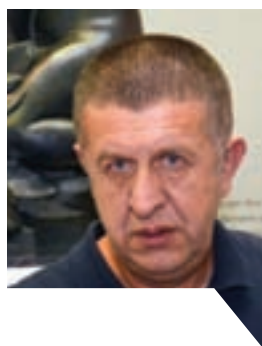
Zašto valja optuživati i biti u službi negativnog predstavljanja DSHV-a i njegova predsjednika?

9

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Je li može jaje za dinar?

16

Josip Mlakić, književnik

Usamljenost je prirodno stanje jednog pisca

30

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«: 100 godina od rođenja književnog povjesničara, leksikografa i pjesnika Ante Sekulića (1920. – 2016.)

Spomenik kulturi bačkih Hrvata

34

Obilježeno 20 godina biskupskog djelovanja i 75 godina života nadbiskupa Stanislava Hočevara

Rad zasnovan na zajedništvu i dijalogu

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Iza zatvorenih vrata

Mjesecima se govori o mogućnosti da hrvatska zajednica dobije svoje predstavnike na svim razinama vlasti. Od republičke, pa do lokalne. I nije to neko nagađanje bez osnova već je tu mogućnost nagovijestio i sam prvi čovjek Srbije. Nekoliko puta. Posljednji put o tome je govorio prije tjedan dana. Kako je prenijela Državna novinska agencija *Tanjug* **Vučić** je zatražio od Vlade Srbije da osigura veći broj pripadnika nacionalnih manjina u državnim tijelima na republičkoj i pokrajinskoj razini. Među manjinama koje je spomenuo bila je i hrvatska. A kada predsjednik nešto traži od Vlade, onda se to ne odbija.

Prvi rezultat je imenovanje **Gorana Kaurića** i **Mladena Petreša** na dužnosti u pokrajinskim tajništvima. I to jest prvi i za sada jedini konkretan rezultat najava da će i hrvatska zajednica imati svoje predstavnike u tijelima vlasti. Ostalo je još »na čekanju«, ili što bi se reklo, razgovori, pregovori, dogovori su u tijeku. Spominju se Sombor, Zrenjanin, Pančevo...

Na stranu sada to što će sve što bude dogovoreno biti oročenog trajanja. Godinu dana, ili koji mjesec više.

O ulasku predstavnika hrvatske manjine u strukture vlasti razgovaralo se i na relaciji predsjednik Vučić – veleposlanik **Bišćević**. Dva puta, kako je u Somboru potvrdio sam veleposlanik.

A Sombor je poslije Subotice drugi grad koji je službeno posjetio hrvatski veleposlanik. Ne može se zamjeriti na namjeri da se u direktnima razgovorima progovori o suradnji koja bi mogla unaprijediti odnose dviju država i utjecati pozitivno na položaj hrvatske zajednice. O tome što se razgovaralo prilikom susreta veleposlanika i gradonačelnika čulo se na konferenciji za novinare. Onaj drugi dio posjeta, a to je bio sastanak s hrvatskim udrugama, za javnost, onu novinarsku, nije bio dostupan.

Na taj dio razgovora nismo se pojavili bez najave, ali nam je rečeno da poslije fotografiranja trebamo napustiti prostoriju u kojoj su vođeni razgovori. Tako smo ostali iza zatvorenih vrata. Kao što su iza zatvorenih vrata, jer nisu niti pozvani, ostali i vijećnici HNV-a s područja Grada Sombora, a troje ih je, te HNV i ZKVH.

Z. V.

Kaurić i Petreš u Pokrajinskoj vladi

Zamjenik i pomoćnik tajnika

Kaurić: s ove pozicije ću se potruditi da u okviru hrvatske zajednice sve udruge budu pravodobno informirane o svim natječajima koje raspisuje ovo tajništvo * Petreš: Dat ću sve od sebe da radim časno i pošteno za dobrobit svih, kao i hrvatske zajednice

Na 4. sjednici Skupštine Vojvodine 13. studenog izabrani su zamjenici pokrajinskih tajnika, među njima i **Goran Kaurić** iz Zrenjanina, koji je izabran za zamjenika tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. Goran Kaurić rođen je 1968. godine u Zrenjaninu. Po zanimanju je master profesor tjelesnog odgoja i sporta, a od 2012. je bio uposlen kao savjetnik u Pokrajinskom tajništvu za gospodarstvo i turizam. Ima bogato političko iskustvo, bio je član i funkcionar G17 plus, zatim Demokratske stranke, a od prije nekoliko godina je aktivan u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini u kojem

je izabran za predsjednika podružnice Banat. Od 2008. do 2012. obnašao je funkciju zamjenika gradonačelnika Zrenjanina, a od 2008. do 2010. je bio zastupnik u Skupštini Vojvodine. Udrugu banatskih Hrvata osnovao je 2017., a vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji postao je 2018. Odnedavno je i upravitelj Zaklade *Spomen dom bana Josipa Jelačića* u Petrovaradinu.

Po stupanju na novu dužnost Kaurić je za *Hrvatsku riječ* rekao: »S ove pozicije ću se potruditi da u okviru hrvatske zajednice sve udruge budu pravodobno informirane o svim natječajima koje raspisuje ovo tajništvo. Čim uvjeti to dozvole, vezano za covid-19, planiram obići sve ustanove i udruge hrvatske zajednice i na terenu se upoznati s problemima s kojima se susreću u svome radu i dati im sugestije što treba popraviti kako bi im se olakšao rad. Nastojat ću im olakšati i pristup informacijama koje su bitne za rad udruga i institucija u području kulture i informiranja. Iskustvo u pokrajinskoj administraciji mi je dosta veliko tako da ću to iskoristiti i u svom sadašnjem poslu, a svakako će mi ova funkcija olakšati i rad kao upravitelja Zaklade.«

Kaurić kaže i kako se na lokalnoj razini u Zrenjaninu i Pančevu još uvijek pregovara o sudjelovanju u lokalnoj vlasti i da pregovori idu dobro, te da se očekuje da će hrvatska zajednica imati svoje predstavnike u lokalnoj vlasti u ova dva grada.

Pomoćnik tajnika za poljoprivredu: Mladen Petreš

Pokrajinska vlada je na svojoj sjednici 12. studenog imenovala podtajnike i pomoćnike u nekoliko pokrajinskih tajništava, među njima **Mladena Petreša** doktoranda na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu koji je imenovan za pomoćnika tajnika za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Petreš kaže kako će u sektoru biljne proizvodnje imati nadležnosti nadgledanja i provođenja natječaja za poticaje vezane za biljnu proizvodnju, navodnjavanje, plastenike i staklenike i sprečavanje šteta od elementarnih nepogoda.

Petreš je rođen 1988. godine, diplomirao je na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu i upisao doktorske studije koje sada privodi kraju. U Bostonu je kao stipendist američke Vlade, zahvaljujući stipendiji Fulbright, provodio istraživanje u okviru doktorskih studija za izradu doktorske disertacije u području zaštite bilja. Član je DSHV-a od punoljetstva 2006. godine, i u dva mandata je bio predsjednik Mladeži DSHV-a. Zaposlen je na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu kao istraživač suradnik.

»Dat ću sve od sebe da radim časno i pošteno za dobrobit svih, kao i hrvatske zajednice. Pozitivno sam iznenađen i drago mi je da sam prepoznat kao netko tko dolazi iz struke i znanstvene i akademske zajednice u Srbiji«, kazao je Petreš za HR.

J. D.

Zašto valja optuživati i biti u službi negativnog predstavljanja DSHV-a i njegova predsjednika?

Treća sjednica Skupštine grada Subotice, koja je održana 5. studenoga, nanovo je otvorila staro pitanje na koje se unaprijed zna točan odgovor: zašto se ne samo brojni politički subjekti nego i značajan broj medija – od gradskih do onih prijestolničkih, nedobrohotno, negativno i tendenciozno odnose spram predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i njegovih u javnosti iznijetih stajališta! Bojimo se da se na taj način želi osujetiti uključivanje legitimnih političkih predstavnika hrvatske zajednice u procese donošenja odluka, cilja na kojemu DSHV dosljedno ustrajava i koji ovih tjedana dobiva oblike svojega konačnog ostvarenja!

Žigmanov »protiv Vučića«

Višemjesečno djelovanje lažnih i parapolitičkih predstavnika hrvatske zajednice, neumornih i DSHV-om opsjednutih političkih prvaka Bunjevaca nehrvata, dijelova struktura stranke na vlasti, a od skora i njihovih koalicijskih partnera – političkih predstavnika najmoćnije manjinske zajednice u Srbiji, zadobilo je gotovo sinkroni performans kako bi se doveo u pitanje dalji tijek pregovora oko uključivanja legitimnih predstavnika hrvatske zajednice u institucije u kojima se donose odluke. U tome su im kao odlični saveznici poslužili zabrinjavajuće veliki broj medija, koji su uspješno iskrivili benignu situaciju s 3. sjednice Skupštine grada Subotice kako bi po tko zna koji put oblatili DSHV i njegovog čelnog čovjeka **Tomislava Žigmanova** s optužbom da je on »protiv **Aleksandra Vučića**«.

Najprije se treba istaknuti činjenica da predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov nikada i ni na koji način nije bio »protiv« predsjednika Republike Srbije i predsjednika Srpske napredne stranke Aleksandra Vučića, što je velika većina medija, vjerojatno po naputku, iskreirala kao naslov, a na temelju inkriminirajućeg stanovišta predsjednika Skupštine grada **Bálinta Pásztora**. Stajališta i držanje vijećnika DSHV-a na svim dosadašnjim sjednicama novog saziva Skupštine grada bila su krajnje dobronamjerna i konstruktivna kao i na »sjednici slučaja« – 3. sjednici. Naime, detaljnim slušanjem cijelog tijeka sjednice, svatko može zaključiti kako Žigmanov ne samo da nije bio »protiv Vučića« nego je u svojim izlaganjima govorio posve odmjeren – hvaleći pozitivne pomake kada je riječ o rješavanju određenih zakonom garantiranih prava i ukazujući na postojeće poteškoće. Na njegov poziv s govornice da se dokaže tvrdnja da je »protiv Vučića« nitko se nije javio, a kamoli dokazao suprotno, što su, za ne vjerovati, svi mediji prešutjeli!

Stoga, radi objektivnog informiranja i stvaranja mogućnosti čitateljima na samostalno zaključivanje ovdje donosimo najvaž-

nije dijelove izlaganja Tomislava Žigmanova i drugih političkih takmaca.

Što je Žigmanov rekao o novoj mreži vrtića i informaciji o broju upisane djece u škole?

Najprije se vijećnik Žigmanov u okviru 3. točke dnevnog reda, u kojoj je bilo riječ o novoj mreži dječjih vrtića na teritoriju Grada Subotice, zahvalio »dijelu gradske administracije na čelu s Tajništvom za društvene djelatnosti i Predškolskoj ustanovi *Naša radost* na proaktivnom držanju i odnosu kada su u pitanju interesi i potrebe pripadnika hrvatske zajednice na teritoriju Grada. Izašli su u susret svakoj inicijativi koju je Hrvatsko nacionalno vijeće iskazalo. Mislim da je to praksa koju trebamo pohvaliti javno i iskazati očekivanje da se ista i nastavi. Kao što znate, u nekim ranijim vremenima nismo uvijek bili najzadovoljniji kada je u pitanju proaktivno, inkluzivno držanje pojedinih tijela gradskih vlasti. Sada promjenu koju vidimo i više nego pozdravljamo i iskazujemo očekivanje da će ista biti nastavljena i u drugim segmentima društvenoga života u Subotici«.

U okviru rasprave o 13. točki dnevnog reda – informacija o broju upisane djece u prve razrede osnovnih i srednjih škola, **Mirko Bajić** je, kako smo to već i navikli, posve neutemeljeno prozvao Žigmanova da mu manjka hvale za gradske vlasti što omogućuje pripadnicima hrvatske zajednice ostvarivanje zakonom zagarantiranih prava (sic!) na način da prosječan razred na hrvatskome broji osam učenika, a da je taj broj veći u razredima na srpskom i mađarskom jeziku. Braneći dostojanstvo rada Skupštine i kulturu komunikacije, Žigmanov je u svojem obraćanju upozorio predsjedavajućeg da pojedini vijećnici »koriste svaku priliku da doznačuju jeftinu političku pedagogiju predstavnicima stranaka drugih zajednica. To nije niti primjereno za ozbiljne parlamente niti pak sukladno onome što su novi vjetrovi kada je u pitanju odnos državnih tijela spram hrvatske zajednice. Mi hvalimo uvijek svaki pomak koji se dogodi u obrazo-

vanju na hrvatskom jeziku«, istaknuo je Žigmanov, »pohvalimo svaki proaktivni odnos koji bilježimo kada su u pitanju rješavanja otvorenih problema, ali ću samo reći da još uvijek ne postoji inspektor, to jest niti jedan segment nadzora u obrazovanju na hrvatskom jeziku; da još uvijek bilježimo opstrukcije kada je u pitanju ostvarivanje ovog prava; da u komunikaciji s predstavnicima vlasti, i republičke i pokrajinske, i s predsjednikom Republike, ukazujemo na slučaj višegodišnjeg 'stvaranja' svih potrebnih dokumenata kada je u pitanju osnutak Hrvatskog školskog centra; da u iskustvima koja razmjenjujemo s predstavnicima srpske zajednice u Republici Hrvatskoj bilježimo činjenice da se tamo otvaraju razredi s jednim učenikom i da oni nikakvu zahvalu ili dodatne pozitivne geste ne čine kada je u pitanju odnos prema državi. To su zakonom garantirana prava koja se imaju ostvarivati bez obzira na skupoću«, istaknuo je Žigmanov.

Optužba da su DSHV i Žigmanov »protiv Vučića«

»Prijeponi« događaj zbio se u okviru objedinjene rasprave glede 42. i 43. točke dnevnog reda, u kojima su birani članovi povjerenstva za nazive ulica i spomenike u gradu. Budući da u predloženim članovima spomenutih povjerenstava nije bilo predstavnika hrvatske zajednice, Žigmanov je rekao sljedeće: »Kada je u pitanju rad lokalnih tijela vlasti koji se tiče identitetskih odrednica koje imaju izravne veze s kulturom nacionalnih zajednica, onda su rješenja koja bilježimo kao standarde u zemljama koje imaju razvijene multikulturalne politike, koje baštine određene standarde konsenzualne demokracije, da u ova tijela budu uključeni i predstavnici onih zajednica kojih se to neposredno tiče, bez obzira na određene konstelacije kada je u pitanju distribucija moći u tijelima vlasti. Konkretno, bilo je za očekivati da i predstavnici hrvatske zajednice budu prisutni u ovim komisijama o kojima ćemo sada glasovati, bez obzira jesmo li mi dionici onih struktura u tijelima vlasti koje jesu dio vladajućih ili pak ne. Bojim se da ove odluke nisu ni na fonu onoga

o čemu se intenzivno razgovara kada je u pitanju ispravak onoga što Republika Srbija nije u primjeni svojih međunarodno preuzetih obveza uradila kada je u pitanju članak 9. Međudržavnog sporazuma između Republike Srbije i Republike Hrvatske, a to je da se osigura predstavnicima hrvatske zajednice sudjelovanje u procesima donošenja odluka na svim razinama vlasti, a predsjednik Aleksandar Vučić, i Republike i Srpske napredne stranke, je koncem kolovoza rekao da će se to ispraviti i mi čvrsto vjerujemo da će toga uskoro i biti. Na taj način mislim da ova praksa ne prati tu vrstu aktivnosti i iskazujemo određeno žaljenje što se to još nije dogodilo«.

Nakon toga je predsjednik Skupštine Grada Subotice Bálint Pásztor izašao za govornicu i rekao sljedeće: »Imao sam potrebu da se u svojstvu predlagачa akta obratim zbog toga što je Skupština grada Subotice, kao što je to i svaka druga skupština, predstavnički organ i mi tu iznosimo političke stavove. Pošto sam, ne samo ja kao predlagач akta, nego čitava koalicija na gradskom nivou optužena da smo diskriminirali hrvatski narod, želeo bih najoštrije to da demantujem i da kažem da to niti je bila namjera, niti je bio cilj, niti je do postizanja toga došlo. Želim da vas podsetim da sam ja verovatno prvi predsjednik gradske Skupštine koji se sa ove govornice povodom Dana grada obratio i na hrvatskom jeziku. Isto tako, a bilo je već reći o tome, uprkos protivljenju bunjevačke nacionalne zajednice, i gradonačelnik i ja kao predsjednik gradske Skupštine smo bili na otkrivanju biste biskupu **Ivanu Antunoviću**. Gospodine Žigmanov, mi smo u prošlom sazivu bili zajedno u Narodnoj skupštini Republike Srbije, zajedno mislim da smo u isto vreme bili narodni poslanici, i ja vas sa političke tačke gledišta apsolutno razumem i znam šta znači boriti se za interese nacionalne zajednice, ali se to može raditi na nekoliko načina. Ovo što vi radite, dozvolite mi slobodu da vam kažem, je apsolutno pogrešno i kontraproduktivno. Položaj hrvatske nacionalne zajednice neće zavisiti od toga da li ćete imati člana u ovim komisijama ili nećete imati člana. Ukoliko vam je bilo toliko bitno da imate člana, onda i vi odlično

znate da je postojala mogućnost da u razgovoru sa gradonačelnikom ili sa mnom, dođemo do jednog kompromisnog rešenja. Vi ste tu spominjali konsocijalnu i konsenzualnu demokratiju i Lajpharta. I ja sam čitao dela **Arenda Lajpharta** i znam savršeno o čemu pričate. A ovu diskusiju ste imali i na sastanku kolegijuma prošlog petka, odnosno Saveta za usaglašavanje, i tada sam vam rekao da ukoliko ćete izneti ove stavove, onda ću morati da i ja kažem nekoliko rečenica i da se nadam da do toga neće doći. Mislim da ovo nije u interesu ni hrvatske zajednice, ni Skupštine, ni DSHV-a, niti bilo koga drugog. Svi mi ovde vrlo dobro znamo da Skupština grada ima stalne odbore i povremene odbore. Svi mi vrlo dobro znamo da su u stalnim odborima predstavnici svih odborničkih grupa koje su osvojile mandat. Znamo i to vrlo dobro da u povremenim komisijama, sada raspravljamo o povremenim komisijama, članove delegiraju samo odborničke grupe koje su deo vladajuće većine. Vi želite da participirate u vlasti, da imate funkcije, da imate pogodnosti, da imate privilegije, a da ujedno ne glasate za neke odluke koje su za vas neprihvatljive. Tako se ne zastupa interes nacionalne zajednice. Vi želite da imate privilegije, a ne želite da budete u koaliciji sa Srpskom naprednom strankom i Savezom vojvođanskih Mađara jer imate nešto protiv ne znam koga i ne znam čega. Imate nešto protiv vlasti, ali želite da imate privilegije. To jednostavno ne može tako da funkcioniše i mislim da sve ovo što ste rekli jednostavno ne odgovara stvarnosti. Mislim da smo jedan izbalansiran predlog dali za sve odbore i sve komisije i predlažem vam da odlučite da li ste deo vladajuće većine ili ste opozicija. Ne možete decenijama da budete i na vlasti i u opoziciji, ne možete da idete na listi opozicionih stranaka, a ujedno očekivati od vlasti da vam rešava probleme. Ne možete da budete protiv Aleksandra Vučića, a opet od tog istog Aleksandra Vučića da tražite da vam rešava probleme. Ili ste u vlasti ili ste deo opozicije. Ja znam da je lagodnije biti u opoziciji. Ali onda nemojte nešto tražiti što pripada odborničkim grupama koje su u vlasti. I još jednom da ponovim, mislim da je predlog izbalansiran, mislim da hrvatska zajednica neće biti diskriminisana i mislim da ćemo imati dobre i stalne i povremene odbore odnosno komisije u ovom mandatnom periodu u Skupštini grada i ja se nadam da ova rasprava neće voditi u nedogled, ali ukoliko ćete iznositi neke stavove koji jednostavno ne odgovaraju stvarnosti, ja ću morati da vam odgovorim kao predlagač akta jer ne očekujem od drugih da me brane pošto ja stojim iza ovog predloga«.

Na Žigmanovljev poziv da se dokaže tvrdnja »protiv Vučića« nitko se nije odazvao

Po ustaljenoj lošoj praksi javio se i Mirko Bajić, koji je bespogovorno podržao izlaganje predsedavajućega: »Sve je rečeno, čuli ste malopre. Ja sam imao nameru da nešto na tu temu kažem, nema potrebe. Evo sad ću izazvati možda repliku. Gospodine Žigmanov, Vi imate pravo da učestvujete u odlučivanju kod **Nenada Čanka**. Vi ste sa njim na listi bili i tamo možete da se prijavite isto u odbore, komisije i ostalo kako god Vam oni budu dozvolili. Vi nikada niste izašli na izbore kao Hrvat, tražeći glasove Hrvata otkako postojite. Mi smo išli uvek tako otkako postojimo. Koga Vi predstavljate? Ovo je predlog za repliku ako želite«.

Na koncu, za raspravu se javio Žigmanov te zaključujući rekao sledeće: »Ne želim produbljivati nesporazume unutar ove

točke dnevnog reda, mislim da sam bio dovoljno jasan. Želim samo nekoliko riječi radi precizacije. Nisam govorio o diskriminaciji hrvatske zajednice, molim da se to nedvosmisleno čuje, govorio sam samo o isključenosti predstavnika hrvatske zajednice iz određenih tijela koja su identitetska, kao potrebu da se tome udovolji. Tko je gdje bio, ja nisam odlučio, niti je itko drugi. Vi ste na temelju racionalnih odluka i procjena odlučili biti na otkrivanju spomenika. Mi smo to pozdravili, cijenili, kao što sam pozdravio i cijenio i druge Vaše istupe, Vašu praksu, ali to ne znači da uniformno svaku odluku moramo bezrezervno podržavati. Nije ovo ni mjesto ni vrijeme da se ocjenjuje tko kakvu politiku vodi, da li smo mi pogriješili i kontraproduktivno to činili, vrijeme će pokazati. Specifičnost društvenog položaja hrvatske zajednice je gotovo dijametralno suprotna od položaja, prilika, okvira mađarske zajednice. Mislimo da u tim kontekstima i relacijama gotovo je neusporedivo isto cijeniti. Kada je u pitanju uključivanje predstavnika hrvatske zajednice u šire koalicije, ja ću samo podsjetiti ovaj cijenjeni dom i ovdje nazočne, da mi nikada nismo od onih koji vrše vlast od 2012. godine bili pozivani da budemo dio toga, pa nismo mogli o tomu odlučivati niti pak sudjelovati. Nudi se onaj koji ima moć, on kaže što su okviri suradnje. I još jedna stvar, DSHV nije želio niti želi privilegije, srednji vijek je prošao, mi želimo biti uključeni u procese donošenja odluka i odgovorno pridonositi obnašanju svega onoga što je sudbina naselja, mjesta, regija i na koncu države. Nismo ni protiv Aleksandra Vučića. Kada to netko bude dokazao, mi ćemo to prihvatiti. Kao i svaki čovjek u politici mi referiramo na određene odluke, na određene postupke, na određen procese i na to imamo pravo. Demokracija je, vrijeme komunizma i centralnih komiteta je iza nas i nitko nas neće onemogućiti da to činimo. Naravno, pridržavajući se svih standarda, normi, legalnih okvira i svega onoga što je danas praksa u EU, ideja i koncepta koji DSHV podržava već više od 20 godina«.

Umjesto zaključka – nije lako, no drugog nam puta nema

Naravno, ovim napisom neće se umanjiti, a kamoli otkloniti politička šteta koju je DSHV nanovo iskusio, no vjerujemo da se cilj koji se želio postići – zaustaviti proces razgovora oko uključivanja legitimnih političkih predstavnika hrvatske zajednice u institucije u kojima se donose odluke – neće ostvariti. Isto tako, paušalne i neempatične ocjene o »lošoj« politici koju DSHV vodi, upućene od strane političkog prvaka mađarske zajednice, neće nimalo utjecati na našu odlučnost da nastavimo istrajavati u borbi za ravnopravnost Hrvata u Srbiji na način očuvanja vlastitog dostojanstva. Svjesni smo, naravno, složenosti našeg društvenog položaja, a u odnosu na druge nacionalne zajednice u Vojvodini izazovi su najspecifičniji. Istina, u posljednjih nekoliko mjeseci bilježimo odlučne i nesvakidašnje iskorake od strane vlasti u rješavanju određenog broja otvorenih pitanja hrvatske zajednice, pa i u Subotici, a započeli su, nakon poziva predsjednika Republike i SNS-a Aleksandra Vučića, i ozbiljni razgovori glede sudjelovanja Hrvata u procesima odlučivanja. U tom smislu, cijeli ovaj slučaj samo ćemo arhivirati, a svoje pozitivno držanje spram predstojećih nam pregovora u dobroj vjeri i nadalje zadržati!

Press DSHV-a

Dr. sc. Jasmina Curić, predsjednica Bošnjačkog nacionalnog vijeća

Udar na manjinsku samoupravu

Narodna Skupština Srbije usvojila je prošlog tjedna rebalans državnog proračuna. Ovom odlukom sredstva za nacionalna vijeća 22 nacionalne zajednice umanjena su za 20 posto. Tako će ove godine nacionalna vijeća, umjesto 246 milijuna dinara, dobiti manje od 200 milijuna. Kako ovaj potez komentiraju u Bošnjačkom nacionalnom vijeću razgovarali smo s predsjednicom dr. sc. Jasminom Curić.

Kako Bošnjačko nacionalno vijeće komentira odluku da se za petinu umanje sredstva iz državnog proračuna koja su namijenjena nacionalnim vijećima?

Smatramo udarom na manjinsku samoupravu planirano umanje u iznosu proračunskih sredstava koja se dodjeljuju nacionalnim vijećima za njihov rad i za provođenje njihovih redovnih programa u cilju zaštite identitetskih pitanja i Ustavom zagarantiranih ljudskih i manjinskih prava. Svojim prijedlogom rebalansa proračuna za 2020. godinu Vlada Srbije je za čak 20 posto umanjila prvobitno planiran iznos koji jedva pokriva osnovne troškove funkcioniranja svih nacionalnih vijeća. Na ovaj način, a ako uzme u obzir i izmjene zakona iz 2018. godine, država Srbija jasno pokazuje tendenciju da onemogućava manjinskim narodima i nacionalnim manjinama da unaprjeđuju svoj položaj i ostvaruju svoja prava. Važno je istaći da je visina sredstava koja se dodjeljuju nacionalnim vijećima nominalno nepromijenjena već duži niz godina, te Vlada i time krši zakon i uredbe koje je donijela (ona su na nivou od 2014. godine), a ako gledamo ovaj iznos u svjetlu inflacije, onda možemo reći da se realni iznos umanjio. Koordinacija nacionalnih vijeća je usvojila zaključak kojim je ustanovljeno da je smanjenje sredstava za 20 posto godišnjeg proračuna prekomjerno, jer smo i sami, kao nacionalna vijeća, veliki dio naših proračuna potrošili u zaštiti zdravlja stanovništva i organiziranja cjelokupne online nastave, u pripremu satova i emitiranje, kao i realizaciju planiranih redovitih aktivnosti te da bi smanjenje sredstava do ove mjere ugrozilo opstanak većine nacionalnih vijeća. U skladu s tim zaključkom, Koordinacija se obratila predsjednici Vlade Srbije, koja ujedno i predsjedava Republičkim savjetom za nacionalne manjine, da nacionalna vijeća izuzme iz ovog umanjivanja i tražila hitan sastanak.

Očekujete li da će tog razgovora i biti?

Predsjednica Vlade je istovremeno i predsjedavajuća republičkim Savjetom za nacionalne manjine te je razgovor s legitimnim predstavnicima nacionalnih zajednica nešto najmanje što ona može uraditi. Ovaj izazov se mora prevladati što prije i to u interesu manjinskih i većinskog naroda u ovoj državi. Na ovom primjeru će država dokazati je li stvarno zainteresirana za poštovanje i unaprjeđenje manjinskih prava.

Konkretno, bez koliko novca je ostalo Bošnjačko nacionalno vijeće i koliko će to otežati rad, realiziranje projekata?

Ukoliko bi odluka o smanjenju sredstava ostala na snazi, sva nacionalna vijeća bi ostala bez financijske podrške od države za posljednja dva mjeseca tekuće godine. To konkretno znači zaustavljanje realizacije svih projekata koji su u fazi provođenja.

Može li se onda taj potez sagledavati i kao dodatni udar na manjinska prava?

To sigurno jest dodatni udar na manjinska prava. Oduzimanjem financijskih sredstava direktno se otežava i onemogućava rad nacionalnih vijeća, jedinih legitimnih zastupnika manjina u Srbiji. Bez resursa, prije svega financijskih, nemoguće je implementirati programe i projekte koji se tiču unaprjeđenja manjinskih prava u Srbiji. S druge strane, i dalje imamo nadu da će se ova odluka preinačiti te da smanjenja neće biti.

Uskoro će i pripreme za proračun 2021. godine. U kom pravcu bi trebali biti zahtjevi Koordinacije glede proračunskih sredstava za narednu godinu? Postoji li bojazan da je ovo umanje samo naznaka da će u 2021. biti planirano manje sredstava nego što je bilo za 2020. godinu?

Takva bojazan je realna i prisutna. Kao što sam napomenula prije, vjerujem da će doći do preinačenja ove odluke te da smanjenja neće biti. Još jednom napominjem da je visina sredstava koja se dodjeljuju nacionalnim vijećima nominalno nepromijenjena već duži niz godina te Vlada i time krši zakon i uredbe koje je donijela (ona su na nivou od 2014. godine), a ako gledamo ovaj iznos u svjetlu inflacije, onda možemo reći da se realni iznos umanjio. Ukoliko stvari pogledamo iz ove perspektive, bit će nam jasnije zašto je ovo smanjenje neracionalno i zašto je bitno da se odluka što prije preinači. Dalje, također gajimo nadu da će se proračunom za 2021. godinu visina sredstava potrebna za rad nacionalnih vijeća uvećati kako bi manjinama bilo dozvoljeno očuvati svoj identitet i dalje unaprjeđivati svoja prava.

Formirano je Ministarstvo za ljudska prava i dijalog, međutim još uvijek nismo vidjeli ni čuli njihov komentar na ovaj rebalans. Jeste li očekivali njihovo očitovanje i kako vidite ulogu ovog ministarstva u narednom razdoblju?

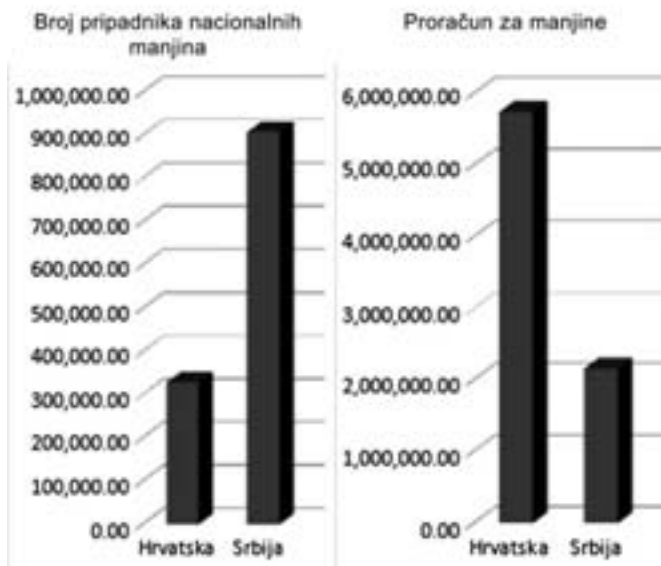
Ministarstvo za ljudska prava i dijalog je mehanizam preko koga se efikasnije mogu ostvarivati ljudska i manjinska prava u zemlji. Ono je neophodno i iz razloga primjene postojećih zakonskih odredbi u pogledu ostvarenja i zaštite ljudskih i manjinskih prava, kao i u pogledu unaprjeđenja zakonodavnog okvira u ovom području. Ministarstvo za ljudska prava je bitno i za unaprjeđenje dijaloga između manjinskih i većinskog naroda u ovoj državi. Sama činjenica da sada postoji Ministarstvo umjesto prijašnje Kancelarije za ljudska i manjinska prava nagovještava da se država, makar deklarativno, želi posvetiti unaprjeđenju manjinskih prava. Očekujemo sigurno i njihovu reakciju čime bi pokazali i da se žele suštinski posvetiti zaštiti manjinskih prava u Srbiji. Ulogu Ministarstva za ljudska prava i dijalog vidimo kao facilitatora u unaprjeđenju manjinskih prava. Ukoliko Ministarstvo i buduća ministrica ne budu reagirali na slučajeve udara na manjinska prava, kao što je slučaj sa smanjenjem proračuna, onda će biti jasno da je njihova uloga simbolična te da ne postoji realna politička volja da se zaštite prava nacionalnih zajednica u Srbiji.

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

JE L' MOŽE JAJE ZA DINAR?

*ili kako se postaviti kada se koncem godine proračun
krovnoj instituciji nacionalne manjine umanju za 20%?*

Dva mjeseca pred kraj proračunske godine, 26. 10. 2020. svim nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u Republici Srbiji stigla je obavijest kako će financijska sredstva za njihov rad za 2020. godinu biti umanjena za 20% te da se dalja isplata sredstava privremeno obustavlja do usvajanja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu za 2020. godinu.

Proračun Republike Srbije za 2020. godinu iznosi 11,3 milijardi eura, odnosno 15 milijardi eura što je rebalansom u jedanaestom mjesecu povećano. S obzirom na činjenicu da se iz tog proračuna za rad i djelovanje 22 krovne institucije nacionalnih manjina koje predstavljaju gotovo jednu osminu, odnosno 12,6% građana Republike Srbije izdvaja tek 0,02% (2,1 milijun eura) od čega hrvatskoj zajednici u Republici Srbiji pripadne tek 109.970,98 eura, obavijest o umanjenju sredstava nacionalnim vijećima sličila je dobro poznatoj priči o paradoksima sustava vrijednosti iste osobe spram različitih subjekata.

»Koliko su jaja?«, pitala je gospođa. »Deset dinara«, uzvratila starac. »Ako mi daš deset komada za 80 dinara, uzet ću; ako ne, odla-

zim kod drugog.« Starac joj mirno odgovori: »Uzmite jaja po kojoj god cijeni hoćete, gospođo. Za mene je to dobar početak, jer cijeli dan nisam prodao ni jedno jaje, a treba mi novac da preživim.« Gospođa uze jaja po cijeni po kojoj je tražila i ode s osmijehom, osjećajući sreću pobjede. Sjedne potom u svoj skupi auto i ode s prijateljicom u ekskluzivni restoran na ručak. Nakon obilnog ručka i podosta ostale hrane u tanjurima, gospođa izvadi debeli novčanik, plati nemali račun i zadovoljno kaže: »Kusur zadržite!«.

Naizgled vrlo uspješan dan. No, zanemarimo li procjepe u sustavima vrijednosti, može li se uopće porediti količina novca uštedjena na starcu s ostavljenim kusur? Može li se uopće povjerovati da će proračun Republike Srbije osjetiti ikakvu promjenu ako se rad nacionalnih vijeća nacionalnih manjina umanjem za 20% do kraja obezvrijedi? Za 908.297 pripadnika nacionalnih manjina Srbija izdvaja 2,1 milijun eura, naspram Republike Hrvatske koja za 328.738 pripadnika nacionalnih manjina izdvaja 5,7 milijuna eura. I osim što imate »sreću« da ste nacionalna manjina u Srbiji, te da se ukoliko želite izgraditi instituciju nasuprot nevladine udruge čiji bi se troškovi ovim sredstvima eventualno mogli podmiriti, i umjesto da ste o tim stvarima u prilici odlučivati kao što bi to bio slučaj da ste manjina u Hrvatskoj, koncem godine dobijete dopis u kojem se traži »jaje za dinar«. Umjesto jačanja institucija radi osnaživanja zajedničkog pravca ka ravnopravnoj, velikoj obitelji Europske unije, vi velikodušno dobijete još dva mjeseca da se snađete kako da i ove godine uspijete ostati na nuli. I imate još puna dva mjeseca da ponovo šutite ili eventualno se nadate da će doći vrijeme kada će vam onaj koji daje novac ne samo ostaviti kusur nego vam omogućiti, nastavno na gore iznijetu priču, da izgradite farmu

	ukupno proračun (u eurima)	broj pripadnika nacionalnih manjina	Proračun za manjine (u eurima)
Hrvatska	19.054.510.999,76	328.738	5.736.966,10
Srbija	11.140.293.689,83	908.297	2.161.016,95

čije će kokice sve restorane u gradu još godinama na zadovoljstvo svih velikodušno opskrbljivati.

Jasna Vojnić

Veleposlanik Hidajet Bišćević u Somboru

O gospodarstvu, prekograničnoj suradnji, hrvatskoj manjini

Veleposlanik RH u Beogradu **Hidajet Bišćević** posjetio je Sombor u utorak, 17. studenoga, gdje se susreo s predstavnicima gradskih vlasti i hrvatskim udrugama koje djeluju na području Grada Sombora.

Govoreći o razlozima svog dolaska u Sombor veleposlanik Bišćević je kazao da mu je želja obići što više regija u Srbiji kako bi se vidjelo koje su mogućnosti za suradnju, prije svega one gospodarske, između Srbije i Hrvatske. On je Sombor istaknuo kao lokalnu samoupravu u kojoj ima prostora za takvu suradnju. Jedna od tema koja je otvorena prilikom razgovora je i prekogranična suradnja kroz zajedničke projekte koje financira Europska unija.

»Kao predstavnike hrvatske države nas, naravno, zanima i kakav je položaj hrvatske zajednice u lokalnoj sredini. Prema onome što sam čuo od gradonačelnika, mogu reći da je Sombor jedan pozitivan primjer«, kazao je Bišćević.

»Postoji puno prostora za unaprjeđenje, ali smo se mi kao grad trudili finansijski pomoći hrvatske udruge kroz natječaje za kulturu, za nacionalne manjine, programe za djecu, lokalni akcijski plan za mlade. To će biti nastavljeno i u narednom razdoblju«, kazao je gradonačelnik Sombora **Antonio Ratković**.

Bišćević je u uvodom obraćanju na konferenciji za novinare kazao kako ga za Sombor vezuje ime drugog ministra vanjskih poslova neovisne Hrvatske **Zdenka Škrabala**, rođenog Somborca, koji je, kako je kazao, bio njegov prvi šef u Ministarstvu vanjskih poslova.

Razgovorima u Somboru nazočio je i **Pero Mijakić**, predstavnik Hrvatske gospodarske komore u Beogradu. On je kazao da bi hrvatskim gospodarstvenicima mogla biti interesantna poslovna zona koja je komunalno opremljena, a prednost je i blizina tržišta Hrvatske.

»Robna razmjena Srbije i Hrvatske, usprkos koroni, imala je tek neznatni pad. Za osam mjeseci ove godine ostvarena je robna razmjena od 800 milijuna eura, a očekujemo da će do kraja godine to biti 1,2 milijarde eura«, kazao je Mijakić.

Na novinarsko pitanje vode li se razgovori o ulasku predstavnika hrvatske zajednice u lokalnu vlast u Somboru, gradonačelnik Ratković odgovorio je da su razgovori počeli prije deset dana i da se nada njihovom pozitivnom ishodu.

»O toj temi u dva navrata sam razgovarao s predsjednikom **Vučićem** i imam obećanje da će se pokrenuti određeni pravni procesi da bi se hrvatska zajednica uključila u razne nivoe

vlasti«, kaže Bišćević.

Nakon razgovora s predstavnicima somborske vlasti veleposlanik Bišćević susreo se i s hrvatskim udrugama s područja Grada Sombora. Susret je upriličen u prostorijama gradske Mjesne zajednice *Venac*, a njemu su nazočili predsjednici udruga HKUD

Razgovor s hrvatskim udrugama zatvoren za javnost

Vladimir Nazor i **Urbani Šokci** iz Sombora, KUD-a Hrvata *Bodrog* iz Monoštora i HKPD-a **Silvije Strahimir Kranjčević** iz Berega. Novinarima nije bilo dozvoljeno pratiti taj sastanak.

Uz veleposlanika Bišćevića u delegaciji hrvatske diplomacije bili su **Stjepan Glas**, opunomoćeni ministar Veleposlanstva RH u Beogradu, **Velimir Pleša**, generalni konzul RH u Subotici i **Hrvoje Vuković**, konzul prvog razreda Generalnog konzulata RH u Subotici.

Z.V.

U posebnim okolnostima

Dan sjećanja na žrtve Vukovara

U posebnim okolnostima zbog pandemije koronavirusa u Vukovaru je u srijedu obilježena 29. godišnjica stradanja toga grada u Domovinskom ratu čija je obrana slomljena 18. studenoga 1991. Grad je izdržao 87 dana opsade bivše JNA i srpskih paravojnih postrojbi. Vukovar je u potpunosti razrušen, u zarobljeničke logore odvedeno je oko 7.000 vukovarskih branitelja i civila, a iz grada protjerano oko 22.000 nesrba.

Po do sada prikupljenim podacima, u tromjesečnoj agresiji na Vukovar poginulo je ili ubijeno 2.717 branitelja i civila, a na popisu zatočenih i nestalih još je 386 osoba kojima se svaki trag gubi upravo u ratnom Vukovaru.

Plenković: Poruka počasti žrtvama

U spomen na njihovu žrtvu, ulicama Vukovara u srijedu je prošla Kolona sjećanja u kojoj ove godine, zbog epidemioloških mjera potaknutih pandemijom koronavirusa, nije bilo ni približno toliko sudionika kao prošlih godina. Među onima koji su i ove godine Kolonom sjećanja, od vukovarske bolnice do 5,5 kilometara udaljenog Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata, odali počast žrtvama Vukovara bio je i predsjednik Vlade **Andrej Plenković**, uz potpredsjednika Vlade i ministra hrvatskih branitelja **Tomu Medveda**, potpredsjednika Vlade za društvene djelatnosti i ljudska prava **Borisa Miloševića**, ministra obrane **Mariju Banožića**, ministricu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije **Natašu Tramišak** i ministra rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike **Josipa Aladrovića**.

Molitvu za poginule, ubijene i nestale izrekao je đakovački i osječki nadbiskup mons. **Đuro Hranić**, a misu zadušnicu na groblju je predvodio vrhbosanski nadbiskup i metropolit, kardinal **Vinko Puljić**. Nakon mise, premijer Plenković položio je vijenac i zapalio svijeću na mjestu masovne grobnice na Ovčari, a prije njega, u 11 sati, počast žrtvama Ovčare, polaganjem vijenca i paljenjem svijeće odao je i predsjednik Republike **Zoran Milanović** koji nije sudjelovao u Koloni sjećanja.

Dolazak potpredsjednika Vlade Miloševića (iz Samostalne demokratske srpske stranke) u Kolonu sjećanja Plenković vidi kao izrazito važnu poruku – poruku počasti žrtvama Vukovara, žrtvama Domovinskog rata. Rekao je da su dolaskom predstavnika SDSS-a, potpredsjednika Vlade Miloševića u Vukovar zaokružene »geste koje su važne, vrijedne, bitne, za Hrvatsku u četvrtom desetljeću njene demokracije – poštivanja vrijednosti Domovinskog rata, prisjećanja žrtve hrvatskih branitelja, osobito onih koji su dali svoj život u Vukovaru, Škabrnji i drugim dijelovima Hrvatske«.

Matić: Da se pronade svaka nestala osoba

Predstavnici Srpskog narodnog vijeća su 17. studenoga odali počast žrtvama koje su građani i građanke Vukovara podnijeli u ratu 1991.-1995. U izaslanstvu su bili potpredsjednik hrvatske Vlade Boris Milošević, specijalni izaslanik predsjednika Srbije **Veran Matić**, članica udruženja *Protiv zaborava* **Radojka Mrkšić** i predsjednik SNV-a **Milorad Pupovac**. Oni su položili vijenac za stradale Vukovarce i Vukovarčanke srpske nacionalnosti u Dunav na obali kraj restorana *Tri vrške* i na spomen području Ovčara, a za sve žrtve Pupovac je zapalio i svijeće u Sabornoj crkvi sv. Nikole u Vukovaru.

Kako je rekao, SNV želi doprinijeti da »komemorativne prakse u Vukovaru ne budu prakse koje će dijeliti, sukobljavati i nastavljati rat politikama sjećanja«. Dotaknuvši se vukovarskih Srba i njihovog odnosa prema obilježavanju Dana sjećanja na žrtve Vukovara, kazao je kako »to« nosi na svojim leđima. »I nadam se da ću stvoriti pretpostavke da oko ovih komemorativnih dana, ne samo Hrvatska nego ni grad Vukovar ne budu podijeljeni, ni Hrvati, ni Srbi«, ocijenio je.

Po riječima potpredsjednika Vlade Borisa Miloševića njegov dolazak i boravak u Vukovaru izraz je njegova poštovanja prema svim stanovnicima i svim žrtvama stradalim na vukovarskom području. »Važno je nastaviti politiku mira koju smo počeli u ovoj Vladi i graditi atmosferu pomirenja i dijaloga«, poručio je Milošević i ocijenio da u Vukovaru nedostaje dijaloga i da nije došlo do napretka u međunarodnim odnosima.

Posebni izaslanik srbijanskog predsjednika Veran Matić u Vukovar je došao, kako je rekao, s namjerom da izrazi poštovanje prema žrtvama, a iz tog razloga je bio i u vukovarskoj Koloni sjećanja.

»Mislim da je jako važno da imamo poštovanje prema žrtvama i solidarnost s obiteljima žrtava«, rekao je, istaknuvši kako mu je stalo da se pronade svaka nestala osoba. »Izražavam veliko žaljenje zbog svega onoga što se dogodilo ovome gradu i građanima ovoga grada tijekom ratnih godina«, rekao je Matić koji je, nakon što je na Ovčari položio vijenac, kleknuo ispred spomen obilježja te se pomolio.

Izvor: Hina

Biskupsko ređenje mons. Slavka Večerin

»Po Kristu, i s Kristom, i u Kristu«

*Neka svi ljudi bez razlike na Tvome licu mogu čitati – zlatnim slovima napisano
– Tvoje pravo ime i prezime: nasljednik apostola – biskup * Ovu blagodat ne pri-
maš da bi je zadržao za sebe već da živeći s njom služiš svom stadu*

Subotička biskupija dobila je svog trećeg biskupa. Svečanim euharistijskim slavljem, kakvoga nije bilo više od 30 godina, te biskupskim ređenjem i preuzimanjem službe 14. studenoga za biskupa Subotičke biskupije zaređen je mons. **Slavko Večerin**.

Glavni zaređitelj bio je zrenjaninski biskup i predsjednik Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda **László Német**, te suzaređitelji umirovljeni subotički biskup **Ivan Pénzes** i vladika grkokatoličke Eparhije sv. Nikole iz Ruskog Krstura **Djura Džudžar**.

Dar milosti brzo postaje zadatak

Ovoj velikoj svečanosti nazočili su još devetorica biskupa, među kojima je bio apostolski nuncij u Beogradu mons. **Luciano Suriani**, nadbiskup i metropolit beogradski mons. **Stanislav Hočevar**, grkokatolički nadbiskup i metropolit iz Hajdúdoroga (Mađarska) msgr. **Fülöp Kocsis**, nadbiskup koadjutor vrhbosanski i apostolski nuncij Vojnog ordinarija u BiH mons. **Tomo Vukšić**, nadbiskup riječki i apostolski upravitelj dubrovački mons. **Mate Uzinić**, srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**, prizrensko-prištinski biskup mons. **Dodë Gjergji**, pomoćni biskup đakovačko-osječki mons. **Ivan Ćurić**, umirovljeni biskup kotorski mons. **Ilija Janjić**, te brojni svećenici, redovnici i redovnice, predstavnice družbi koje djeluju na teritoriju biskupije. Slavlju su nazočili i predstavnici drugih vjerskih konfesija: arhijerejski namjesnik o. **Dušan Đurić**, biskup Reformirane kršćanske crkve **Béla Halász** i zamjenik biskupa Evangeličke augsburške vjeroispovijesti **Gábor Dolinszky**.

»Što znači punina moći primljene od Krista? Tko postaješ? koji djelić Crkve ti je povjeren? I što je tvoj zadatak?«, pitanja su na koja je tijekom homilije odgovorio mons. Német, te je između ostaloga rekao:

»Dobio si dar Božji. Taj dar se nadovezuje na tvoja dosadašnja iskustva, na tvoju osobnost i iz toga Duh Sveti želi iznijeti do sada nepoznate i skrivene vrijednosti pomoću kojih trebaš služiti onima koji su ti povjereni, tako da im osiguravaš hod Kristovim putem. Tako dar milosti vrlo brzo postaje zadatak. Ovu blagodat ne primaš da bi je zadržao za sebe već da živeći s njom služiš svom stadu. Suočit ćeš se s novim izazovima, ali mnogo toga će ostati isto: tvoja snaga i slabost, nećeš biti boljeg zdravlja. Ono što može biti bolje jesu tvoje oči, uši i srce«.

Izabranika su do samoga oltara doveli pratitelji prezbiteri preč. **Ferenc Fazekas** i preč. **Željko Šipek**, te je pročitan apostolski nalog sv. Oca pape **Franje** upućen ređeniku – bula imenovanja. Nakon izricanja obećanja izabranika, te litanija sviju svetih, za vrijeme kojih je ređenik bio prostrt pred oltarom te tim činom iskazao potpuno predanje Bogu, slijedio je sam čin ređenja. Glavni zaređitelj, a potom i svi ostali biskupi molili su nad ređenikom, te je uslijedila molitva uz otvoreni evanđelistar nad glavom, pomazanje glave, predaja evanđelistara, biskupskog prstena, mitre i štapa. Tim činom je mons. Večerin zaređen za biskupa te je crkvom uz zvuke trube odzvanjala skladba »Evo veliki svećenik«. Imajući u vidu aktualne epidemiološke mjere, dio obreda koji se naziva *Cjelov mira* je izostao.

Zajedništvo u ljubavi i djelotvornosti

Nakon obreda ređenja nastavljena je euharistijska služba, koju je predvodio novozaređeni biskup, a darove za prikaz su na oltar prinijeli mladi u narodnim nošnjama: mađarskoj, hrvatskoj (bunjevačkoj i šokačkoj) i slovačkoj.

U završnom dijelu mise riječi pozdrava uputili su apostolski nuncij mons. Luciano Suriani koji je među ostalim rekao:

»Naše temeljno dostojanstvo i primarni identitet proistječu iz krštenja: mi smo kršćani, nova stvorenja ukorijenjena u Kristu! Primarna zadaća pastira jest njegovati duboko zajedništvo, u ljubavi i djelotvornosti, ponajprije sa svećenicima te, preko njihove službe, s cijelom biskupijskom zajednicom. Crkva nije apstraktna ideja niti stvarnost koja bi nam bila strana, nju tvori živo kamenje, koje smo svi mi, skupa i pojedinačno. U Crkvi svatko ima svoje mjesto te treba dati svoj doprinos kako bi je učinio ljepšom i prihvatljivijom. U njoj se svi trebaju osjećati kod kuće, iskusiti radost i mir, plodove prisutnosti Uskrslog Krista. Dragi mons. Večerin, želim Vam bogatu i plodonosnu službu te Vas, skupa s papom Franjom, od srca blagoslivljam«.

Pozdravnu riječ novozaređenom biskupu izrekao je i mons. Hočevar rekavši između ostaloga:

»U svojoj iskrenoj bratskoj ljubavi želim Ti da svi ljudi bez razlike, ljudi svih slojeva, nacionalnosti i konfesionalnosti, mogu na Tvome licu čitati – zlatnim slovima napisano – Tvoje pravo ime i prezime: 'nasljednik apostola – biskup'! Ti si, dakle, otac ove ljubljene partikularne Crkve koja je pod snažnom zaštitom Apostola Naroda: po njemu ćeš biti i blizak svim narodima, svim jezi-

cima i svim kulturama. Ova Tvoja katedrala je okruženje u kojem Ti Bog Otac neprestano pruža obje svoje ruke: ruku svoga Sina Učitelja Mudrosti i ruku Duha Svetoga – tumača i odvjetnika; ona je mjesto i pod budnom je zaštitom one mističarke koja je Španjolsku uvela u istinsku reformu bez podjela i raskola... Ho-daj u sigurnosti Majčinske prisutnosti».

Glazbeni doprinos svečanosti

U ime svećenika riječi pozdrava rekao je preč. Fazekas, dok su u ime vjernika laika Subotičke biskupije novoga biskupa pozdravili, a starome se zahvalili **Katica i Pavao Ivanković** na hrvatskom, te **Magdolna i János Kolb** na mađarskom jeziku.

Zahvalio je i mons. Večerin, prije svega Bogu na daru života, daru svećeništva i poslanju, te svojim pokojnim roditeljima, ocu **Branku** i majci **Ireni**, papi Franji, svim nazočnim biskupima i svećenicima, te prisutnim gostima i uzvanicima, te umirovljenom biskupu Pénzesu što je više od trideset godina upravljao Subotičkom biskupijom. Na samome kraju mons. Večerin je prošao kroz crkvu dijeleći svoj biskupski blagoslov.

Svečanosti slavila izvrsnim pjevanjem i sviranjem doprinijeli su Katedralni zbor **Albe Vidaković** pod vodstvom katedralnog orguljaša i zborovođe mo. **Miroslava Stantića** i komorni sastav Subotičke filharmonije kojega je uvježbao i kojim je izvedbom mise ordinarija dirigirao mr. preč. **Csaba Paskó**, dok je za orguljama bio mr. **Kornelije Vizin**. Kao vokalni solisti tijekom misnog slavlja nastupili su **Emina Tikvicki**, **Marko Križanović** i sopranistica **Izabella Guzsány**. Iako zbog epidemioloških mjera vjernici nisu mogli nazočiti ovome velikom događaju, osobito za Subotičku biskupiju, putem televizijskih i radio postaja, te društvenih mreža bio je osiguran direktan prijenos.

Osim spomenutih gostiju, ovome slavlju nazočili su i predstavnici lokalne vlasti Grada Subotice, predstavnici državnih vlasti,

diplomatski predstavnici Hrvatske, Mađarske i Slovačke u Srbiji, te predsjednici nacionalnih vijeća Hrvata, Mađara i Bunjevaca.

Grb i geslo

Grb i geslo novoga biskupa Subotičke biskupije mons. Slavka Večerina »izražavaju spasenjsku stvarnost koju nam je Bog darovao u svojem Sinu Isusu Kristu, te ujedno ukazuju na uko-

riješeno Crkve u konkretnu povijesnu zbiljnost u kojoj ljudi žive i ostvaruju Božji plan s njima. U biskupskom geslu sadržan je sveukupni sažetak, odraz identiteta osobe i službe, ali je i poruka, poziv, molitva i poslanje», navodi vlč. **Dragan Muharem** u tumačenju biskupskog grba. Grb je uokviren prepoznatljivom sastavnicom biskupskoga reda – zelenim šeširom s dvanaest resa, a na poljima štita predložena su četiri polja, koja kroz razne simbole predstavljaju samu biskupiju, te dosadašnju pastirsku službu i osobni odraz identiteta. Ispod štita nalazi se biskupovo geslo napisano na latinskom jeziku, koje u prijevodu glasi »Po Kristu, i s Kristom, i u Kristu«, što su početne riječi svečane doksologije kojim se završava euharistijska molitva.

Ž.V.

Kronologija postavljanja spomenika biskupu Ivanu Antunoviću (I.)

Inicijativa Hrvatskog nacionalnog vijeća

Hrvatsko nacionalno vijeće inicijativu za podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću podnijelo je 2013. godine. Od 2015. godine sve aktivnosti oko podizanja spomenika vodio je Odbor čiji su članovi bili predstavnici KD-a Ivan Antunović, HNV-a i ZKVH-a

Biskup **Ivan Antunović** dobio je spomenik u Subotici, a za to je trebalo sedam godina. Ipak 2020. godine, 15. listopada, uz nazočnost visokih državnih dužnosnika Hrvatske i Srbije otkriven je spomenik preporoditelju Hrvata iz ovog dijela Ugarske. Uz Katoličko društvo *Ivan Antunović* projekt su iznijeli Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, a najveći dio novca osiguran je iz Hrvatske. Ipak, ploča na kojoj je pisalo da spomenik podižu KD *Ivan Antunović*, Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata nije bila svima po volji, prije svega Nacionalnom savetu Bunjevaca koji je samo tri dana prije otkrivanja spomenika održao konferenciju za medije na kojoj je rečeno da Bunjevci traže odgađanje

otkrivanja spomenika dok se ne usuglasi natpis na postamentu i na njemu ne bude pisalo i Nacionalni savet Bunjevaca, koji je, kako je rečeno, podizanje spomenika inicirao još prije sedam godina.

Otkrivanje spomenika nije odgođeno, ali je drugom pločom prekrivena ploča s natpisom da su spomenik podigli KD *Ivan Antunović*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Poduzete aktivnosti tijekom sedam godina i dokumentacija svjedoče, međutim, da su od samog početka u podizanje spomenika Ivanu Antunoviću uz KD *Ivan Antunović* bili uključeni i ZKVH i HNV.

Antunović kod katedrale

Prema dokumentaciji kojom raspolažemo Komisija za podizanje i održavanje javnih spomenika na teritoriju Grada Subotice uputila je 7. svibnja 2013. godine dopis HNV-u. U dom dopisu traži se dostavljanje prijedloga za »postavljanje novih skulptura« na teritoriju Subotice. Odgovor iz Hrvatskog nacionalnog vijeća u gradsku Komisiju stigao je 10. lipnja 2013. HNV je predložilo da se u gradskom prostoru postave spomenici važnim osobama čije će se obljetnice rođenja slaviti tijekom narednih godina i onima koji su dali značajan prinos kulturnom razvitku Subotice. Uz to je navedeno da se u izradu bisti, odnosno javnih spomenika, očekuje uključenje Grada Subotice, HNV-a, ZKVH-a, KD-a *Ivan Antunović* i Crkve. Na popisu su bili **Aleksa Kokić**, **Albe Vidaković**, **Ivan Antunović** i u dopunjenom popisu biskup **Matiya Zvekanović** i **Josip Đido Vuković**. Komisija je 30. rujna 2013. godine od HNV-a zatražila da precizira prijedlog za vrstu i lokaciju spomenika. Kako je obrazloženo, ta dopuna zatražena je kako bi Zavod za zaštitu spomenika kulture mogao uraditi procjenu vrijednosti, kako bi se planirala sredstva u proračunu. Odgovor iz HNV-a stigao je 30. listopada i u njemu je navedeno da se 2015. godine obilježava 200 godina od biskupova rođenja, da bi spomenik u prirodnoj veličini trebalo podići na Franjevačkom trgu, u parku pred Franjevačkom crkvom. Uslijedila je šestomjesečna pauza i pred Komisijom za podizanje i održavanje javnih spomenika na teritoriju Grada Subotice biskup Ivan Antunović bio je ponovno 5. lipnja 2014. godine. Tada je od Biskupije zatraženo da se izjasni o lokaciji na kojoj bi bilo primjereno podići

IZJAVA O PARTNERSKIM ODNOSIMA u realizaciji projekta podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću

Potaknuti proslavom jubileja 200. obljetnice rođenja biskupa Ivana Antunovića, preporoditelja Hrvata u Bačkoj,
Sukladno načelima dobre prakse o partnerskim odnosima,
U duhu dobre vjere i uzajamne suradnje,
Mi, predstavnici dolje potpisanih institucija:

Hrvatskog nacionalnog vijeća,
Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata,
Katoličkog društva „Ivan Antunović“,

donosimo ovu Izjavu o partnerskim odnosima, kojom izražavamo našu zajedničku spremnost sudjelovati u realizaciji projekta pod nazivom

podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću

koji će biti postavljen na prostoru pokraj Katedrale-bazilike sv. Terezije Avilske u Subotici, sukladno odobrenju Komisije za podizanje i održavanje javnih spomenika na teritoriji grada Subotice (izvod iz zapisnika od dana 22.09.2014., br. 1-00-05-128/2014).

Kako bi se projekt nesmetano provodio, svi partneri ovlašćuju organizaciju – nositelja da ih zastupa u svim poslovima u kontekstu provedbe projekta.

Sve partnerske organizacije moraju se redovito sastajati i zajednički raditi na provedbi projekta, vrednovanju i sagledavanju načina savladavanja izazova i poteškoća u provedbi projekta.

Subotica, 16. svibnja 2016. godine

Hrvatsko nacionalno vijeće

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Katoličko društvo „Ivan Antunović“

spomenik. Biskupija je mišljenje zatražila od KD-a *Ivan Antunović*, koje je predložilo da se spomenik postavi kod katedrale, na mjestu gdje se tada nalazio spomenik Presvetom Trojstvu koji je trebao biti vraćen na prvotno mjesto. Mišljenje KD-a *Ivan Antunović* Biskupija je proslijedila gradskoj Komisiji 26. lipnja 2014. godine. Na sjednici Komisije 22. rujna 2014. prihvaćen je prijedlog Biskupije koji se temeljio na mišljenju KD-a *Ivan Antunović* i odobren je prostor pokraj katedrale-bazilike sv. Terezije Avilske.

Osnivanje Odbora

Na sjednici Vijeća KD-a *Ivan Antunović* 26. listopada 2015. godine jednoglasno je donijeta Odluka o osnivanju Odbora za podizanje spomenika. Ona doslovce glasi: »Konstatira se da je Vijeće Katoličkog društva za kulturu i duhovnost *Ivan Antunović* donijelo odluku o pokretanju inicijative i osnivanju odbora za podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću, zajedno s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. KD *Ivan Antunović* je 27. studenoga 2015. godine uputilo dopis HNV-u i ZKVH-u sa zamolbom da imenuju svoje predstavnike u Odbor za podizanje spomenika biskupu

Izjava o partnerskim odnosima

Sproljeća 2016., točnije 16. svibnja, sve tri institucije potpisale su Izjavu o partnerskim odnosima u realizaciji projekta podizanja spomenika biskupu Ivanu Antunoviću. Izjavu su potpisali HNV, ZKVH i KD *Ivan Antunović*. Za zastupanje u svim poslovima vezanim za provedbu projekta potpisnici su ovlastili nositelja projekta, odnosno KD *Ivan Antunović*.

Ivanu Antunoviću. Sve tri institucije imenovala su svoje članove u Odboru, a to su bili msgr. **Stjepan Beretić**, predsjednik Odbora i predsjednik KD-a *Ivan Antunović*, **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj ZKVH-a, **Ivan Ušumović**, član IO HNV-a, vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, tadašnji tajnik KD-a *Ivan Antunović* i **Lazar Cvijin**, rizničar KD-a *Ivan Antunović*. Nakon izbora za HNV Ivan Ušumović prestao je biti članom Odbora, a Lazar Cvijin nastavio je rad u Odboru kao predsjednik IO HNV-a.

Odbor je najprije prikupio temeljite informacije o postupku podizanja spomenika. Nakon toga, a bilo je to 23. ožujka 2016. godine, Odbor je uputio poziv za dostavu idejnog rješenja. Pristigli su prijedlozi četvorice autora (**Vid Vučak**, **Bernard Pešorda**, **Ivan Duraković** i **Vjekoslav Filipović**). Prilikom izbora idejnog rješenja Odbor je uvažio mišljenje Komisije koju su činili doc. dr. art. **Goran Kujundžić**, povjereničar umjetnosti **Bela Duranci** i kipar **Tibor Szarapka** i 17. listopada 2016. godine donio odluku o izboru idejnog rješenja akademskog kipara Bernarda Pešorde.

Poruka spomenika je na tragu preporoditeljske ideje, čiji je nositelj među Hrvatima u Bačkoj bio biskup Ivan Antunović, odnosno sam izgled očituje njegovu središnju životnu misiju, ponajprije kao svećenika, a potom preporoditelja bunjevačkih Hrvata. Spomenik je izliven u bronci, u prirodnoj veličini, a na postamentu stoji natpis »Biskup Ivan Antunović 1815. – 1888.«. Urezano je također i njegovo životno geslo: *Sve za vjeru, narodnost i riječ svoju*.

Priredila: Z. V.

ODLUKA broj: OV-2015-11
Konstatira se da je Vijeće
Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“,
donijelo odluku o pokretanju inicijative i osnivanju odbora
za podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću,
zajedno s predstavnicima
Hrvatskog nacionalnog vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Josip Mlakić, književnik

Usamljenost je prirodno stanje jednog pisca

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Osnovni princip kojim se rukovodim prilikom pisanja o ratu je taj da to nužno mora biti antiratna literatura * Distopija je danas možda najbolji mogući primjer književnog angažmana, u svijetu gdje je takvo što poprilično obesmišljeno * Bosna i Hercegovina je danas jedno potpuno urušeno i obesmišljeno društvo, društvo u kojem cvjetaju jedino korupcija i politička piromanija

Josip Mlakić (Bugojno, 1964.) jedan je od najznačajnijih suvremenih pisaca u regiji, ponajprije u Hrvatskoj, gdje objavljuje svoje knjige, te Bosni i Hercegovini gdje živi u mjestu Gornji Vakuf-Uskoplje. Po struci inženjer strojarstva, Mlakić je vrlo plodan autor s opusom od dvadesetak naslova. Objavio je čak četrnaest romana: *Živi i mrtvi*, *Kad magle stanu*, *Tragom zmijске košuljice*, *Ljudi koji su sadili drveće*, *Psi i klaunovi*, *Čuvari mostova*, *Planet Friedman*, *Svježe obojeno*, *Božji gnjev*, *Majstorović i Margarita*, *Bezdan*, *Crni gavran i bijele vrane*, *Skica u ledu*, *Evangelje po Barabi* i *O zlatu, ljudima i psima* te četiri zbirke priča: *Puževa kućica*, *Odras u vodi*, *Obiteljska slika* i *Ponoćno sivo*.

Dobitnik je više književnih nagrada. Godine 2002. dobio je V. B. Z.-ovu nagradu za najbolji neobjavljeni roman *Živi i mrtvi*,

2014. nagradu *Vladimir Nator* za roman *Svježe obojeno*, a regionalnu nagradu za najbolji domaći kriminalistički roman *Balkan noir* dobio je dva puta: 2014. za *Božji gnjev* i 2018. za *Crni gavran i bijele vrane*. Za roman *Skica u ledu* dobio je 2018. nagradu *Mirko Kovač*.

Piše i scenarije za filmove. Po njegovom romanu *Živi i mrtvi* snimljen je istoimeni film u režiji **Kristijana Milića** koji je osvojio osam *Zlatnih arena* na Pulskom festivalu i mnoge druge filmske nagrade. Također, pisao je scenarije za filmove **Zrinka Ogreste** (*Tu*), **Branka Ištvančića** (*Most na kraju svijeta* i *Ponoćno sivo*), **Branka Schmidta** (*Imena višnje*) i već spomenutog Kristijana Milića (*Mrtve ribe*). Napisao je scenarije i za dva dokumentarca *Putevi duhana* i *Ljudi koji su sadili drveće*.

LR **Vaša djela su snažno inspirirana tematikom rata i tranzicijskog poraća u Bosni i Hercegovini, a okušali ste se u različitim formama, od takoreći klasičnog romana i priča do krimića i distopija. Međutim, postoji li neka zajednička poetička ili kakva druga nit koja povezuje Vaša brojna djela, osim naravno imena i prezimena autora?**

Mislim da takvo što ne postoji, ali sam ja, kad je o ovome riječ, možda subjektivan. Ako, ipak, postoji nešto slično, onda je to možda iskustvo rata. A razlog za to je vrlo jednostavan: ne postoji ništa u mojem životu što me je odredilo u tolikoj mjeri kao rat. A svaki pisac treba u principu pisati o onome što najbolje poznaje. Naravno, to ne znači da je književna imaginacija nevažna. Spadam u pisce kojima je imaginacija mnogo važnija od pukog opisa stvarnosti koju živimo. Ali i ona, kao takva, mora počivati na određenim temeljima. U mojem slučaju to je rat i poratna svakodnevica, bez obzira na moje česte »izlete« u prošlost. Ili budućnost, kao u nekim mojim distopijskim romanima. Osnovni princip kojim se rukovodim prilikom pisanja o ratu je taj da to nužno mora biti antiratna literatura. Ali to ne smije biti eksplicitno, pamfletsko, već taj suspens gradim preko ljudskih drama, da je što manje vidljiv, i da taj efekt po mogućnosti kulminira u završnici romana.

LR **Neke od Vaših knjiga mogu se naći u knjižnicama u Srbiji, a nedavno Vam je objavljena prva knjiga u Srbiji – roman *O zlatu, ljudima i psima* u izdanju beogradske *Lagune*. Predstavite nam ukratko ovaj roman.**

Roman *O zlatu, ljudima i psima* drugi je dio neke moje zamišljene distopijske trilogije koju sam započeo romanom *Planet Friedman* koji je objavljen 2012. godine, dok na trećem dijelu, *Druga Noina arka*, već poodavno radim. Radnja romana odvija se u Bosni i Hercegovini 2084. godine. Pomicanje radnje u budućnost, u postorwellovsku 2084. godinu, određeno je ponajprije žanrovskim elementima. Radi se, naime, o drami s elementima distopije, koja se nužno mora odvijati u bližoj ili daljnjoj budućnosti, iako je svaka distopija prvenstveno priča o sadašnjosti. Izmicanjem radnje u budućnost postiže se efekt sličan onome kad promatraste neki objekt, koji najbolje vidite tek kad se izmaknete na dovoljnu udaljenost pa ga možete sagledati u cjelini, kao na širokom filmskom kadru. Ili efekt karikature, na kojoj se najlakše uočavaju sve anomalije, što mi je bio i konačni cilj koji sam želio postići. Postoje tri knjige koje su mi bile posebno važne prilikom pisanja ovog romana, a prema kojima je moguće odrediti eventualna čitateljska očekivanja. Radi se o romanima *O miševima i ljudima* **Johna Steinbecka**, *Božje dijete* **Cormaca McCarthyja** i romanu *Djevojčica koja je obožavala Toma Gordo-*

na **Stephena Kinga**. Prve dvije knjige važne su mi zbog socijalne tematike, jer jedna, Steinbeckova, govori o Velikoj depresiji, a druga o bijedi ruralne Amerike iz 60-ih godina prošlog stoljeća, što ima mnogo dodirnih točaka s današnjom (i sutrašnjom) BiH, dok treća knjiga, ona Kingova, govori na jedan superioran način o ljudskim strahovima. Po mojem mišljenju, distopija je danas možda najbolji mogući primjer književnog angažmana u svijetu gdje je takvo što poprilično obesmišljeno. U romanu sam želio na neki način iskarikirati grotesknu svakodnevicu Bosne i Hercegovine, zemlje u kojoj živim, a koja je danas jedno potpuno urušeno i obesmišljeno društvo, društvo u kojem cvjetaju jedino korupcija i politička piromanija. To je pogotovo destruktivno zbog kompleksnosti Bosne i Hercegovine, zemlje s »viškom povijesti« i manjkom zdravog razuma da se ti povijesni resentimani pomire i zatvore za sva vremena. U romanu sam želio pokazati kamo, po mojem mišljenju, takva svijest vodi.

LR **Kojom ste svojom knjigom dosad najzadovoljniji i zašto?**

To je nesumnjivo roman *Skica u ledu*, na kojem sam radio gotovo šesnaest godina, i koji, po mojem mišljenju, predstavlja moj vrhunac. Ali se ne volim zamarati sličnim stvarima. Uvijek mi je najvažniji roman na kojem trenutno radim, dok za svaki svoj roman nakon što bude objavljen pomalo gubim interes, što mi je u tom nekakvom motivacijskom smislu jako važno. *Skica u ledu* prati sudbine trojice prijatelja iz djetinjstva iz neimenovanog bosanskog gradića od početka 80-ih prošlog stoljeća, pa do današnjih vremena. Prva knjiga započinje u Njemačkoj, kao klasični krimi-roman, da bi već pri njenom kraju prešla u neku vrstu ratnog romana. Druga knjiga je u cijelosti ratni roman, dok treća ima elemenata distopije, odnosno SF-a. Ja svoj roman doživljavam prvenstveno kao roman o »izgubljenom zavičaju« i sva ova žanrovska igra polazi prvenstveno od toga. Ta knjiga mi je važna još zbog jedne stvari, jer sam se u njoj poslužio formom krimića kako bih ispričao jednu drugu priču, koja je neizostavni dio odrastanja moje generacije, a to je priča o sveprisutnoj rock-glazbi u to vrijeme, koja je, bojim se, današnjim generacijama u fenomenološkom smislu poprilično nejasna. Da malo pojasnim: roman, odnosno njegova *Prva knjiga* započinje u Njemačkoj, 1980., kao klasični krimić, odnosno potraga za serijskim ubojicom koji ubija svoje žrtve, isključivo žene, na margini rock-koncerta po Europi (Njemačka, Francuska, Švicarska, Austrija). Radnja se potom seli u BiH uoči rata, gdje inspektora vodi trag do ubojice, a radi se o starijem bratu pripovjedača *Treće knjige*, Borisa. *Prva knjiga* je, dakle, u neku ruku i knjiga o rock-sceni 80-ih iz vizure mladića koji je živio i odrastao u bivšoj Jugoslaviji. Svi koncerti koji se spominju su stvarni, datumi održavanja su autentični, a većinu tih koncertnih verzija sam preslušao, uključujući i znameniti dvostruki koncertni album **Chata Bakera** u kölnskom jazz-clubu *Salt Peanuts Club*, gdje se odvija najveći dio radnje *Prve knjige*, te album *Live In Cologne* rock-grupe *Whitesnake* koji »otvara« roman. Jednom prilikom, kada sam službeno boravio u Kölnu, prošao sam pješice cijeli put od katedrale do Rajne, slično mojim junacima, što je za krimi-potku priče jako važno. To je bilo prije desetak godina. U tom dijelu romana miješaju se vlastita sjećanja i neostvarene fantazije, odnosno koncerti koje sam gledao u studentskim danima na prostorima bivše države i oni na koje sam želio otići, a nisam želio otići pogledati *Rolling Stonese* kada su nastupali na zagrebačkom hipodromu nakon rata, jer

nisam želio gledati bogate i dekadentne starčiče koji prodaju klincima »revolucije«. Dakle, »prošo voz«, kako se to kod nas u BiH kaže.

Jesu li i koliko za književnost važni nacionalni identitet autora i jezik na kojem on piše? Pojednostavljeno rečeno: smatrate li se Vi bosanskohercegovačkim, hrvatskim ili pak hrvatskih piscem iz Bosne i Hercegovine?

Nacionalni identitet nije toliko važan za književnost koliko za samog autora, jer svaki pisac piše iz neke vlastite perspektive, gdje je od tog identiteta nemoguće pobjeći sve da to netko i hoće. Tu je prvenstveno važan jezik. »Jezik je jedina piščeva otadžbina«, napisao je jednom veliki **Danilo Kiš**. U mojemu slučaju to je, naravno, hrvatski jezik. Međutim, danas više nije moguće gledati na to pitanje jednoznačno. Književnost nije isključiva po sličnim pitanjima. Može se danas biti i hrvatski i bosanskohercegovački pisac istovremeno. Pa i svjetski, ako hoćete, poput **Ive Andrića** ili spomenutog Kiša. »Kao Bosanac, nisam manje Hrvat, zato što nisam samo Hrvat«, napisao je svojevremeno **Ivan Lovrenović** i ne postoji čini mi se bolja i točnija izjava od ove, a koja opisuje pisce koji djeluju, poput mene i samog Lovrenovića, u dva civilizacijska kruga. A univerzalna je, čini mi se, i primjenjiva i na hrvatske pisce koji žive i djeluju u Srbiji. Na žalost, ta pozicija se ne doživljava tako. Književnik i književni teoretičar **Nebojša Lujanović**, koji živi u Splitu, a rođen je u Bosni i Hercegovini, u Novom Travniku, objavio je prije nekoliko godina znanstvenu studiju *Prostor za otpadnike*, u kojoj je definirao poziciju sličnih pisaca na jedan potpuno novi način. On tvrdi da slični pisci nisu do kraja prihvaćeni niti u onoj sredini u kojoj žive, dakle bosanskohercegovačkoj, niti u onoj u kojoj uglavnom djeluju, u Hrvatskoj u ovom slučaju. On svoje teze razrađuje na primjeru Ive Andrića, a u manjoj mjeri i na mome i na primjeru **Miljenka Jergovića**. S druge strane, meni takva pozicija savršeno odgovara, jer je usamljenost zapravo prirodno stanje jednog pisca.

Kao književnik, ali i kolumnist portala *Bljesak.info* i *Express.hr*, javno se očitujete oko društveno-političkih pitanja. Stoga ste i dobar sugovornik i za neka od pitanja vezana za život u Bosni i Hercegovini, te tamošnju hrvatsku zajednicu. Kakav je iz Vaše vizure danas život Hrvata u Bosni i Hercegovini, etničke zajednice koja broji više od pola milijuna pripadnika?

Tu treba odmah na početku razgraničiti neke stvari. Nije isto biti Hrvat u većinskim hrvatskim sredinama, poput zapadne Hercegovine, i biti Hrvat na primjer u Sarajevu ili Bugojnu. Isto to vrijedi i za druga dva naroda. Dakle, brojni Hrvati (odnosno Bošnjaci ili Srbi) su u vlastitoj zemlji neka vrsta prezrenih manjinaca, što je neka vrsta paradoksa karakterističnog za višenacionalne zemlje koje još uvijek nisu riješile svoje unutarnje konflikte. Ja, na primjer, živim u sredini u kojoj Hrvati nisu većina, ali nisu ni toliko beznačajna manjina, u sredini u kojoj je muslimansko-hrvatski sukob bio iznimno žestok, s velikim brojem poginulih na obje strane. Međutim, međunacionalni odnosi danas su više nego dobri, odnosno korektni, što je možda maksimum koji treba očekivati. Ali ni ta sredina nije imuna na političku i svaku drugu pat-poziciju u društvu, tako da je kod nas sve privremenog karaktera, pa i položaj zajednice kojoj pripadam.

Kakav je kulturni život Hrvata u BiH? Promatrano sa strane, postoje neke institucije, kao što je Hrvatsko na-

cionalno kazalište u Mostaru, ima poznatih hrvatskih glumaca, književnika i glazbenika koji su iz BiH. Poznata je i udruga HKD *Napredak* koja ima brojne podružnice.

Kulturni život u nekom širem, institucionalnom smislu zapravo i ne postoji. Tu nema nekih velikih razlika između drugih naroda koji tu žive. Postoji *Napredak* sa svojom uglavnom tradicijskom kulturom i mostarsko Hrvatsko narodno kazalište koje posljednjih godina radi iznimno uspješno, i s kojim sam i ja surađivao s jednom dramom koja je tu izvedena, a bila je u planu realizacija još jedne moje drame, međutim pandemija koronavirusa je sve to zaustavila.

Kada je u pitanju kulturni život Hrvata u BiH, koji sadržaji dominiraju: oni koji se tiču tradicijske kulture ili suvremenog stvaralaštva? Jeste li Vi sudionik tog kulturnoga života?

Uglavnom se radi o tradicijskoj kulturi. Nisam u tom smislu sudionik. Ja uglavnom djelujem samostalno, jer sve svoje projekte, književne ili filmske, uglavnom realiziram u Hrvatskoj, u Zagrebu, a filmske djelomično i u Sarajevu, pri Fondu za kinematografiju BiH. Bez obzira na to, smeta mi svojevrsna intelektualna bahatost u odnosu na tradicijsku kulturu, bez obzira o kome se radi. Svojevremeno, kada je ministrica kulture u Federaciji BiH, koja je došla iz HDZ-a, dala potporu jednoj tradicijskoj manifestaciji koja se već duži niz godina održava na Kupresu, podigla se kuka i motika iz »intelektualnog« Sarajeva, što je meni poprilično zasmatalo, te sam i pisao o tome. Dakle, u sličnim stvarima čovjek ne smije polaziti samo od sebe.

Kako gledate na današnji život u Bosni i Hercegovini, četvrt stoljeća nakon Daytonu? Poznato je da je BiH u problemima, u jednom od ranijih odgovora kažete kako je to »danas jedno potpuno urušeno i obesmišljeno društvo«. Vidite li negdje izlaz iz te situacije?

Na žalost, ne vidim. Ove godine obilježava se dvadeset i peta obljetnica Daytonskog mirovnog sporazuma. »Povijest se uvijek ponavlja dvaput: prvi put kao tragedija, drugi put kao farsa«, napisao je svojevremeno **Karl Marx**. Upravo ova rečenica na najbolji način opisuje stanje u današnjoj Bosni i Hercegovini, koja kao da je napravila puni krug i vratila se na početne pozicije, u devedesete. Prošlo je, tako, dvadeset i pet godina kako se svi, od nečega što se sve vrijeme kolokvijalno naziva međunarodnom zajednicom pa do domaćih političkih snaga, upinju riješiti bosanskohercegovačku kvadraturu kruga, problem za koji je još 25. studenog 1943. godine, na Prvom zasjedanju ZAVNOBiH-a u Mrkonjić Gradu, postavljen jedini prihvatljiv model, prema kojemu je definirana arhitektura neke buduće i jedine moguće Bosne i Hercegovine, model koji je dodatno ovjeren u Daytonu, ali na jedan rogobatan način, nekom vrstom asimetrije koja je vodila računa o zatečenom ratnom stanju. Rezultat toga je većinska, »građanska« Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine kao aktivno bojno političko polje koje Daytonski mirovni sporazum doživljava kao neku vrstu zaleđenog konflikta, što je na bosanskohercegovačko društvo ostavilo nesagledive i, bojim se, trajne posljedice. Tu se prvenstveno misli na gubljenje multikulturalnih atributa u svim segmentima, jer živimo u kapilarno podijeljenom društvu koje se *frankensteinovski* održava svih ovih godina upravo na potenciranju tih razlika, često uz neskriveni govor mržnje.

Kao scenarist sudjelovali ste u desetak filmskih projekata, od dugometražnih i kratkih igranih filmova do

dokumentaraca. Kako ste ušli u svijet filma? Što film pridodaje Vašoj književnosti i obratno?

Ta dva treba promatrati odvojeno. Ja volim citirati američkog književnika i scenarista **E. L. Doctorowa** koji u jednom svom romanu, *Božji grad*, govori o književnosti i filmu kao o dva neuporediva medija. S druge strane, meni su oba ova medija jako važna. Ove godine sam planirao otići i korak dalje, režirati svoj prvi dugometražni dokumentarni film, za koji su već osigurana inicijalna sredstva, međutim pandemija koronavirusa je sve odgodila za neka bolja vremena.

Što možete reći o suradnji s redateljem Brankom Ištvančićem, s kojim ste radili dva filma – *Most na kraju svijeta* koji je imao i svoju subotičku projekciju u okviru Festivala europskog filma na Paliću te kratkometražno igrano ostvarenje *Ponoćno sivo*?

To je jedno lijepo iskustvo, kao što mi je lijepo i svako drugo filmsko iskustvo, jer ste tu, za razliku od književnosti, samo dio jednog brojnog tima. Zanimljivo je da je još jedan film, na kojem sam bio suradnik na scenariju **Zrinku Ogresti**, prikazan na filmskom festivalu na Paliću 2004. godine. Radi se o filmu *Tu*. Koliko se sjećam, čak je dobio tom prilikom i neku od nagrada. To mi je posebno važno, jer je to bio prvi film na kojemu sam radio.

Znate li što o Hrvatima iz Vojvodine? Znate li što o književnosti Hrvata iz Vojvodine, jesu li Vam poznata neka imena?

Poznato mi je jedino ime **Tomislava Žigmanova**. Svojevremeno sam, prije desetak godina, napisao i kratki predgovor za njegovu zbirku priča *Prid svitom – saga o svitu koji nestaje*, što mi je bilo iznimno zadovoljstvo, jer je Žigmanov, kao i drugi pisci koji pripadaju vojvođansko-hrvatskom krugu, na neki način u identičnoj poziciji kao i pisci koji pripadaju mom, bosansko-hrvatskom mikrosvijetu.

Za Suboticu Vas veže i to što ste ovdje služili vojsku početkom 80-ih. Kakva su Vam sjećanja na ovaj grad, jeste li bili kasnije u njemu?

Na žalost, nikada kasnije nisam bio u Subotici, iako imam namjeru jednom doći. Subotica u mojem svijetu figurira kao prvi ozbiljan susret s vanjskim svijetom, da se tako izrazim, potpuno različitim od svijeta u kojemu sam odrastao. Imao sam u to vrijeme osamnaest godina, tako da Subotica u mojem imaginariju spada po svemu u ono vrijeme koje danas nesvjesno idealiziramo, kao jedna draga i lijepa uspomena. Zanimljivo, Suboticu najviše pamtim po jednoj pjesmi **Boba Dylana**, *Senor*. Kad su nas predvečer, u jesen 1981. godine, još u civilnim odijelima, strpali u jednu učionicu, s razglasa se odjednom začula ta pjesma, o čemu sam čak i pisao u jednoj od svojih ranih priča. Taj klaustrofobični svijet u kojemu sam se našao odjednom je na neki način postao podnošljiviji.

Premijera filma o prvoj generaciji folklorša u povodu 50 godina HKC-a *Bunjevačko kolo*

»Ovako smo počeli«

Dokumentarni film pod nazivom *Ovako smo počeli*, u kojem 18-ero folklorša iz prve generacije koja je igrala u tadašnjem Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu *Bunjevačko kolo* govori o svojim sjećanjima na ta vremena, premijerno je prikazan u nedjelju, 16. studenoga, u svečanoj dvorani HKC-a, u okviru obilježavanja 50. obljetnice od osnutka *Kola*. Autori filma, nastalog u produkciji spomenutog Društva, su **Marin Piuković** i **Marin Jaramazović**.

Rad na filmu

Ideja o snimanju filma rodila se, može se reći neplanirano i spontano, i to prilikom susreta s neolicinim igrača iz prve generacije folklorša *Bunjevačkog kola*, kako bi se razgovaralo o njihovom nastupu na jednom koncertu, kaže za naš tjednik pokretač ove inicijative i idejni tvorac filma Marin Jaramazović, koji je ujedno i koreograf i voditelj sadašnjeg folklornog odjela Centra.

»Mi smo pozvali tu generaciju kako bismo se dogovorili oko njihovog sudjelovanja na jednom koncertu na palčkoj Ljetnoj pozornici. Došlo ih je troje i tu su krenule njihove priče o prošlosti, odnosno o vremenima kada su igrali folklor. Tada sam shvatio da bi se to trebalo snimiti, da je sada pravo vrijeme, jer su to ljudi koji se i danas mnogo toga sjećaju«, kaže Jaramazović, dodajući kako je značaj ove priče veći zbog činjenice što dolazi iz usta prve generacije, koja je postavila temelj, »a na nama – sadašnjim, kao i budućim članovima i vodstvu, je da ga nadođujemo«.

Marin Jaramazović smatra da će jednog dana i sadašnji članovi folklornog odjela HKC-a imati veoma sličnu priču i da ne postoje neke velike razlike između starijih i današnjih generacija kada je u pitanju odnos prema folkloru, druženju, putovanjima i zajedništvu.

Snimatelj i montažer filma je Marin Piuković, koji se, kao dugogodišnji član folklornog odjela *Kola*, vrlo rado odazvao da sudjeluje u ovom važnom projektu. O procesu nastajanja, te o samom dokumentarnom filmu koji traje oko 40 minuta, on kaže:

Marin Jaramazović i Marin Piuković

»Svaki od kazivača je dobio identična pitanja koja smo prethodno pripremili. Kada smo posnimili svih njih 18-ero, imali smo osam sati sirovog materijala. Onaj tko se bavi montiranjem vrlo dobro zna koliko je to zahtjevan posao koji je uslijedio poslije. Trudili smo se napraviti jedan kolaž od odgovora sugovornika. Znači, film nema naratora već oni sami kroz film vode priču, prelazeći s jedne teme na drugu. Pitanja su, među ostalim, bila ona koja se tiču njihovih proba, voditelja folklornog odjela i drugih važnih imena, igara koje su igrali, nastupa, gostovanja, druženja i što je za njih značilo ovo društvo«, pojašnjava Piuković.

Folklorashi Kola i Ante Pokornik (izrađivač nošnji)

Lazo Jaramazović je u filmu, u vezi Pokornika rekao: »Tom se brica otvarala u džepu kad vidi da štogod nije u redu što se tiče bunjevačke nošnje. On je bio čudo od čovika«.

žemo i sačuvamo za buduće generacije. Aktivno sam se bavio folklorom u *Kolu* od osnivanja pa u narednih više od deset godina. Imao sam poziv od profesionalnog društva *Lado* iz Zagreba da postanem njihov član, ali di ćeš ti ostavit *Bunjevačko kolo* i varoški toranj, to je nemoguće, to se nije moglo desiti.«

Osim dvoje navedenih, u filmu su sudjelovali i svoja sjećanja podijelili: **Antun Letić, Marija Milašin, Ružica Šimić, Ivan Gaković, Tomislav Romić, Rozalija Romić, Josip Skenderović, Nikola Ivankov, Branko Zvekić, Marija Zvekić, Marija Bošnjak, Josip Miković, Stipan Bašić, Marina Skenderović, Stanka Aladžić i Slavica Miljački.**

Članovi »velike familije«

Od osnutka *Bunjevačkog kola* 1970. pa skoro do '90. članica folklornog odjela bila je **Ankica Pešut**, koja je u posljednjim godinama igrala i sa svojim sinom. Kaže da joj je folklor bio jedini hobi, a *Bunjevačko kolo* joj je značilo sve.

»Tu sam i srce i dušu ostavila. Ne znam šta bi mogla navest, šta mi je najlipče bilo, jel je bilo puno lipi dešavanja. To je bila ko jedna velika familija, svi zajedno, puno nas je bilo, onako čisto, ko da su nam želje bile jednake«, ističe ona.

Što se tiče igranja bunjevačkih igara, Ankica kaže da su folklorashi *Kola* u tome bili »naj«.

»Kad god smo očli na kako takmičenje, na kaki festival, nijedno društvo nije znalo tako igrat bunjevačke igre ko što mi igramo. Ja kad zaigram bunjevačke igre, imam jedan međukorak koji kad igram onda to čisto treperi. Ne znaju ga ljudi tako igrat, teško je to, s tim se moraš roditi.«

Ankica Pešut je također današnjim mladim generacijama folklorasha poručila da se trude, daju sve od sebe i neka tamo ostave srce.

U svakoj skupini postoji makar jedna osoba zadužena (za to mora biti i talentirana) za zasmijavanje i pravljenje dobre atmosfere. Jedan od njih iz prve generacije folklorasha svakako je **Lazo Jaramazović**, koji je sada član dramskog odjela *Kola* i koji i danas uspješno koristi taj svoj talent. A o razdoblju igranja folkloru u ovom društvu on kaže:

»Tokom aktivnog igranja folkloru najviše su me držali drugarstvo i ljubav prema svojim običajima, svojoj tradiciji, da to poka-

Budući planovi Centra

U okviru obilježavanja pola stoljeća HKC-a *Bunjevačko kolo* do sada je, prema riječima njegova predsjednika **Lazara Cvijina**, realizirano dva važna događaja.

»U siječnju smo imali tribinu gdje smo predstavili i upoznali javnost kako je tadašnje HKUD *Bunjevačko kolo* osnovano. Sada smo prikazali kako je počeo sam rad u našem centru. Mislim da je to jedno divno, emotivno svjedočanstvo ljudi koji su pokazali kako je započelo ono po čemu je HKC i danas poznat, a to je naš folklor. Mislim da je ovaj medij i ovaj način prikazivanja vrlo atraktivan«, kaže Cvijin, dodajući kako je u planu da se na ovaj način dokumentira rad i ostalih generacija folklorne sekcije *Kola*, kao i njegovih drugih odjela.

A u cilju okupljanja bivših i sadašnjih članova Centra radi se na oživljavanju Kluba gdje bi se oni mogli susretati.

»Za sada imamo prijavljenih oko 20 članova. To je jedan način na koji smo htjeli ljude koji su se u nekom trenutku, zbog različitih razloga, udaljili od Centra i naravno i one koji su i dalje tu, okupiti na jednom mjestu. To će u narednom periodu biti naš zadatak i siguran sam da ćemo u tome uspjeti«, ističe Cvijin.

I. Petrekanić Sič

Kako se završila jedna bereška Facebook rasprava

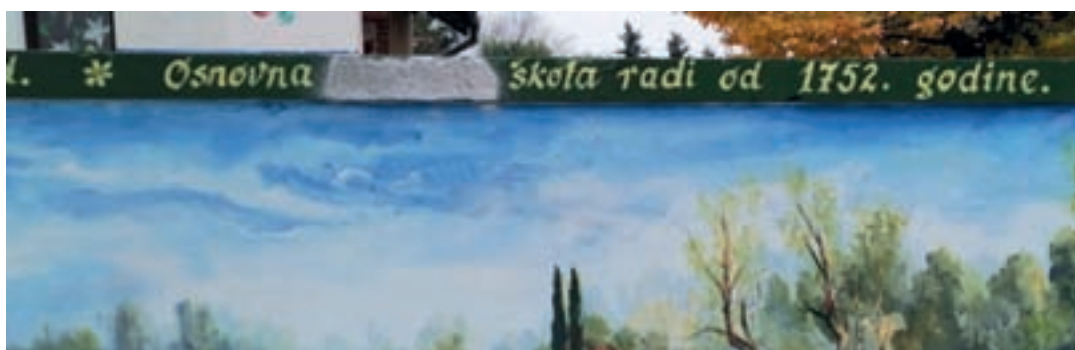
Kako prefarbati povijest?

Jedan je lokalni projekt jedne mjesne bereške udruge izazvao u tjednu za nama žustre izljeve strasti, pomiješana shvaćanja i vrlo živu raspravu vođenu, kako je i primjereno vremenu i aktualnim mjerama, u dobroj mjeri putem društvenih mreža. Ili je, možda, isti događaj znak nečega ozbiljnijega? Tek, Udruga građana *Natura* iz Berega predstavila je 9. studenog putem Facebooka, i, naravno, uživo, mural, likovni uradak autora **Stipana Kovača** i **Milorada Rađenovića** koji prikazuje panoramu Berega i njegovoga prirodnoga okružja. Projekt oslikavanja bereškoga motiva, za što je izabran zid koji pripada Osnovnoj školi *Moša Pijade*, na kojem se nalazi ulaz u dio školske zgrade u kojem je vrtić *Jagodica*, financirao je, kako je predstavnik ove udruge **Mijo Krišto** napisao na svojem računu na Facebooku, Grad Sombor putem Lokalnog akcijskog plana za djecu. Sastavni dio crteža bio je natpis koji je glasio: »Bački Breg kao naselje pominje se prvi put 1319. god. * Osnovna katolička škola radi od 1752. god.«. Iako bi se ponekim detaljima samoga crteža, na kome je bereška crkva sv. Mihovila, sadašnja zgrada škole te još nekoliko tipičnih bereških kuća, pa i pravopisu u navedene dvije rečenice moglo zamjeriti štošta, nitko nije, u prvim reakcijama na društvenoj mreži, niti uživo, osporio želju da se pokuša pridonijeti estetici centra Berega, nego su je pohvalili.

Ipak, nekoliko sati kasnije, pojedine osobe iz Berega počele su reagirati negativno. »Škola nema veze sa verom«, »Sramno je izmišljati i preimenovati ustanovu koja nema veze sa bilo kojom verskom zajednicom«, »Nije to mesto gde ovakve provokacije imaju mesta«, »To je zid državne ustanove u koju idu sva deca, a ne privatno vlasništvo. Tom natpisu je bilo mesto na hrvatskom kulturno-umetničkom društvu«..., bile su neke od tipičnih reakcija na mural i natpis na njemu. Prijetilo se i dopisom Ministarstvu prosvjete. S druge strane, drugi sudionici u iznenadnoj debati pokušali su ukazati na povijesnu činjenicu da je prva škola u Beregu zaista bila katolička, te pozivali na uzdržanost u reakcijama i uživanje u ljepoti slike i samoga Berega. Ipak, već idućeg dana, riječ »katolička« je, od strane nepoznatih osoba, prekrivena gustom

bojom. Čudnoj su se gesti Berešci zgražavali narednih nekoliko dana, uz rezigniranost i naziranje moguće loše namjere ovakvoga čina.

Mijo Krišto iz UG-a *Natura* na našu molbu za komentarom ovog događaja izrazio je iznenađenje njime. »Nije bila namjera da nekoga uvrijedimo. Jednostavno su neki očito krivo protumačili natpis iz neznanja, jer nedovoljno poznaju povijest sela i nisu upoznati s time da se prva škola upravo tako zvala. Sve je bilo osmišljeno samo s ciljem da uljepšamo selo, a ne da

bilo koga uvrijedimo. Ne podržavam to što je urađeno od onih koji su to razumjeli na krivi način«, kazao je Krišto.

Članovi mjesne hrvatske udruge, Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Silvije Strahimir Kranjčević* su, konačno, ovo djelo pokušali spasiti obnovom cijeloga natpisa početkom ovog tjedna. Ostaje žaljenje što se povijest školstva u Beregu, koja je započela prije 268 godina, očito ne izučava u Osnovnoj školi *Moša Pijade* u ovom selu. Da se izučava, možda bi bilo manje neznanja o njezinim počecima od onih koji tvrde da su baš tu školu pohađali, a i manje želje da se ona na ovakav način pokušava mijenjati.

M. Tucakov

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Gradonačelnik
Broj: II-464-193/2020
Dana: 16. 11. 2020.
24000 Subotica
Trg slobode 1

Na temelju članka 99., stavak 5., Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, broj 72/09, 81/09-ispravak, 64/10 – odluka US i 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/14, 145/14, 83/2018, 31/2019 i 37/2019 – dr. Zakon i 9/2020) i članka 16. Odluke o pribavljanju, otuđenju i davanju u najam građevinskog zemljišta i pretvaranju prava najma na građevinskom zemljištu u pravo vlasništva (*Sl. list Grada Subotice*, broj 14/2015 i 53/2016), gradonačelnik Grada Subotice donosi

ODLUKU O RASPISIVANJU JAVNOG OGLASA ZA OTUĐENJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA (ZEMLJIŠTE) U JAVNOM VLASNIŠTVU GRADA SUBOTICE RADI IZGRADNJE U POSTUPKU JAVNOG NADMETANJA (DRAŽBA)

I. Predmet otuđenja:

1. čestica br. 14777/8 u površini 84a 25 m², upisana u list nekretnina br. 1383 K. O. Novi grad, u javnom vlasništvu Grada Subotice,
2. čestica br. 15799/9 u površini 06a 28 m², upisana u list nekretnina br. 1383 K. O. Novi grad, u javnom vlasništvu Grada Subotice,
3. čestica br. 694/8 u površini 11a 94 m², upisana u list nekretnina br. 1383 K. O. Novi grad, u javnom vlasništvu Grada Subotice,
4. čestica br. 694/9 u površini 14a 02 m², upisana u list nekretnina br. 1383 K. O. Novi grad, u javnom vlasništvu Grada Subotice,
5. čestica br. 17688/3 u površini 02ha 60a 39 m², upisana u list nekretnina br. 1383 K. O. Novi grad, u javnom vlasništvu Grada Subotice,
6. čestica br. 17350/1 u površini 06a 27 m², upisana u list nekretnina br. 1383 K. O. Novi grad, u javnom vlasništvu Grada Subotice,
7. čestica br. 17350/6 u površini 06a 32 m², upisana u list nekretnina br. 1383 K. O. Novi grad, u javnom vlasništvu Grada Subotice.

II. Komunalna opremljenost:

1. čestica br. 14777/8 K. O. Novi grad, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta bez nogostupa, javna rasvjeta,
2. čestica br. 15799/9 K. O. Novi grad, javni vodovod, javna rasvjeta, plinovod,
3. čestica br. 694/8 K. O. Novi grad, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta, javna rasvjeta,
4. čestica br. 694/9 K. O. Novi grad, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta, javna rasvjeta,
5. čestica br. 17688/3 K. O. Novi grad, javni vodovod, asfaltirana pristupna cesta, nogostup, javna rasvjeta.
6. čestica br. 17350/1 K. O. Novi grad, javni vodovod, nogostup i javna rasvjeta,
7. čestica br. 17350/6 K. O. Novi grad, javni vodovod, nogostup i javna rasvjeta.

III. Urbanistički uvjeti:

- k. č. br. 14777/8 K. O. Novi grad prema Planu generalne regulacije VII. za zone Kertvaroš i Novi grad i dijelove zona Mali Radanovac, Radanovac i Palić u Subotici (*Službeni list Grada Subotice*, broj 11/2014 i 12/2014) nalazi se u dijelu bloka 200 i namijenjena je za proizvodnju i gospodarstvo.

Za ovu zonu utvrđeni su sljedeći urbanistički parametri:

- Max. indeks zauzetosti čestice je 50%, ukoliko je parkiranje osigurano u podzemnoj etaži – maks. indeks zauzetosti je 60%,
 - Maksimalna stopa iskorištenja čestica je 80% (računajući sve objekte visokogradnje i platoo s prometnicama i parkiralištima),
 - Max. broj katova za proizvodne objekte i objekte malog gospodarstva je P+1, a maksimalni broj katova poslovno administrativnih objekata je P+2+Pk, U ovoj zoni dozvoljena je gradnja sljedećih objekata: proizvodni objekt, proizvodno-poslovni objekt, proizvodno-skladišni objekt, poslovni-skladišni objekt, poslovno-proizvodno-skladišni objekt, poslovni objekt, drugi pomoćni objekti (garaže, kotlovnice, bunari...).
- Čestica ispunjava uvjete za gradnju, s time da je za predmetni prostor propisana obveza izrade urbanističkog projekta, te se Investitoru nakon donošenja istoga može odobriti gradnja objekata.

Izrada Urbanističkog projekta obveza je Investitora.

Mjesta za parkiranje za ovu česticu predviđena su u okviru iste.

- Uvidom u Plan generalne regulacije VIII. za zone Željezničko naselje i Makova sedmica i dio zone Mali Radanovac (*Službeni list Grada Subotice*, broj 52/2012), utvrđeno je da se k. č. br. **15799/9** K. O. Novi grad nalazi u dijelu prostora namijenjenog gradnji objekata obiteljskog stanovanja srednjih gustoća.

Za ovu zonu utvrđeni su sljedeći urbanistički parametri:

- Namjena objekta:
 - obiteljsko-stambeni objekt (min. površina čestice 300 m²)
 - stambeni objekt s 2 stana (min. površina čestice 400 m²)
 - stambeni objekt s 3 stana (min. površina čestice 500 m²)
 - stambeno-poslovni ili poslovno-stambeni objekt (min. površina čestice 500 m²)
 - Max. indeks zauzetosti čestice je 40%,
 - Max. broj katova glavnog objekta je P+1+Pk (prizemlje, kat i potkrovlje), s time da je dozvoljena izgradnja podrumске ili suterenske etaže ukoliko nema smetnji geotehničke i hidrotehničke prirode,
 - Pomoćni objekt u funkciji glavnog objekta gradi se na istoj čestici na kojoj je sagrađen glavni stambeni objekt (garaže, ostave, septičke jame, bunari i sl.),
- Mjesta za parkiranje za ovu česticu predviđena su unutar iste.

- k. č. br. 694/8 i 694/9 K. O. Novi grad – prema Planu detaljne regulacije za dio prostora MZ Željezničko naselje u dijelovima blokova 13.1 i 13.2, između Majšanske ceste, Ulice Partizanskih baza i Hrastove ulice u Subotici (*Službeni list Grada Subotice*, broj 5/2018), navedene čestice nalaze se u dijelu bloka 18 u zoni namijenjenoj mješovitom stanovanju.

U okviru zone MJEŠOVITOG STANOVANJA, u ovisnosti od veličine čestice, dozvoljena je gradnja sljedećih objekata:

- obiteljski stambeni objekt (maksimalno 4 stambene jedinice, najveći dozvoljeni broj katova P+1+Pk (prizemlje + kat + potkrovlje))
 - obiteljski stambeno-poslovni ili poslovno-stambeni objekt (maksimalno 2 stambene jedinice, najveći dozvoljeni broj katova P+1+Pk (prizemlje + kat + potkrovlje))
 - višestambeni, stambeno-poslovni ili poslovno-stambeni objekt (minimalno 4 stambene jedinice, najveći dozvoljeni broj katova P+2+Pk (prizemlje + dva kata + potkrovlje))
 - poslovni objekt (može se graditi kao jedinstveni objekt na čestici ili kao zaseban objekt na čestici s obiteljskim stambenim objektom, najveći dozvoljeni broj katova P+2+Pk (prizemlje + dva kata + potkrovlje))
 - drugi objekti na čestici (prateći, pomoćni)
 - dozvoljena gradnja podrumске ili suterenske etaže ukoliko nema smetnji geotehničke i hidrotehničke prirode.
- Nije dozvoljena gradnja mini farmi i klaonice, također nije dozvoljena gradnja proizvodnih objekata, odnosno proizvodnih pogona malog gospodarstva i proizvodnog zanatstva.

Max. indeks zauzetosti čestice je 50%.

Za predmetni prostor propisana obveza izrade urbanističkog projekta u slučajevima gradnje višestambenih i stambeno-poslovnih objekata. Izrada Urbanističkog projekta obveza je Investitora.

Mjesta za parkiranje za ove čestice predviđena su unutar istih. Ukoliko iz opravdanih razloga na čestici ne postoji mogućnost osiguranja dovoljnog broja mjesta za parkiranje i garažnih mjesta, primjenjuje se Odluka o utvrđivanju doprinosa za uređenje građevinskog zemljišta (*Službeni list Grada Subotice*, broj 7/2015 i 8/2019).

- k. č. br. 17688/3 K. O. Novi grad - prema Planu detaljne regulacije za dijelove blokova 16.5 i 17.2 sjeverno od Segedinske ceste u Subotici (*Službeni list Grada Subotice*, broj 38/2015), predmetna čestica nalazi se u zoni namijenjenoj gospodarenju s proizvodnjom.

Vrsta i namjena objekata koji se mogu graditi:

Na česticama ili kompleksima u zoni gospodarenja s proizvodnjom dozvoljena je gradnja jednog ili više objekata u kojima se odvijaju sljedeće djelatnosti:

- poslovne djelatnosti (tercijarne djelatnosti: prodaja, administracija, usluge, ugostiteljstvo i sl.)
- skladišne djelatnosti
- proizvodne djelatnosti.

Osim objekata osnovne namjene, mogu se graditi:

- pomoćni objekti nužni za obavljanje osnovne djelatnosti (garaže, infrastrukturni objekti, stanice za opskrbu gorivom, spremnici, cisterne i sl.)
- stambeni objekti s 1-2 stana za vlasnika.

Max. indeks zauzetosti čestice je 60%.

Dozvoljeni broj katova objekata je P+2, maksimalna visina sljemena objekta je 12 m, a iznad te visine dozvoljeni su visinski akcenti u funkciji djelatnosti koja se odvija u kompleksu (tehnološki tornjevi, silosi, dimnjaci i sl.), reklamni stupovi, kao i telekomunikacijski i drugi infrastrukturni objekti. Dozvoljena je gradnja podrumske ili suterenske etaže ukoliko nema smetnji geotehničke i hidrotehničke prirode.

Za gradnju i uređenje novih ili dogradnju postojećih kompleksa u kojima bruto razvijena površina novoplaniranih objekata iznosi 2000 m² ili više Planom je propisana obveza izrade urbanističkog projekta.

Izrada Urbanističkog projekta obveza je Investitora.

Mjesta za parkiranje za ovu česticu predviđena su unutar iste.

- k. č. br. 17350/1 K. O. Novi grad i k. č. br. 17350/6 K. O. Novi grad, prema Planu generalne regulacije V. za sjeverni dio zone Palić i dio zone Radanovac u Subotici (*Službeni list Grada Subotice*, broj 15/2013), nalaze se u dijelu bloka 29, u zoni namijenjenoj izgradnji objekata obiteljskog stanovanja srednjih gustoća.

Za ovu zonu utvrđeni se sljedeći urbanistički parametri:

- Minimalna veličina čestice je 300 m²,
- Minimalna širina uličnog fronta čestice je 10 m,
- Max. indeks zauzetosti je 40%,
- Max. broj katova glavnog objekta na čestici je P+1+Pk,
- Pristup čestici po pravilu treba riješiti s javne ceste.

U ovoj zoni dozvoljena je gradnja sljedećih objekata: obiteljski stambeni objekt, obiteljski stambeno-poslovni ili poslovno-stambeni objekt, poslovni objekt i drugi objekti na čestici (pomoćni).

Mjesta za parkiranje za ove čestice predviđena su unutar istih. Ukoliko iz opravdanih razloga na čestici ne postoji mogućnost osiguranja dovoljnog broja mjesta za parkiranje i garažnih mjesta, primjenjuje se Odluka o utvrđivanju doprinosa za uređivanje građevinskog zemljišta (*Službeni list Grada Subotice*, broj 7/2015 i 8/2019).

Rok za podnošenje urednog zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole:

Osoba koja stekne vlasništvo (u daljnjem tekstu: Stjecatelj) obvezuje se tijelu nadležnom za izdavanje građevinske dozvole, u roku od osam mjeseci od dana zaključenja ugovora o stjecanju zemljišta podnijeti uredan zahtjev za izdavanje građevinske dozvole za gradnju objekta čija je gradnja predviđena važećim planskim aktom.

IV. Tržišna cijena zemljišta:

Početna cijena (tržišna vrijednost) zemljišta koje se otuđuje je:

1. čestica br. 14777/8 K. O. Novi grad u površini 84a 25 m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 20.953.929,00 dinara, iznos pologa: 6.286.178,70 dinara,
2. čestica br. 15799/9 K. O. Novi grad u površini 06a 28 m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 906.434,00 dinara, iznos pologa: 271.930,20 dinara,
3. čestica br. 694/8 K. O. Novi grad, u površini 11a 94 m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 4.211.762,17 dinara, iznos pologa: 1.263.528,65 dinara,
4. čestica br. 694/9 u površini 14a 02 m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 4.945.469,48 dinara, iznos pologa: 1.483.640,84 dinara,
5. čestica br. 17688/3 u površini 02ha 60a 39 m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 55.110.590,47 dinara, iznos pologa: 16.533.177,10 dinara,
6. čestica br. 17350/1 u površini 06a 27 m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 521.962,00 dinara, iznos pologa: 156.588,60 dinara,
7. čestica br. 17350/6 u površini 06a 32 m², procijenjena tržišna vrijednost zemljišta 526.124,58 dinara, iznos pologa: 157.837,37 dinara.

Tržišnu vrijednost zemljišta utvrđuje ovlašteni sudski vještak.

Tržišna cijena zemljišta ne može biti niža od cijene utvrđene aktom nadležnog poreznog tijela.

Sudionici na javnom nadmetanju (u daljnjem tekstu: dražbi) dužni su uplatiti polog (garantirani iznos) koji predstavlja iznos u visini od 30% od početne cijene zemljišta, na položni račun Grada Subotice br. 840-1027804-55 s pozivom na broj 69-236, model 97.

Sudioniku na dražbi koji ne ostvari pravo kupnje zemljišta uplaćeni polog biti će vraćen u roku od pet radnih dana od dana provedenog postupka (visina iznosa koji se vraća jednaka je dinarskom iznosu uplaćenom na ime pologa), osim ukoliko sudionik odustane od svoje ponude ili ne pristupi dražbi.

V. Postupak dražbe:

Postupak dražbe provodi Povjerenstvo za građevinsko zemljište (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Na dražbi mogu sudjelovati pravne i fizičke osobe koje podnesu pismene prijave na adresu: Subotica, Trg slobode 1, putem Službe za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Subotica, u uslužnom centru, na prizemlju Gradske kuće, šalter broj 16 i 17 ili poštom.

Prijave se podnose u zatvorenoj omotnici s naznakom »Prijava na oglas za otuđenje građevinskog zemljišta u javnom vlasništvu Grada Subotice – NE OTVARATI«.

Prijave se podnose Povjerenstvu za građevinsko zemljište putem Tajništva za imovinsko-pravne poslove, Službe za imovinsko-pravne poslove, stambena pitanja i građevinsko zemljište.

Na poledini se upisuje naziv i adresa podnositelja prijave, broj telefona i ime i prezime ovlaštene osobe za kontakt.

Oglas je otvoren od 20. 11. 2020. godine, zaključno s 21. 12. 2020. godine, što predstavlja rok za podnošenje pismenih prijava.

Prijava podnesena putem pošte smatra se pravodobnom ukoliko se podnese unutar predviđenog vremena, a u pisarnicu Gradske uprave bude zaprimljena najkasnije 28. 12. 2020. godine do 11 sati.

Prijava pravne osobe sadrži: pun naziv i sjedište, matični broj, porezni identifikacijski broj i broj rješenja o registraciji kod nadležnog tijela.

Prijava se ovjerava potpisom i pečatom ovlaštene osobe.

Prijava fizičke osobe sadrži: ime i prezime, adresu, jedinstveni matični broj građana, a ukoliko je osoba poduzetnik i podatke o upisu u registar nadležnog tijela (broj, datum i naziv tijela) i porezni identifikacijski broj.

Prijava treba sadržavati sve podatke o čestici za koje se ista podnosi.

Uz prijavu se prilaže:

- izvornik ili ovjereni preslik akta o registraciji (Izvadak iz APR-a) za pravne osobe
- preslik osobne iskaznice ili putovnice, za fizičke osobe,
- rješenje o upisu radnje u Registar – za poduzetnike
- dokaz o uplati pologa,
- izjava da prihvaća sve posebne uvjete iz oglasa i
- za osobe koje zastupa punomoćnik, ovjerena punomoć od strane javnog bilježnika.

Pravo sudjelovanja na dražbi imaju samo osobe koje podnesu pravodobnu i potpunu prijavu, odnosno osobe koje po zahtjevu Povjerenstva za građevinsko zemljište otklone nedostatke prijave.

Zemljište se otuđuje sudioniku dražbe koji ponudi najveću cijenu za predmetno zemljište, a koja se naknadno ne može umanjivati.

Sudioniku na dražbi čija se ponuda prihvati, uplaćeni polog uračunat će se u kupoprodajnu cijenu i oduzeti od vrijednosti postignute na dražbi.

Dražbu otvara predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva i utvrđuje:

1. Broj pravodobnih i potpunih prijava
2. Broj nepravodobnih i nepotpunih prijava
3. Nazive, odnosno imena sudionika koji su stekli pravo sudjelovanja
4. Nazočne sudionike javnog nadmetanja, odnosno njihove zakonske zastupnike ili ovlaštene predstavnike i imaju li urednu punomoć-ovlaštenje da sudjeluju na dražbi.

Dražba se provodi prema sljedećem postupku:

1. Predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva objavljuje početni iznos koji je predmet dražbe i poziva sudionike da isti iznos prihvate
2. Ukoliko sudionik ne prihvati početni iznos, gubi pravo na povrat uplaćenog pologa
3. Predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva poziva sudionike da daju svoje ponude iznosa cijene, uvećane za najmanje 1% od početnog iznosa, odnosno od posljednje dane ponude
4. Sudionici se javljaju za davanje ponude podizanjem ruke
5. Predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva pokretom ruke dozvoljava sudioniku koji se najranije javio, da dà svoju ponudu
6. Sudionik dražbe dužan je reći u ime kojeg ponuđača koji iznos nudi
7. Predsjednik ili ovlašteni član Povjerenstva pita tri puta ima li netko veću ponudu od najvećeg prethodno ponuđenog iznosa i konstatira nakon trećeg poziva koji je najveći iznos ponuđen i ime ponuđača koji stječe pravo na stjecanje zemljišta.

Svaki sudionik dražbe ima pravo tijekom rada Povjerenstva davati primjedbe na rad Povjerenstva i na tijek postupka, što se unosi u zapisnik.

Nakon okončanja postupku dražbe, gradonačelnik Grada Subotice donijet će Rješenje o otuđenju zemljišta.

Rješenje se dostavlja svim sudionicima u postupku.

Stjecatelj je dužan najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o otuđenju zemljišta s Gradom Subotica zaključiti ugovor o otuđenju zemljišta.

Ukoliko Stjecatelj ne zaključi ugovor o otuđenju u navedenom roku, Rješenje o otuđenju zemljišta se stavlja van snage bez prava Stjecatelja na povrat uplaćenog pologa za sudjelovanje na dražbi.

Stjecatelj zemljišta cijenu zemljišta postignutu na dražbi plaća jednokratno u roku 15 dana od zaključenja ugovora o otuđenju.

Stjecatelj zemljišta preuzima zemljište u viđenom stanju.

Sudionik dražbe koji smatra da je zemljište otuđeno suprotno odredbama zakona, te da mu je na taj način povrijeđeno pravo, može podnijeti nadležnom sudu tužbu za poništenje ugovora u roku od osam dana od dana saznanja za zaključenje ugovora, a najkasnije 30 dana od dana zaključenja ugovora.

Postupak dražbe u svemu ostalome bit će proveden prema odredbama Odluke o pribavljanju, otuđenju i davanju u najam građevinskog zemljišta i pretvaranja prava najma na građevinskom zemljištu u pravo vlasništva (*Sl. list Grada Subotice*, broj 14/2015 i 53/2016).

Dražba će biti održana 5. 1. 2021. godine s početkom u 12 sati u Plavoj dvorani Gradske kuće, Subotica, Trg Slobode br. 1.

Kompletan tekst Oglasa biti će objavljen u *Službenom listu Grada Subotice*, na oglasnoj ploči Gradske uprave Subotica, Trg slobode br. 1, u razdoblju od 20. 11. 2020. godine do 21. 12. 2020. godine, na internetskoj stranici Grada www.subotica.rs, u rubrici *Natječaji i oglasi* i u lokalnim listovima: *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ*.

Sve informacije u svezi oglasa mogu se dobiti u Službi za imovinsko-pravne poslove, stambena pitanja i građevinsko zemljište, II. kat, ured broj 238/3 ili na tel: 024/626-842 svakog radnog dana od 8 do 12 sati.

gradonačelnik
Stevan Bakić v. r.

PUT DO USPJEHA – usavršavanje znanja

Većina nas vozi automobile, ali malo tko od nas zna kakvi se električni sklopovi u njima nalaze i koja su znanja i vještine potrebni da bi se ti sklopovi remontirali kako bi se vozilo činilo sigurnim za vožnju. Kako izgleda posao autoelektričara otkriva nam **Mirko Stipančević**, vlasnik SZR Autoelektrika iz Subotice.

Obrni-okreni to nije lagan zadatak, jer je danas u svom predznanju majstorima bitno dobro poznavanje mehanike iz razloga što računala u današnjim generacijama vozila zapravo kontroliraju rad mehaničkih sklopova i njihovih podsklopova. U pitanju je perspektivna profesija, a razlog tome je svakodnevna pojava sve suvremenijih tipova vozila. Naravno da više nije moguće dijagnosticiranje i otklanjanje kvarova u kućnoj radinosti, kakvo je bilo moguće u vrijeme kada smo vozili automobile poput zastave 750 – popularno zvanog *fiću* ili, primjerice, *yuga*.

Kvarovi i popravci

Mirko Stipančević (1967., Subotica) živi sa suprugom **Ljubicom** s kojom ima dvoje djece: kći **Natašu** i sina **Dražena**. Sred-

Kao i u svakom poslu, tako i u mom, bitno je pratiti suvremenu tehnologiju i biti u tijeku.

*Osim interneta, gdje nam je relativno sve dostupno, veoma znači i razmjena iskustva s ostalim majstorima kao i organizirani seminari * Popravljamo autoelektričarske kvarove što podrazumijeva popravku alternatora, alnase, električne instalacije i signalizacije, štelovanje i kontrolu paljenja, servis akumulatora, dijagnostiku kvarova i slično * Na početku mog bavljenja ovim poslom nije bilo kompjutera, ali kako su se pojavili, ubrzo sam počeo s upotrebom*

nju školu završio je za elektrotehničara. Po dolasku iz vojske, tražeći posao, našao ga je kod privatnog autoelektričara. Ubrzo nakon toga zaposlio se u jednu tvrtku, gdje je usporedno radio na oba radna mjesta. Zbog odlaska vlasnika u inozemstvo, 1993. godine, preuzeo je u zakup privatnu autoelektričarsku radnju. Tada počinje njegov rad u ovom poslu, kao samostalnog poduzetnika.

»Za uspjeh moje tvrtke zaslužna je svakako i moja obitelj koja mi je velika podrška. Supruga Ljubica mi pored ostalog pomaže i oko vođenja papirologije. Nadam se da će naša radionica još dugo postojati i da će moj sin unaprijediti posao i jednoga dana uspješno nastaviti s vođenjem tvrtke«, kaže Stipančević.

A kako je otvorena samostalna zanatska radionica i zbog čega se Stipančević odlučio na takav korak:

»Velika želja mi je bila da pređemo u svoj objekt. Puno rada, zalaganja i odricanja bilo je potrebno da bismo se 2005. godine preselili u samostalnu zanatsku radionicu *Autoelektrika*, gdje se i danas nalazimo. Jedan od razloga zbog čega smo se odlučili na takav korak je da smanjimo troškove, plaćanje kirije, ali i zbog boljih uvjeta za rad. Osim mene uposleno je još pet radnika, među njima se nalazi i moj sin Dražen. Nastojimo biti složan tim, a većina njih dulji niz godina radi sa mnom zbog čega sam i posebno ponosan.«

Stipančević pojašnjava kako je naučio pratiti suvremenu tehnologiju.

»Kao i u svakom poslu, tako i u mom, bitno je pratiti suvremenu tehnologiju i biti u tijeku. Osim interneta, gdje nam je relativno sve dostupno, veoma znači i razmjena iskustva s ostalim maj-

storima kao i organizirani seminari. Ovo je posao koji zahtijeva stalna materijalna ulaganja i usavršavanja znanja. Uz puno rada i odricanja može se solidno živjeti od ovoga posla.

Sa Stipančevićem smo razgovarali i što posao autoelektričara podrazumijeva i što se najprije pokvari u automobilu u svezi autoelektrike?

»Popravljamo autoelektričarske kvarove što podrazumijeva popravku alternatora, alnaseri, električne instalacije i signalizacije, štelovanje i kontrolu paljenja, servis akumulatora, dijagnostiku kvarova i slično. U posljednje vrijeme počeli smo s popravkom klima uređaja na vozilima. Najčešći kvarovi su svjetlosna signalizacija i kvarovi na alnaserima, alternatorima i akumulatorima.«

Nekad i sad

Stipančević kaže da se nekada drugačije radilo, te da je radio taj posao i kada nije bilo kompjutera.

»Nekada je u ovom poslu bilo drugačije raditi iz razloga što je bilo manje tipova vozila. *Zastavina* vozila su bila popularna, a njih je bilo jednostavnije popraviti, manje je bilo elektrotehnike i elektronike. Zbog ubrzanog načina života i velike potrebe za au-

Mirko i Dražen Stipančević

tom, mušterije očekuju brzu popravku, što nekada i nije moguće. Na početku mog bavljenja ovim poslom nije bilo kompjutera, ali kako su se pojavili ubrzo zatim sam počeo s upotrebom.«

Pitali sam Stipančevića koji tip vozila najviše dolazi u njegov servis i je li *yugo* otišao u povijest?

»*Zastavina* vozila su posljednjih godina otišla u povijest. U servis nam dolaze razna vozila, ali bih izdvojio europska: *Opel, Volkswagen, Renault, Peugeot*«, kaže Stipančević i naglašava kako je ipak sentimentalno vezan za neki tip starije proizvodnje automobila.

»Prvi auto mi je bio *zastava 750*, popularni *fićo*, te sam za taj tip automobila i sentimentalno

vezan, a u današnje vrijeme teško je izdvojiti kvalitetan auto, jer se svaki proizvođač trudi biti što kvalitetniji i vizualno ljepši.«

Na koncu razgovora pitali smo Stipančevića kojim automobilima je ranijih godina išao na more i sjeća li se rado tih vremena?

»Nekada smo na godišnje odmore putovali vozilima koja su bila sporija, neudobnija, bez klime i ne toliko sigurna. Ali rado se sjećam tih vremena i zahvalan sam na njima, ali su mi ova svakako draža u svezi automobila kojima se putuje.«

Zvonko Sarić

Nova izvedba *Avaških godina*

SUBOTICA – Zbog velikog interesiranja publike, Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice će izvesti poetski prikaz *Avaških godina* **Milovana Mikovića** i u subotu, 21. studenoga, u velikoj dvorani Centra, s početkom u 18 sati. Djelo je dramatisirala i režirala **Nevena Mlinko**, a izvode ga glumci književno-teatarskog kružoka.

Ulaznice po cijeni od 300 dinara mogu se rezervirati radnim danima na brojeve telefona 024/556-898 ili 064/659-06-35. Broj mjesta je dodatno ograničen zbog poštivanja svih propisanih protuepidemijskih mjera. Obavezno je korištenje zaštitnih maski.

Divanim šokački u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* organizira sutra (subota, 21. studenoga) književno-jezičnu manifestaciju *Divanim šokački* u Monoštoru. Ovogodišnja manifestacija zamišljena je kao »lov na blago šokački riči« koje će biti skrivene po Monoštoru te okolini sela. Trajat će cijelo prijepodne, a namijenjena je djeci, koja će se natjecati podijeljena u ekipe, a pobjednici će biti ekipe koje tragom riječi iz šokačkog dijalekta sastave što više rečenica koje su zadane.

Manifestaciju su podržali Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

Raste topoteka Hrvata u Srbiji

SUBOTICA – Topoteka *Baština Hrvata u Srbiji* (hrvatisrbija.topoteka.net) raste dopunjavajući se novim sadržajima, uglavnom starim fotografijama. Podsjetimo, ovu virtualnu arhivsku zbirku na međunarodnoj suradničkoj digitalnoj platformi *Topoteka* pokrenuo je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, u suradnji s ICARUS-om (Međunarodnim centrom za arhivska istraživanja). U skorije vrijeme topoteka je dopunjena materijalima udruga HKC *Bunjevačko kolo* i KD *Ivan Antunović* iz Subotice. U pitanju su plakati, pozivnice, ulaznice i drugi materijali vezani za njihove manifestacije i programe (*Dužijanica*, izložbe, književne večeri, tribine...). Navedeni materijal je iz kolekcije **Ljudevita Vujkovića Lamića** iz Subotice.

Također, u topografiju su unijete i fotografije iz arhiva HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. Riječ je o fotografijama koje su već ranije bile dostupne na internetskoj stranici ove udruge, a svjedoče o povijesti i radu sekcija toga Društva (slamarske, folklorne, likovne, dramske...). Prava zanimljivost su fotografije poznatih slamarki sa sjevera Bačke. Uz fotografije, topoteka pruža i druge informacije, ukoliko su poznate, o vremenu nastanka fotografije, mjestu, vlasniku i autoru, kao i detaljniji opis dokumenta te tagiranje tzv. ključnih riječi.

Trenutačno se u topoteci nalazi preko 800 fotografija i druge arhivske građe koje prikazuju kulturnu baštinu ovdašnjih Hrvata. Kako u ZKVH-u navode, plan je da do kraja godine topoteka dosegne tisuću priloga.

Inače, za potrebe prikupljanja fotografija i druge arhivske građe ZKVH je do sada organizirao susrete s članovima lokalnih hrvatskih zajednica u Monoštoru, Sonti, Beregu i Tavankutu.

Dani hrvatske kulture u Somboru

SOMBOR – UG *Urbani Šokci* organizira manifestaciju *Dani hrvatske kulture*, koja je prvobitno odgođena i bit će održana u četvrtak, 3. prosinca, u prostorijama Mađarske građanske kasine (Vijenac Petra Bojovića 13) u Somboru. Program počinje u 17 sati otvorenjem izložbe fotografije *Kitenje i povezivanje marama monoštorskih šokica* nakon čega će uslijediti predstavljanje zbornika radova *O šokcima je rič 2* s Međunarodnog okruglog stola 2019. te kratki glazbeni program.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Postrojenje za obavljanje djelatnosti tretmana, odnosno skladištenja, ponovnog iskorištenja neopasnog otpada od polietilena«, na katastarskoj parceli 35947/4 K.O. Donji Grad, u Ulici Čantavirski put bb, u Subotici (46.057316°; 19.680552°), nositelja projekta *JADROPLAST d.o.o.*, Subotica, Čantavirski put bb.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-248-2020.pdf

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

Sukladno članku 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – dr. zakon i 9/2020) i čl. od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19)

Oglašava

JAVNI UVID U

Nacrt Plana generalne regulacije VI. za dijelove zona »Mali Radanovac« i »Radanovac«

i u Nacrt Plana generalne regulacije za naselje Mišićevo

Javni uvid može se obaviti od 23. studenoga do 22. prosinca 2020. godine, radnim danima od 8 do 13 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Planove u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Primjedbe na planirana rješenja u tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 i 9), od 23. studenoga do 22. prosinca 2020. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 29. prosinca 2020., u 13 sati, u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj sali), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«: 100 godina od rođenja književnog povjesničara, leksikografa i pjesnika Ante Sekulića (1920. – 2016.)

Spomenik kulturi bačkih Hrvata

Cijeli svoj životni i radni vijek, kao i znanstvenu karijeru, Sekulić je posvetio bilježenju i promišljanju hrvatskoga jezika i književnosti na ovome podneblju te inkorporaciji hrvatske bačke u matičnu hrvatsku književnost

Ovih dana, točnije u ponedjeljak, 16. studenoga, navršilo se stotinu godina od rođenja **Ante Sekulića** (1920. – 2016.), književnog povjesničara, leksikografa, pjesnika i dopisnoga člana HAZU-a, koji je svojom predanošću i opsežnim djelom posvećenim upravo bačkim Hrvatima nedvojbeno zavrjedio titulu velikana ovdašnje hrvatske zajednice.

Ante Sekulić rođen je 16. studenoga 1920. u Tavankutu, a odrastao je na salašu kod Žednika. O vlastitu djetinjstvu sam Sekulić bilježi: »Na Didinom salašu proveo sam godine svoga djetinjstva, u ozračju mirnoga obiteljskoga života u kojem stric i tete nisu imali majke. Primili su mene, također bez moje Nane. O nama se skrbio, odgajao nas i upućivao Dida, glavar kuće, gospodar imutka [...] Sjećajući se svoga jednostavnoga, mirnog i lijepog djetinjstva, moram priznati da sam bio pomalo osamljen: salaš je bio podaleko da bih odlazio drugoj djeci ili da bi ona dolazila k meni. Moram napomenuti da u djetinjstvu, sve do pučke škole nisam išao u crkvu, jer je žednička crkva sv. Marka bila daleko [...] Ali Bog je bio u Didinoj kući, u našem salašu. Među nama.« (Razgovori s Antom Sekulićem, 2008.)

Naobrazba i karijera

Pučku školu završio je u Subotici, te potom postaje pitomac Karmelićanskoga samostana u Somboru gdje završava šest razreda gimnazije, a gimnazijsku naobrazbu završava u Subotici. Osvrćući se na svoj životni put, o razdoblju mladenaštva koje je proveo u Karmelićanskome samostanu u Somboru zabilježio je Ante Sekulić detaljne uspomene i posvetio im veoma dirljive retke, posvjedočivši uvjerenje »sve dobro koje me je držalo u životu poteklo je otuda«. Studirao je kroatistiku i klasičnu filologiju na Hrvatskom katoličkom sveučilištu. Doktorirao je 1947. godine u Zagrebu s radnjom na temu *Govor bačkih Hrvata*. U razdoblju između dva svjetska rata surađivao je u *Subotičkim novinama*, *Klasju naših ravni*, *Subotičkoj matici*. Nakon Drugoga svjetskoga rata predavao je u gimnazijama u Sinju, Pazinu, Virovitici i Delnicama. Kao sveučilišni profesor predavao je na Pedagoškoj akademiji u Rijeci, gdje je bio pročelnik katedre za hrvatski jezik.

Dva puta je osuđivan na zatvorske kazne zbog svojih uvjerenja (1947. i 1972. – 74.). Prvi puta nedugo nakon Drugog svjet-

skog rata, 1947. godine, kada je uhićen i osuđen na šest mjeseci zatvora pod optužbom da je rušitelj »bratstva i jedinstva«. Drugi puta uhićen je 1972. kao sudionik Hrvatskog proljeća, te je osuđen na dvije i pol godine strogog zatvora, kao i dvije i pol godine zabrane javnih nastupa.

Znanstveno djelo

Objavio je više od pedeset književnih i znanstvenih djela i više stotina radova u periodici. U svome bogatome znanstvenome radu bavio se istraživanjem jezika, običaja i povijesti

Milovan Miković, književnik i urednik Hrvatski svjetionici u Podunavlju

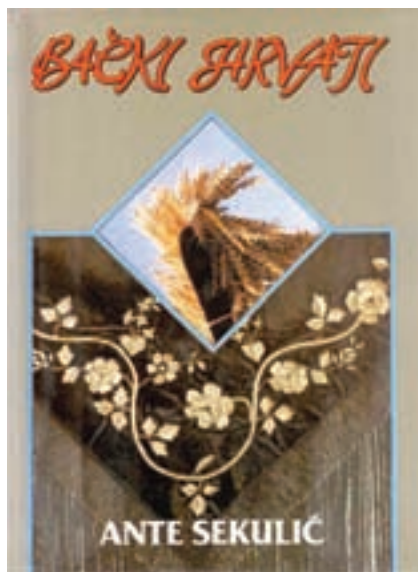
Ante Sekulić objavio je preko pedeset knjiga i više stotina članaka i drugih radova u periodici i tisku. Među njegova najvažnija djela spadaju *Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca* (1986.) i *Bački Hrvati* (1991.), dvije knjige u kojima su do sada najpouzdanije obrađene prilike, povijest i običaji bačkih Hrvata, s obiljem priloga i najpotpunijim popisom literature. Slijede zatim dva Sekulićeva troknjižja. Prvo iz književnosti: *Hrvatski pisci u ugarskom Podunavlju do kraja XVIII. stoljeća* (1993.), *Hrvatska preporodna književnost u Podunavlju do 1918.* (1994.), *Književnost u XX. stoljeću* (1996.) a drugo iz onomastike: *Hrvatski bački mjestopisi* (1994.), *Hrvatski baranjski mjestopisi* (1996.), *Hrvatski srijemski mjestopisi* (1997.). Spomenuta su troknjižja cjeloviti i pouzdani podaci o književnosti i mjestopisima obrađeni znanstveno i uz popis jamačno jedinstvene literature.

Najveći dio svoje istraživačke pozornosti Sekulić je usmjeravao na ispitivanje uljudbenih postignuća bačkih Hrvata, napose i gdje kojeg promašaja, što su kroz duga stoljeća svojim umom i perom bili svjetionici hrvatskom puku u Podunavlju. Sekulićevi radovi autentična su povijest bačkih Hrvata popraćena nizom bilježaka, zapažanja o brojnim dokazima i protudokazima, utemeljeni u izvornoj građi i dokumentima, čemu pridonosi i znanje više jezika.

Nužno je potrebno istaknuti *Rječnik govora bačkih Hrvata* koji nam je, kada je dospio na svjetlo dana, donio dobrodošlo i potrebno osjećanje sigurnosti, a nadasve više saznanja o utiranju puta našega opstanka u Podunavlju.

Od najranije mladosti Sekulić je bio povezan s Maticom hrvatskom, institucijom u kojoj su prepoznali značaj njegova rada i ponudili mu prostor da se što cjelovitijim pokaže i što potpunije ostvari; ondje su mu tiskali više knjiga, što se također može reći i za Društvo hrvatskih književnika, budući da je i ono nakladnik više Sekulićevih radova.

bačkih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Njegov rad na istraživanju, bilježenju i znanstvenoj obradbi tema o jeziku Hrvata u Bačkoj ostao je zapisan u sljedećim djelima: *Rasprave o jeziku bačkih Hrvata* (1997.), *Jezikoslovne rasprave* (2015.), kao i u brojnim člancima, priložima i raspravama u znanstvenim i drugim publikacijama. Svoj doprinos dao je i u istraživanju i bilježenju onomastike, osobito u knjizi *Osobna imena, prezimena i nadim-*

ci bačkih Hrvata, objavljenoj 2006., kao i u djelima *Hrvatski bački mjestopisi* (1994.), *Hrvatski baranjski mjestopisi* (1996.) i *Hrvatski srijemski mjestopisi* (1997.). U svojim brojnim radovima nastojao je osvijetliti i opisati povijest i položaj hrvatskoga jezika u Bačkoj te označiti doprinose svih onih koji su presudno utjecali na očuvanje toga jezika i njegova imena, od **Mihajla Radnića**, **Emerika Pavića**, **Lovre Bračuljevića**, **Ivana Antunovića** sve do polovice XX. stoljeća.

Od neprocjenjive je važnosti njegov *Rječnik govora bačkih Hrvata* (2005.) koji je nastao kao rezultat dugogodišnjeg rada, a zajednički je izašao u nakladi Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Instituta za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović** (današnje Katoličko društvo **Ivan Antunović**) iz Subotice. Ovo je djelo vrlo korisno i danas, kako stručnoj javnosti tako i starijima kako bi se podsjetili zaboravljenih riječi, a mlađim naraštajima kao priručnik i podsjetnik na bogatstvo jezika kojim su govorili njihovi preci.

Sam Sekulić u ranije spomenutom djelu *Razgovori s Antom Sekulićem* svjedoči kako je posebno ponosan na prevođenje pet starozavjetnih biblijskih knjiga za izdanje *Biblije* na hrvatskome jeziku (Zagreb, 1968.).

Književnost i kulturna povijest

Uz jezik, najveći dio cjeloživotnoga rada Ante Sekulić posvetio je proučavanju književnosti, književnoj povijesti i teoriji, kako hrvatske književnosti u cjelini tako i bačkoj hrvatskoj književnosti i njezinim najistaknutijim imenima od početaka do svojega vre-

Nagrade

Sekulić je dobitnik više nagrada i priznanja. Za svoj rad i doprinos hrvatskoj kulturi i znanosti dobio je Nagradu **Ivan Filipović**, kao i najviša hrvatska državna odličja: *Danicu s likom Stjepana Radića* i *Danicu s likom Marka Marulića* (1996.) i *Hrvatski pleter* (1997.), a 2009. imenovan je i Počasnim građaninom Subotice.

mena. Najistaknutija njegova djela iz ovog područja su: *Hrvatski pisci u ugarskom Podunavlju od početka do kraja XVIII. stoljeća* (1993.), *Hrvatska preporodna književnost u ugarskom Podunavlju do 1918.* (1994.), *Književnost podunavskih Hrvata u XX. stoljeću* (1996.), *Pavlini prinosi hrvatskoj književnosti* (1997.) i *Bilješke iz književnosti* (1953. – 1963.) (2010.).

Svoja znanstvena promišljanja i saznanja o povijesti Katoličke crkve objavio je u djelima *Drevni Bač* (1978.), *Tragom franjevač-*

Dr. sc. Petar Vuković, izvanredni profesor na Odsjeku za zapadnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Sekulića valja čitati, ali s odmakom i kritički

Ante Sekulić nezaobilazno je ime za sve koje zanima jezik i povijest bačkih Hrvata. Njegova je ostavština važna i zbog broja objavljenih radova i zbog širine istraživačkih interesa te se zato često smatra da je Sekulić dao svojevrsnu sumu svega onoga što se o bačkih Hrvatima zna. Pa ipak, svi koji danas čitaju njegove radove morali bi to činiti s velikim oprezom i sa sviješću o tome da oni obiluju faktografskim pogreškama i da su metodološki često izrazito problematični. Faktografske su pogreške posljedica toga što Sekulić neke činjenice nije znao i nije mogao znati, ali često, nažalost, i toga što je one koje je znao namjerno prešućivao i iskrivljavao. Primjerice, u njegovim pregledima književnosti bačkih Hrvata jedva da se i spominju radovi ljevičarskih autora, pa i tako važnih kao što je **Balint Vujkov**. Metodološki problemi proistječu opet dijelom iz toga što Sekulić nije bio u toku s teoretsko-metodološkim novostima u povijesnoj i filološkoj znanosti, no često – nažalost – i iz toga što je kršio i najelementarnija znanstvena načela. Primjerice, u njegovu *Rječniku bačkih Hrvata* nigdje se ne spominje da se koristio rukopisnom građom za rječnik bunjevačkih i šokačkih Hrvata **Stjepana Bartolovića**, a ta je građa zapravo osnovni materijal iz koje je Sekulićev *Rječnik* plagijat. Ukratko, Sekulića valja čitati, ali s odmakom i kritički.

kog ljetopisa u Subotici (1978.), *Marijanske pobožnosti podunavskih Hrvata* (1985.), *U karmelskom ozračju (životopis o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina u Somboru)* (1977.), *Karmelićanski prinosi hrvatskoj kulturi* (2001.).

O etničkoj i kulturnoj povijesti pisao je u brojnim radovima, kao i u knjigama *Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca*, (1986.), *Bački Bunjevci i Šokci* (1989. i 1990.), *Bački Hrvati: Narodni život i običaji* (1991.), *Umjetnost i graditeljstvo bačkih Hrvata* (1998.). Mnoga njegova djela značajna su, kako onima koji se bave znanošću tako i svakom pojedincu koji se interesira za povijest i kulturu Hrvata na ovim prostorima. Uz znanstveni doprinos, ona su pisana jasnim jezikom i stilom te odišu velikom nadom i potrebom da ono što je važno ostane zabilježeno za buduće generacije.

Pjesnički opus

Objavljivao je i pjesme, koje su se našle u zbirkama *Sin nizina*, *Zvona bjeline*, *Vijenac uspomena*, *Željan Boga*, *Pred Gospodinom*, *Središte života*, *Moj bližnji* i *Popudbina*, a 2004. godine tiskane su i njegove *Izabrane pjesme* u nakladi Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*, gdje su uvrštene i do tada neobjavljene pjesme iz rukopisa.

Bio je članom Društva hrvatskih književnika, Matice hrvatske, Hrvatskog P.E.N.-a, Hrvatskog filološkog društva, Hrvatskog mariološkog instituta u Zagrebu, Katoličkog instituta *Ivan Antunović*, Papinske marijanske akademije u Rimu. Bio je dopisni član HAZU-a (Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti), kao i drugih znanstvenih udruga.

Umro je 19. ožujka 2016. godine i pokopan je na zagrebačkom Mirogoju.

Bogato pisano naslijeđe

Cijeli svoj životni i radni vijek, kao i znanstvenu karijeru posvetio je Ante Sekulić bilježenju i promišljanju hrvatskoga jezika i književnosti na ovome podneblju te inkorporaciji hrvatske bačke književnosti u matičnu hrvatsku književnost. Čitajući njegova djela svaki će zainteresirani čitatelj biti zahvalan na marljivoj radu radi kojega i danas imamo sustavno i pomno ispraćen tijek stvaranja i razvitka ovoga dijela naše kulturne baštine. Njegovu cjelokupnu djelatnost možemo promatrati u skladu s društveno-povijesnim okolnostima pod kojima je nastajala, a koje nisu uvijek bile naklonjene njegovim ciljevima. Imajući svijest o tome kako će ono što nije zapisano biti zaboravljeno, Sekulić nam je ostavio bogato pisano naslijeđe koje nas može podsjećati i poticati na dalji rad na očuvanju, promišljanju i znanstvenoj obradbi jezičnih i književnih doseg Hrvata u Bačkoj.

Inače, ovih dana u Zagrebu će biti objavljena i knjiga *Mariološke rasprave* u kojoj su sabrani Sekulićevi multidisciplinarni radovi čija je tematika vezana uz pobožnost Blaženoj Djevici Mariji u hrvatskome narodu, svetišta kao mjesta njezina štovanja te osobe koje su se u hrvatskome narodu isticale u pobožnosti. Na osobit način obrađena je marijanska pobožnost podunavskih Hrvata. Knjigu je priredio **Stjepan Kušar**, izdaje ju **Ante Marin Sekulić**, a suizdavač je Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice.

Klara Dulić-Ševčić

Iz starog tiska

Priređuje: Vladimir Nimčević

Đido kod ministra Smoljana, kulturno sijelo u Rumi

14. studenoga 1940. – Zagrebački *Hrvatski dnevnik* javlja da je jugoslavenski ministar bez portfelja **Bariša Smoljan** primio u Beogradu senatora **Josipa Vukovića Đidu** »koji je prikazao teško stanje Hrvata u Vojvodini i protusporazumački rad nekih eksponenata, koji su prije služili protunarodnim režimima«. Drugim riječima, ukazao je na protuzakoniti rad općinskog komesara Subotice **Marka Jurića**.

14. studenoga 1940. – Zagrebačka *Hrvatska straža* javlja da *Hrvatska žena* priređuje 14. studenoga u 6 sati poslije podne u svojim prostorijama (Patačičkina ulica) komemoraciju pjesniku bačkih Hrvata **Aleksi Kokiću**.

15. studenoga 1911. – *Neven* javlja da je u dvorani Katoličkog momačkog udruženja u Subotici održana 5. studenoga zabava bunjevačke djevojačke kongregacije, koja je prošla uspješno zahvaljujući predsjednici društva **Justiki Skenderović Lešinoj**.

15. studenoga 1913. – *Neven* javlja da je bunjevački rodoljub **Josip Čović** položio liječnički ispit u Pešti i promoviran je u doktora medicine.

16. studenoga 1940. – Zagrebački *Obzor* donosi članak bačkog Hrvata **Petra Pekića** o Bunjevcima, gdje piše da »Bunjevci kao Hrvati mogu biti korisniji građani« i »da ne mrze Srbe, ali traže, da se isprave nepravde, što su im činjene onamo još od 1920. godine«.

17. studenoga 1935. – *Subotičke novine* javljaju da je otvoren tekući račun u *Gradskoj štedionici* radi prikupljanja priloga za podizanje nadgrobnog spomenika **Paji Kujundžiću**.

18. studenoga 1938. – *Subotičke novine* javljaju da je došao kraj borbi između Jurićeve i Ivandekićeve frakcije Jugoslovenske radikalne zajednice. **Marko Jurić** (Jurićeva frakcija) je zadobio povjerenje vodećih krugova JRZ-a, te je primljen za kandidata na listi **Milana Stojadinovića**, a **Josip Čović** i braća **Mirko** i **Ivan Ivandekić** (Ivandekićeve frakcija) se povlače iz političkog života.

18. studenoga 1940. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je prije više mjeseci nogometnu momčad rumske *Zvijezde* počeo trenirati poznati austrijski nogometni stručnjak, emigrant **Max Reichsfeld** iz Beča.

19. studenoga 1921. – *Subotičke novine* javljaju da je **Pajo Vidaković**, suspendirani župnik u Monoštoru, imenovan za ministarskog savjetnika i da na njegovo mjesto dolazi župnik **Grgo Jasenović** iz Santova.

19. studenoga 1937. – *Subotičke novine* javljaju da je najveći suvremeni hrvatski književni kritičar dr. **Ljubomir Maraković** u dvobroju *Hrvatske prosvjete* prikazao djela bačkih Hrvata: **Petra Pekića**, **Marice Vujković**, **Marka Čovića** i **Aleksandra Kokića**.

20. studenoga 1920. – *Neven* javlja da je 14. studenoga prije podne u 11 sati poslije velike mise održan veliki bunjevačko-šokački zbor u Sonti. Zbor su organizirali predstavnici Bunjevačko-šokačke stranke: **Matija Ispanović** iz Subotice, **Franje Malbašić** i **Sima Firanj** iz Sombora i **Ivan Evetović**, župnik iz Bača.

21. studenoga 1940. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je 17. studenoga u velikoj dvorani Hrvatskog doma u Rumi održano prvo omladinsko kulturno sijelo. **Miša Kadnar** je kazivao pjesmu *Do-*

movini od **Dure Arnolda**. Članice su izvele igrokaz *Ženski razgovori*. Tajnik Hrvatske čitaonice u Rumi i ulozi hrvatske omladine. Na koncu je pročelnik omladinske sekcije **Antun Kitić** nastupio s dva vesela monologa, a **Ivan Fabri** je izveo pjesmu *Joj mene joj* od **J. Rutića** uz pratnju na harmonici. Tijekom i nakon programa trajao je ples, a glazbu je izvodio omladinski jazz i tamburaški zbor Hrvatske ratarske čitaonice.

HKPD *Matija Gubec*, Tavankut: Multiplikativni događaj projekta »Manjinska mladiniteka«

Uključivanje mladih u kreativni manjinski turizam

Članovi HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta su nedavno organizirali multiplikativni događaj projekta »Manjinska mladiniteka« u kojem ova udruga sudjeluje. Rezultate projekta predstavio je predsjednik Udruge i predstavnik projektne tima iz Tavankuta **Ladislav Suknović**.

Nositelj projekta »Manjinska mladiniteka« je slovenska organizacija *Zavod Burja* iz Rimskih Toplica, a uz tavankutsku udrugu projekt-partneri su slovenski *Centar za mlade Ruše* (CEZAM Ruše), te hrvatski *Studio B* iz Nove Gradiške. Projekt »Manjinska mladiniteka« odobren je od Europske komisije u sklopu »Ključne akcije 2 – Strateška partnerstva«, unutar »Erasmus+« programa. Poseban fokus projekta su mladi koji započinju svoj razvojni put i integriranje u društvene tokove kao budući nositelji razvojnih aktivnosti i donošenja političkih odluka. Upravo je ovim projektom učinjen korak više u osnaživanju mladih pripadnika nacionalnih manjina iz regije koji potječu iz različitog socijalnog, ekonomskog i kulturnog okruženja, ali i imaju različit pravni i kulturni status u domicilnim državama.

Tri rezultata

Aktivnosti projekta koji traje od svibnja 2019. do siječnja 2021. godine su tri intelektualna rezultata. Prvi je »Manjinska videoteka«, koja obuhvaća online tečaj u području kreativnog manjinskog turizma i kulturne baštine. U okviru nje snimljeno je nekoliko kratkih dokumentarnih filmova koji se bave ulogom mladih u suvremenom pristupu kreativnom manjinskom turizmu i razvoju kulturne baštine. Drugi je brošura *Vodič kroz manjinske točke u lokalnim zajednicama – Naša kultura u našem mjestu*, koja sadržava turističke mape manjinskih atrakcija u lokalnim zajednicama. Treći intelektualni rezultat jest *Manjinski kompas*, publikacija koja uključuje smjernice za veću socijalnu uključenost mladih pripadnika nacionalnih manjina i prezentiranje primjera dobrih praksi u kreativnom manjinskom turizmu i kulturnoj baštini.

Značajno iskustvo

O navedenim tiskanim brošurama i značaju sudjelovanja tavankutske udruge u ovom projektu Ladislav Suknović je rekao:

»Za našu Udrugu ovo je prvi projekt koji smo radili u okviru programa 'Erasmus+' i sa zadovoljstvom mogu reći da imamo izuzetno pozitivno iskustvo kako u suradnji s partnerima *Zavod Burja* iz Rimskih Toplica, koji je ujedno i nositelj projekta, *Centrom za mlade Ruše* (CEZAM Ruše), te Udrugom za promicanje aktivnog sudjelovanja *Studio B* iz Nove Gradiške, a tako i s odabirom teme projekta. Smatrali smo važnim educirati naše mlade

članove o važnosti i potencijalima kulturne baštine i njenom promoviranju kroz turizam u kojem se naša Udruga već uspješno oprobala. Nastojimo našim aktivnostima i projektima povezati sve segmente lokalne zajednice i jednim multidisciplinarnim pristupom učiniti kvalitetniji i brži razvoj lokalne zajednice, ali i snažnije uključivanje mladih kao budućih nositelja aktivnosti i donositelja važnih odluka, ponajprije razvojnog karaktera. Važno je čuti i vidjeti iskustva drugih zajednica, implementirati dobre prakse i na taj način olakšati razvojni put. Benefiti koje lokalna zajednica ima

od naših aktivnosti su brojne, od medijske vidljivosti, stvaranja mreže dobavljača, veće uključenosti lokalnog življa do materijalnih benefita. U posljednjih deset godina su na ovim poljima učinjeni brojni pozitivni pomaci i to mogu posvjedočiti kako lokalni akteri, ali i brojni turisti i gosti čiji broj se popeo na oko 4.500 na godišnjoj razini. Našim aktivnostima, a pogotovo kroz ovakve projekte, nastojimo pokazati mladima potencijale koji se nalaze u njihovom okruženju, samo ih valja iskoristiti i naći svoju šansu i razvojnu priču u svom zavičaju.«

Predstavljanju rezultata u okviru »Manjinske mladiniteke« nazočili su članovi *Gupca*, predstavnici hrvatske zajednice u Srbiji kao i mladi koji su bili sudionici projekta.

I. D.

Obilježeno 20 godina biskupskog djelovanja i 75 godina života nadbiskupa Stanislava Hočevara

Rad zasnovan na ZAJEDNIŠTVU i dijalogu

U katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije u Beogradu 11. studenoga svečanim euharistijskim slavljem obilježeno je 20 godina biskupskog djelovanja i 75 godina života beogradskog nadbiskupa i metropolita mons. **Stanislava Hočevara**. Slavlju su prisustvovali svi svećenici Beogradske nadbiskupije, biskupi Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda kojoj Beogradska nadbiskupija pripada, ostali crkveni vjerodostojnici, predstavnici Veleposlanstava u Beogradu, te gosti i vjernici svih župa Nadbiskupije. Izražavajući riječi zahvale, nadbiskup Hočevar je izrazio posebnu zahvalnost za dijalog predstavnicima reformiranih crkava, židovske i islamske zajednice, te predstavnicima civilnih i drugih zajednica, potičući ih da čeznu za mirom i međusobnom sinergijom.

Zajedništvo i jačanje dijaloga

Na samom početku euharistijskog slavlja sve prisutne je pozdravio vlč. **Mihael Sokol**, a pozdravni govor je u ime svećenika Beogradske nadbiskupije održao generalni vikar Beogradske nadbiskupije mons. **Aleksandar Kovačević**. U svom govoru, među ostalim je istaknuo da su dvije bitne odrednice koje određuju nadbiskupa kao osobu i kao pastira. Tako je rekao da je on najprije onaj koji okuplja, te da je on čovjek dijaloga i ekumenizma s obzirom na to da se neprestano zalaže za jedinstvo svih kršćana. Riječi zahvale svim nazočnima uputio je i beogradski nadbiskup Hočevar.

»Željeli smo, a ja sam samo pod tim uvjetom i pristao na ovu proslavu, da održimo *Papski dan* u povodu 25 godina vrlo važne enciklike svetog **Ivana Pavla II.** i 60. godišnjicu *Papskog vijeća* za promicanje jedinstva. Koronavirus nam je sve drugo onemogućio. Želimo misnim slavljem izreći Bogu zahvalu i još se jače povezati«, izjavio je nadbiskup Hočevar.

Također, osvrnuo se i na proteklih 20 godina svog biskupskog djelovanja u Beogradskoj nadbiskupiji.

»Iako je proteklo vrijeme bilo dosta kompleksno, ipak je Bog dao da smo svi zajedno puno toga učinili. Izgradile su se neke nove crkve, a završene su i neke druge bitne stvari. Osobito mi je drago da smo završili *Sinodu* u kojoj smo dali neke jasne smjernice za budućnost. S druge strane, možemo reći da smo poboljšali odnose s ostalim crkvama i vjerskim zajednicama i da je dijalog krenuo. Drago mi je da je veliki broj stručnjaka bolje proučio povijest Katoličke crkve u Srbiji. Do sada uopće nismo imali povijesnih knjiga, a sada ih je veliki broj. Možemo reći da svaka župa sada ima temeljitu povijest«, istaknuo je Hočevar, dodajući da

mu je i funkcija predsjednika Biskupske konferencije SRJ, koju je obnašao u dva mandata, također od velikog značaja.

»Povijest je određivala hod naše Biskupske konferencije. U to vrijeme nastajale su nove biskupije. Grkokatolička koja je nastala u Skoplju sada je već samostalna eparhija. Već 2003. godine nastala je grkokatolička biskupija za Vojvodinu, ali i za čitavu Srbiju. Srijemska biskupija se potpuno osamostalila 2008. godine. Sve to je određivalo i naše daljnje puteve. Međunarodna biskupska konferencija sv. Ćirila i Metoda imala je i ima veliki značaj. S jedne strane nije lako voditi biskupsku konferenciju jer

imamo različite države, različite jezike, različite pravne sustave. Ali ipak smo mi jedna crkva i kao biskupi se uvijek vrlo rado susrećemo. Katolička crkva je u ovoj zemlji manjinska i potrebno je jače razmjenjivati iskustva ali i promicati jači dijalog, bilo s većinskom Pravoslavnom crkvom, ili većinskom islamskom zajednicom, kao što je slučaj na Kosovu. Naša biskupska konferencija je služila upravo tome da jače unaprijedimo dijalog, što mislim da je za sve nas, za čitavo društvo, od velikog značaja«, zaključio je nadbiskup Hočevar.

Poruke nade

U svojoj propovijedi kardinal vrhobosanski nadbiskup **Vinko Puljić** osvrnuo se i na život beogradskog nadbiskupa, te na odgovorne službe koje je obnašao kao svećenik salezijanac.

»Ove godine i sam obilježavam 75 godina života, 50 godina misništva, 30 godina biskupstva i upravo ovih dana i 26 godina kako sam kardinal. Zato sam Bogu zahvalan, a onda i svima ostalima koji su pridonijeli da to sve skupa mogu doživjeti. Drago

mi je da mogu sudjelovati u ovom slavlju. Htio sam pokazati svoju solidarnost, ne samo da budem prisutan na ovoj proslavi nego da zajedno zahvaljujemo Bogu za dah života i za sve ono što smo proživjeli. Ujedno želim beogradskom nadbiskupu čestitati što mu je Bog dao milost da može hrabro, vedro i istinski voditi crkvu ovdje u Beogradu. Smatram da toj zajednici katolika, ali ne samo njima nego i svim drugim vjernicima on šalje snažnu poruku nade koju je itekako svjedočio cijeli svoj život», kazao je kardinal Puljić, dajući osvrt i na današnje odnose među crkvama: »Mislim da su odnosi krenuli uzlaznom putanjom. Međutim, nedostaje još hrabrosti da zakoračimo dalje. Dijalog traži da jedni druge priznamo i poštujemo. Žao mi je što u politici nedostaje prave kulturne komunikacije. Moramo jedni druge poštivati i tražiti zajedničko dobro, a ne dobro jedne stranke ili pojedine grupe nego ono što je za dobro naroda i zemlje. Htio bih da ova zemlja na neki način smogne hrabrosti da svaku stvar nazove pravim imenom. Ono što pripada čovjekovom dostojanstvu da se to ugradi u strukturu života i zakonito, a da na neki način uvaži različitosti i poštuje različitosti i stvori upravo tu klimu da se svaki čovjek osjeća kao kod kuće. I to smatram da političari trebaju učiniti.«

Proslava se poklopila s praznikom – Danom primirja koji se u Srbiji slavi 11. studenoga, a samo primirje kojim je završen Prvi svjetski rat potpisano je u 11 sati kada je i počelo euharistijsko slavlje. Slavlje su svojom nazočnošću uveličali apostolski nuncij u Srbiji mons. **Luciano Suriani**, predstavnik Srpske pravoslavne crkve otac **Radomir Rakić** i otac **Nikola Soldatović**, biskup slovačke Evangelike crkve **Jaroslav Javornik**, reis-ul-ulem Rijaset Islamske zajednice Srbije **Sead ef. Nasufović**, predstavnici Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama, te brojni veleposlanici i predstavnici Veleposlanstava u Beogradu.

S. D.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kristovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta

Crkvena godina završava svetkovinom Krista Kralja. Ova svetkovina je znakovita, jer nas, prije nego uđemo u pripremu za Božić, želi podsjetiti tko je Krist doista i što, kao kralj, od nas očekuje.

Okrunjen trnjem doći će u slavi

Da je Krist drugačiji od ovozemaljskih kraljeva lako se može uočiti. Evanđelja o njemu kao kralju govore na dva, u prvi mah, potpuno suprotna načina. Međutim, ta dva naizgled suprotstavljena prikaza Krista Kralja imaju mnogo dodirnih točaka, koje usmjeravaju kršćanski život.

Na jednoj strani evanđelja nam govore o čovjeku okrunjenom trnovom krunom, izbičevanom i ismijanom, kojega vojnici izruguju, a narod želi otjerati u smrt. To je onaj čovjek za kojega prorok govori da je čovjek boli. Pilat će ga ironično staviti pred narod: »Evo kralja vašega!«, a oni će bijesno vikati »Ukloni! Ukloni! Raspi ga!« Optužen je da se pravio kraljem, te tako bunio narod, a oni koji su željeli njegovu smrt nisu znali da u smrt guraju pravog kralja, ali drugačijeg od bilo kojeg ljudskog poimanja kraljevanja. Kada ga je narod jednom zgodom htio zakraljiti, on im je umakao, a na Pilatovo pitanje je li on kralj, odgovorio je: »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta«. Dakle, nije zanijekao, nego je otkrio pravu istinu. Obogaćeni ovim znanjem, već njegovi suvremenici su mogli shvatiti da njegovo kraljevstvo, iako nije od ovoga svijeta, ono je za ovaj svijet. Njegovim dolaskom ono se počelo ostvarivati u svijetu, a svoje konačno dovršenje imat će na kraju vremena, kada on, Kralj, ponovno dođe u slavi, o kojoj govori ovonedjeljno evanđelje (usp. Mt 25, 31-46). Tada će preuzeti ulogu suca. No, suditi neće prema zakonima ovoga svijeta, jer naša mjerila ne vrijede u njegovu kraljevstvu. I sve što ovozemaljski kraljevi i velikaši cijene za njega nema nikakve vrijednosti. Prva mjesta se kod njega ne osvajaju novcem i silom, nego poniznošću i služanjem. Zato će, kada on dođe, mnogi prvi biti posljednji, a posljednji prvi. A on sam poistovjećuje se s najmanjima i najslabijima: »Zaista, kažem vam, što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (Mt 25,40).

Život po Kristovim mjerilima

Krist Kralj čije kraljevstvo nije od ovoga svijeta, kojega je ovaj svijet ponizio, odbacio i ubio, doći će na kraju vremena suditi svijetu. Kriteriji po kojima će suditi nisu tajni, on nam ih jasno otkriva i daje nam priliku da po njima živimo.

On će, kada bude ponovno došao u slavi, sabrati sve ljude, točnije sve narode, te ih podijeliti na dvije strane, sebi s desna i s lijeva. Jedini kriterij za podjelu bit će: »ogladnjeh i dadoste mi jesti; ožednjeh i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnušte me; oboljeh i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni« (Mt 25,35). Dakle, koji su tako činili ići će na jednu stranu, a koji nisu na drugu. Vrlo jasno i jednostavno. Evanđelje piše kako su se i jedni i drugi zapitali kada se to Isus našao u ovim situacijama, a oni mu jesu ili nisu pomogli. Kao odgovor on se poistovjećuje s najmanjima i najslabijima.

Dakle, podjela koju će Krist Kralj napraviti na kraju vremena, neće biti ni po nacionalnosti, ni po bogatstvu, moći i položaju, niti po sposobnosti ulizivanja, bogaćenja i manipuliranja. To su sve kategorije koje cijene ovozemaljski vladari, a za Isusa su bezvrijedne, čak nepoželjne. On će čovjeka suditi prema njegovim djelima, prema onome što nosi u srcu, prema ljubavi koju je imao za one ljude koje je na svome životnom putu susretao. Ovi kriteriji za ulazak u Božje kraljevstvo su nastavak Isusovih prisposoba o budnosti i pripravnosti.

Često selektivno pristupamo ljudima, pravimo podjele, kao što ih pravi ovaj svijet. Prema mnogima smo ravnodušni, nezainteresirani za patnje i probleme drugih. Politika svijeta je »gledaj svoja posla«. No, to nije politika Božjeg kraljevstva. Krist Kralj nas upozorava da ćemo se naći na strani na kojoj ne želimo, ako tako budemo živjeli. Kršćani su uvijek bili poznati po svojoj ljubavi i dobroćinstvima. A moderni kršćani nisu neki drugi, nego mi. Zato i mi danas trebamo živjeti tako da budući naraštaji mogu u nama pronaći uzore dobročinitelja i onih koji su imali ljubavi za sve, posebno za odbačene, kao što je imao i Isus. Ne traže se od nas velika djela, rijetko da se za to nekome pruži prilika, traže se mali znaci ljubavi, mala djela koja nekom znače mnogo, traži se da imamo savjest osjetljivu za bližnjeg i da ljubav Bogu iskazujemo ljubeći svakoga tko se našao na našem putu.

Savjeti liječnice

Kako jačati imunitet?

Za jačanje imuniteta nikad nije kasno * Glavni neprijatelj imuniteta je kronični umor i stres

U proteklm mjesecima često se spominje riječ imunitet, koja je postala svojevrsni sinonim za zdravlje. No, jesmo li se ikada baš zabavili njenim značenjem i važnošću? Imunitet je sposobnost organizma da se obrani od različitih bolesti, virusa, bakterija, infekcija... Zbog činjenice da i sami možemo utjecati na imunološki sustav, bilo to pozitivno ili negativno, važno je biti informiran kako na pravilan način pomoći našem organizmu. Bila je to tema razgovora s liječnicom opće prakse dr. Margaretom Jaramazović.

Jačanje imuniteta je aktualna tema, osobito kada dođu hladniji dani, pa samim time i prehlada i gripe. Koliko je važno jačati imunitet i je li dovoljno sada početi, ako smo to zanemarili tijekom prethodnih mjeseci?

Imunitet predstavlja glavnu crtu obrane organizma protiv virusa i bakterija. Za jačanje imuniteta nikad nije kasno. Obično ta

tema dođe na razmatranje u jesen, na početku sezone prehlade i gripe. Tijekom ljetnih mjeseci unosimo u organizam raznovrsno sezonsko voće i povrće, tako da smo na neki način već pripremljeni.

Kako možemo jačati imunitet? Jesu li dovoljni prirodni vitamini, minerali iz voća i povrća, pa i čajevi?

Najbolji vid jačanja imuniteta je svakako prirodnim putem. Voće i povrće, prije svega citrusno voće, sadrži razne vitamine i minerale neophodne za svakodnevno funkcioniranje organizma, samim tim i jačanje imuniteta. Ponekad je potrebno pojačati i umjetnim suplementima i lijekovima. Za imunološku funkciju izuzetno su važni vitamini A, C, D i E, te minerali cink,

selen i magnezij. Također, imunitet jača i umjerena tjelesna aktivnost najmanje 30 minuta dnevno, pet dana tjedno.

Što utječe na pad imuniteta?

Glavni neprijatelj imuniteta je kronični umor i stres. Dugotrajna iscrpljenost, nespavanje i nepravilna ishrana dovode do pada imuniteta. Tada nismo podložni samo virusnim infekcijama nego i mnogim drugim bolestima. Alkohol ima depresivno djelovanje na imunološki sustav pa ga je najbolje piti umjereno ili ne piti uopće. Pušenje i upotreba nikotina također štetno djeluju na imuni sustav.

Koliko vremena je potrebno da imunitet ojača?

Jakog imuniteta nema bez zdravog organizma, treba čuvati sve organe kako bi bili u stanju boriti se protiv stranih mikroorganizama. Imunološki sustav je spoj svih sustava u organizmu, pa je za jačanje imuniteta kod odraslih najvažnije voditi računa o zdravlju svakog dijela svog organizma. Upravo od stanja organizma pojedinca ovisi i period oporavka, odnosno podizanja imunog sustava.

Može li se na isti način jačati imunitet kod starijih i mlađih ljudi?

Imunitet i starenje su dvije međusobno povezane teme. Starije osobe imaju osjetljiviji imunološki sustav, svakodnevno napadnut od različitih mikroorganizama, ali se on svakodnevno može jačati. Starije osobe s jačim imunološkim sustavom su manje bolesne. Važno je voditi računa o hidrataciji, tj. dnevnom unosu vode. Svatko može postati dehidriran, ali ovakvo stanje je posebno opasno za starije osobe i malu djecu. Preporučuje se izbjegavanje stresnih situacija, kao i dovoljno sna i redovita tjelesna aktivnost prilagođena zdravstvenom stanju i godinama.

Može li se imunitet održavati samo prehranom i utječe li, primjerice, post na jačanje ili slabljenje imuniteta?

Kod zdravih osoba bez kroničnih oboljenja može. Pravilna ishrana i provođenje zdravih životnih navika dovoljno je za održavanje imuniteta. Što se posta tiče, mišljenja su podijeljena. Crkva je donijela odredbu da post nije obavezan za osobe ispod 18 i preko 60 godina i za kronične bolesnike, primjerice dijabetičare kojima bi značajno ugrozio zdravlje. To su upravo rizične skupine sa slabijim, odnosno nedovoljno razvijenim imunološkim sustavom. Na imunitet zdrave osobe post nema nekog velikog uticaja.

Koliko su korisna i za koga su prije svega namijenjena cjepiva protiv gripe? Koliko se to savjetuje?

Cjepiva protiv sezonske gripe su prije svega namijenjena rizičnim skupinama, a to su osobe starije dobi preko 65 godina i kronični bolesnici. Za zdravstvene djelatnike su obavezna prije početka sezone gripe. Kontraindikacije za primanje cjepiva su alergija na neku od komponenti samoga cjepiva. Naravno, može se cijepiti tko god želi, ali prvenstveno su rezervirana za rizične skupine. Ove godine bilo je veće interesiranje za cjepivo protiv gripe. Čini se da je aktualna epidemiološka situacija motivirala građane da se jave u većem broju nego inače.

Osim već ustaljenih preporuka, kako se možemo zaštititi od aktualnih virusa i što preporučujete?

Što se tiče aktualnih virusa, ne bih dodavala ništa novo od onog što ste čuli u proteklih nekoliko mjeseci. Potrebno je pridržavati se propisanih mjera zaštite. Ono što bih istaknula je da ne treba paničariti, jer kako sam ranije navela, stres utječe na pad imuniteta pa samim tim postajemo dostupni ne samo koronavirusu nego i svim ostalim virusima. Nemojmo unositi nemir u svoj ni u tuđe živote, jer psihijatri imaju previše posla i bez ove epidemije. Ostanimo covid negativni, ali puni optimizma i pozitivnog duha.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

Čarobne gljive

Vikend u prirodi je rezultirao divljenjem prema ljudima koji se razumiju u gljive. Dvije prijateljice su samo nestale u jednom momentu, a u drugom su bile tu s vrećom punom gljiva. Priroda je više nego ikad puna ovih kapičastih biljaka, a kako sam negdje pročitala one su sve više mutirale i pojavile su se neke otrovne vrste do sada jestivih. Sada se tek ne usuđujem sama otići u šumsku nabavu, ali imam povjerenja u one koji ih poznaju, a na sebe preuzimam dio pripreme.

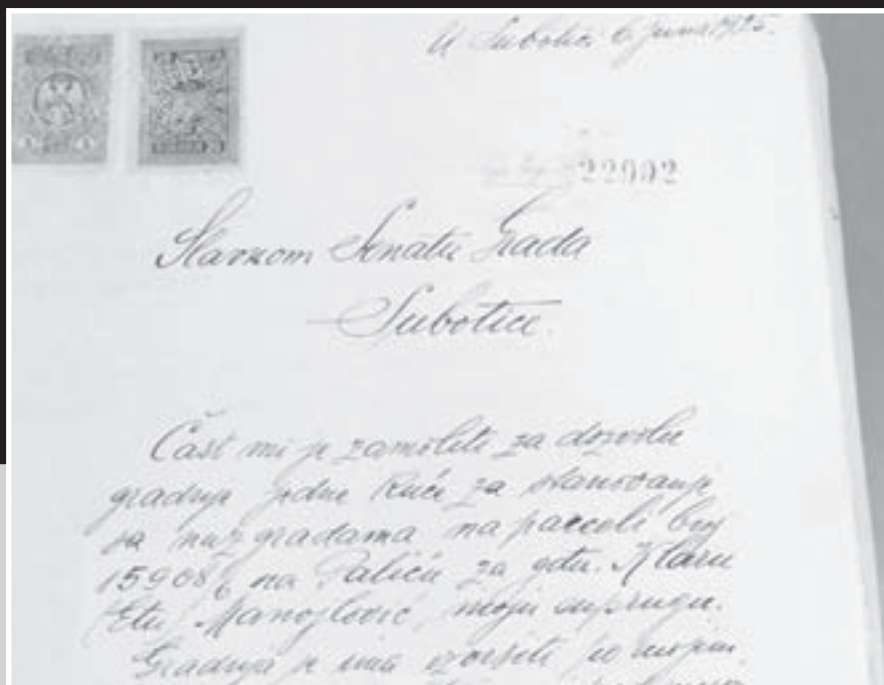
Potrebno: 6 odrezaka bijelog pilećeg mesa – oko 600 g / 6 kriški tanko rezanog dimljenog kačkavalja – oko 200 g / 12 kriški tanko rezane šunke – oko 250 g / 2 srednje glavice mladog crnog luka / 400 g mariniranih gljiva / 2 žlice brašna / 2 žlice mješavine začina / sol i mljeveni papar po potrebi / 4-5 čenova češnjaka / 200 g kiselog vrhnja / malo peršina.

Postupak: Čekićem za meso blago izlupati odreske i svaki začiniti mješavinom začina. Preko staviti po režanj kačkavalja, a preko toga dva koluta šunke. Smotati u rolnice, pričvrstiti čačalicama kako se ne bi otvarale i propržiti, s vrlo malo ulja, sa svih strana dok lijepo ne porume. Ispržene rolnice skloniti sa strane i ostaviti da se ohlade, pa ih narezati na režnjeve. Otprilike svaki narezati na tri dijela. Posebno propržiti sitno sjeckani crni luk dok ne postane staklast, dodati zatim na listiće narezane gljive i pržiti dok ne ispari višak tekućine. Dodati brašno i naliti s dvije šolje vode, pa uz stalno miješanje kuhati dok se ne zgusne. Začiniti po ukusu sitno sjeckani češnjak i kiselo vrhnje. Izmiješati lijepo da se sve sjedini, pa masu izručiti u posudu za pečenje. Pećnicu zagrijati na 220 stupnjeva Celzija. Preko umaka poredati narezane kolutove rolanog mesa i posuti preko sjeckani peršin. Zapeći u zagrijanoj pećnici nekih 15 minuta.

Ovo jelo začinili smo bijelim vinom koje sam imala.

Dobar tek!

Gorana Koporan

VILA GRAĐENA za Klaru

Neposredno uz željezničku prugu na Paliću, u blizini postaje, nalazi se vila koja je, vjerojatno, i u svom nastanku plijenila pozornost lokacijom i graditeljskim detaljima, a čini to i danas, sada drugom krajnošću, budući da je vremenom pretrpjela velika oštećenja zbog nezakonitih useljavanja. Uništeni su prozori i vrata, fasada se urušila i sve je obraslo raslinjem koje se neometano širi.

Stariji Palićani vilu pamte po ljepoti i bogato uređenom enterijeru, gdje je važno mjesto zauzimao klavir, na kojem su vježbala djeca obitelji u čijem je posjedu bilo ovo, nekada lijepo zdanje, ali i druga djeca, s kojom su se družila. Bila je to imućna i cijenjena obitelj, čiji potomci više ne žive ovdje. Tako pričaju Palićani...

No, tko je podigao vilu na neobičnom mjestu, uz prugu, tko je njen tvorac i kreator, toga se više nitko nije sjećao. Nakon poduzetog istraživanja u Povijesnom arhivu Subotica, poznato je više detalja o nastanku vile, iako je radi potpune vjerodostojnosti podataka neophodno još dopuniti dosadašnja saznanja. U lipnju 1925. godine građevinski inženjer **Milan Manojlović** obratio se Senatu Grada s molbom za odobrenje gradnje kuće za svoju suprugu **Klaru – Etu** (F: 47. III 485/1925). Istovremeno je posebne dozvole tražio od nadležnih službi željeznice, jer se lokacija nalazi u požarnom rajonu. U dokumentima je detaljno opisao buduću kuću, a posebno zanimljiv podatak iz ovog opisa su planirani zidovi izrađeni u betonu od šljake. Uz molbu su predani projekti – kako je naznačeno – ali ih u dokumentima, nažalost, više nema. Imovina je deset godina kasnije prodana narednim vlasnicima.

Apoteka u Sonti

Fotografija je snimljena u apoteci u Sonti 1973. godine, Ul. M. Tita br. 5 (sada V. Karadžića br. 5 gdje se danas nalazi *Saldo*). Slijeve na desnu stranu je **Jožef Mendan** iz Sombora na radnom mjestu računovođe u matičnoj apoteci u Apatinu. Do njega je mr. ph. **Marija Milačić**, farmaceutkinja u apoteci Apatin. **Kata Danić, Solarova**, spremačica u apoteci Sonta, farmaceutski tehničar **Ruža Silađev**, šefica apoteke u Sonti i mr. ph. **Karlo Paču**, tadašnji upravnik apoteke u Apatinu.

Prva apoteka u Sonti (prema **Iliji Savkovu**, *Istorija apotekarstva na tlu današnje Vojvodine*) je otvorena 1893. i nazvana je *Kod Anđela*, na današnjoj adresi u Ulici V. Karadžića, br. 14.

ostao u Apatinu za vrijeme Drugog svjetskog rata i poslije oslobođenja. Bio je upravnik matične apoteke i svih ogranaka apoteka po selima Općine Apatin sve do umirovljenja. Preminuo je 1980. ili 1981. godine.

Na ovoj fotografiji su oba farmaceuta i računovođa iz Apatina na preuređenju poslovanja apoteke u Sonti. Prvi puta u povijesti apoteka, ogranke apoteka su mogli voditi farmaceutski tehničari uz izuzeće nekih lijekova i ljekovitih pripravaka. Osobno sam bila prvi apotekar (farm. tehničar) u povijesti iz naše zajednice Hrvata-Šokaca iz Sonte, a prva diplomirana farmaceutkinja je **Vesna Zec, Jovina** (udana **Projovska**, r. 1957.), diplomirala u Beogradu 1981.

Prvi liječnik u Sonti iz naše zajednice je bio dr. **Vinko Silađev, Gundurov** (1950.-2007.), diplomirao u Zagrebu 1974.

Namještaj apoteke na ovoj fotografiji je izvorni još od prvih dana osnivanja. S lokacije M. Tita 14 je prenesen ranih pedesetih godina (1951. ili 1952.) na novu lokaciju, također u Ulici M. Tita, ali na broj 5. Bio je vrlo funkcionalan, dok su apoteke pripravljele mnoge ljekovite pripravke za koje su trebale fijeke, ustakljeni dijelovi namještaja u kojima su se čuvale porcelanske stojnice s ljekovitim tvarima za razne praškove, pilule, čepiće, masti, te *štajngefesi* (staklene flaše i flašice) sa sirupima, tinkturama i etarskim uljima. Velika količina lijekova i ljekovitih pripravaka se izrađivala u svakoj apoteci. Razvojem farmacije i gotovih lijekova ovaj namještaj je postajao sve nefunkcionalniji, te je zamijenjen namještajem iz matične apoteke u Apatinu, prve polovice sedamdesetih godina kada je matična apoteka preseljena na novu lokaciju, a dobila je i novi funkcionalni namještaj.

Od velike pomoći svakom uposlenom je bila prijateljska klima u radnom kolektivu u smislu dogovaranja, primanja znanja od starijih kolega i nesebičnog pružanja istog mlađim neiskusnim

kolegama. Nepisano pravilo »slušaj, a pitaj (govori) samo kada je neophodno za rad«, moglo bi se reći da je bilo moto. Kao učenica obnašala sam praksu u apoteci Apatin, gdje me je između ostalih podučavala i Marija Milačić s fotografije, a poduku o poslovanju i uređenju apoteke u Sonti je revno odradio upravnik Karlo Paču.

Od prve apoteke *Kod Anđela* dva puta se mijenjala lokacija apoteke u Sonti (sada se nalazi u Ul. V. Karadžića br. 3), a smjenjivali su se i farmaceuti i farmaceutski tehničari u velikom broju kako iz Sonte tako i iz drugih mjesta. Moglo bi se reći da je ovo u novija vremena omiljena profesija kako za muškarce tako i za žene, a posebice u Sonti. Rijetko se čuje da je netko od apotekara otišao na rad u inozemstvo. Moguće je zato što mladi diplomirani farmaceuti ili farmaceutski tehničari brzo pronalaze posao.

Povijesni izvor: Ilija Savkov, *Istorija apotekarstva na tlu današnje Vojvodine*.

Ruža Silađev

Osnovao ju je **Árpád Rényi**. Od tada su se mijenjali vlasnici, **Elemer Zari, Gábor Beke, Jakov Binenfeld, Ernest Gotfrid i Lazar D. Popović**.

Godine 1935. apoteku je kupio Karlo Paču (s fotografije), rođen u Futogu 1906., diplomirao u Segedinu 1930. Poslije tri godine Paču je zamijenio apoteku u Sonti s **Albinom Šuhtarom** iz Apatina, za treću javnu apoteku *Kod Sv. Trojice*. Nakon Šuhtara, apoteka u Sonti je dobila odlukom vlasti 1945. godine administratora **Belu Bertla**, farmaceuta iz Ratkova, 1946. **Andriju Ungara** iz Subotice, a 1958. apotekar u Sonti je **Jovan Jurišić**. Do 1971. se izmijenilo još nekoliko farmaceuta.

Zanimljivo je da su do oslobođenja 1945. apotekama davana imena svetaca, pa je tako u Apatinu prva novoosnovana apoteka nazvana *Kod Sv. Duha*, druga *Kod Sv. Antuna*, a treća *Kod Sv. Trojice*. Godine 1949. država je propisala prinudni otkup svih apoteka te su one postale Narodne apoteke. Gospodin Paču je

Projekt Hrvatske matice iseljenika

Što mi znači?

Učenici četvrtog razreda OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici sudjelovali su u projektu Hrvatske matice iseljenika koji nosi naziv *Što mi znači?* Skupa sa svojom učiteljicom **Natašom Pastva** istraživali su svoju kulturu i baštinu i ono njima zanimljivo zabilježili i predstavili.

Tako su predstavili običaj pucanja bičem na žetelačkim svečanostima – *Dužijanci* i umjetnost u tehnici slame.

Učenik **Pavao Huska** predstavio je godinu dana mlađeg **Filipa Šarčevića**, učenika OŠ *Matko Vuković*, koji redovito sudjeluje

na natjecanju u pucanju bičevima. On je gledatelje upoznao s dijelovima biča, a to su: *držalje*, *karike*, *šalangovi*, *brodsko užje*, *čapo* i *švigar*. Filip je pojasnio da samo *švigar* puca, te je i pokazao kako se to radi.

Dražen Dulić, koji je također učenik spomenutog razreda, predstavio je svoju baku (*majku*) **Mariju Dulić** koja se bavi slamarstvom. Kako je rekao, u rukama njegove *majke* slama postaje umjetnička slika, ali *majka* Marija ima želju: svoje umijeće u radu sa slamom prenijeti na unuke. Tako je na kraju priloga **Dražen** konstatirao kako se nada da će njegova mlađa sestra **Mija**

jednoga dana radeći umjetnine od slame razveseliti *majku*. U ovome projektu sudjelovali su i učenici istoimene škole u Ma-
loj Bosni, koji su skupa sa svojim učiteljicama **Maricom Sken-**

derović i **Branislavom Milanović** izradili plakat koji nosi naziv *Povratak korijenima*.

Svi radovi objavljeni su na digitalnim platformama Hrvatske matice iseljenika, a od pristiglih radova će biti napravljen film.

Ž. V.

Virtualni Knjižničari u razmjeni

Iako ne možemo putovati jer je pandemija, to ne znači da se ne možemo družiti. Tako je ove godine projekt *Knjižničari u razmjeni* realiziran virtualno kao i većina drugih programa.

Podsjetimo se: projekt *Knjižničari u razmjeni* zajednički je projekt nekoliko knjižnica u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji, odnosno Gradske knjižnice Beli Manastir i Središnje knjižnice Mađara u Republici Hrvatskoj i partnerskih knjižnica iz Subotice, Mohácsa, Baje i Kecskeméte. Tako se već godina-ma knjižničari međusobno posjećuju i održavaju radionice u školama i vrtićima nacionalnih manjina u toj zemlji. I ove

godine Gradska knjižnica Subotica ugostila je knjižničare iz Belog Manastira koji su virtualno bili u posjetu školama u Subotici i okolini gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku. Istodobno, subotički knjižničari su se virtualno družili s djecom u Belom Manastiru koja pohađaju nastavu na srpskom jeziku. Radionice su održavane i u Mađarskoj.

A što se radilo?

Održane su različite radionice. Čitane su i sastavljane priče uz pomoć *Pričosvijeta*, gledane priče uz pomoć *Kamišibaja* te rađene vježbice u čitanju pjesmica s učestalim glasovima č, ž, š i slično. Bilo je drugačije ali ništa manje zabavno i kvalitetno. Snimke možete i vi pogledati na Facebook profilima spomenutih knjižnica.

Nadamo se da će naredne godine druženje biti uživo.

B. I.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Milan Gašpar**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Mala Bosna – 2. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nogomet i košarka

VOLIM: se igrati s prijateljima

NE VOLIM: svađu i tuču

U SLOBODNO VRIJEME: se igram s igračkama i Lego kockama

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: automehaničar

Too optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne punjene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

Sukladno članku 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – dr. zakon i 9/2020) i čl. od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19)

Oglašava JAVNI UVID U

Nacrt Izmjene dijela Plana detaljne regulacije za dio obalnog pojasa Paličkog jezera (zapadna i južna obala IV. sektora i obala III. sektora) na Paliću

Javni uvid može se obaviti od 23. studenoga do 7. prosinca 2020. godine, radnim danima od 8 do 13 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 i 9), od 23. studenoga do 7. prosinca 2020. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 15. prosinca 2020., u 13 sati, u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj sali), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 24. 11. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

Astra Telekom

STANDARD
MIX PAKETI

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.stratelekom.com

Kristijan Sekulić 32	KOJI LJUBI U POTAJI	ZADATAK, ZADACA, RAD	BESPO-SLICA	EUROP. ASOCIJA-CIJA U BELORU-SIJ	VATIKAN	POKRET HRV. NARODN. PREPO-RODA	AMERIČKA POP ZVJEZDA TURNER	GREAT BRITAIN	UGODNI MIRIS	RIJEKA U SRBIJI		TURSKO MUŠKO IME
HRVATSKO JEZIKO - SLOVAC (1809 - 1872.)											AUSTRIJA VULKAN OTOK KOD FIJIJA	
PRINOS					KNJIŽNICA (ENG.) VJERNIK U CRKVI							
TRGOVAC U BAKALNICI								NIGERU-SKI NOGOME-TAŠ MARSHAL				
WELLNESS CENTAR U THIONVILL FR.								ROBOT KOJI POMAŽE METAR				
JEDAN ŠVICARSKI KANTON							HRV.M. IME IZVOR SNAGE SUPER-MANA					
NETHERLANDS CANCER INSTITUTE				KU KLUK KLAN JUNAKINJA IZ BAJKE				ONLINE MJESTO ZA UPOŠLJA-VANJE	ČLAN HOP-a BOŽDAR (1913 - 1948)	LJEVIČAR TERORIS-TIČKA SKUPIANA IZ BASKIJE	EKSTRU-DIRANA TUESTA	ITALIJA
3. SAMOGLA-SNIK		KALIFOR-NUSKA KOMPAN U SLOVENIJI			SJEVERN AMERIČKI INDIJANCI							
OBLIK PLODA ŽITARICE					GUSARI IVICA, KRAJ							SLUŽENJE NEPRIJA-TELJU
	2. SAMO-GLASNIK MUERA ZA ČISTOTU ZLATA		KORIGIRA-TI, ISJEČI FOTOGRA-FUJU									
KARLO STARČE-VIĆ AM. PROIZ. OBUČE			AUTOR SOFTWA-RERSKA KOMPAN U NIEM							NAN ZAK RIJEKA I PLANINA U SRBIJI		
				BOGATA UKRASNA TKANINA SOC. AUT. POKRAJINA							DEUTSCH-LAND KONTRA OD DANA	
VICTORY ZLATNA PČELA					ENGLESKI (SKR.) ST. EGIPAT BOG AMON			OČEKIVA-NJE DOBROG KARLOVAC				
JEDAN KONTI-NENT									MJESTO BLAŽENOG POČINKA 23. SLOVO			
OTOK U MAKAU KINA						BUNJEVA-ČKO JELO						

RIJEŠENJE

VOĐAVALNO LUDCEVIĆ DAI A. UROD. LIBRARY, BAKALNI, ODAB. ADONIA, MABU VALAS, MARIT. HIG. IOK. I. CA. ROKETZ. KLAS. PRATI E. KROPOVATI. KS. ALKTOR. IZ. VAND. BROKAT. D. ROS. EN. INDA. ANTARITIK. RAI. TAPA. TAPMA.

OKOMTO. V. LUBAVNIK. KRAJAT. URAOK. LESIRIA. DOVOKA. SOT. EDARJA. ASKA. SAP. V. LAK. RUB. RA. LIRSH. POKRET. THIA. KSPITONT. GB. M. OROOK. KA. ANOIA. KAKRAT. R. JADAR. ETA. TAPA. RAB. ZIM. DAN. AYHUN. I. IDAJA.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Utakmica preokreta

BANATSKO VELIKO SELO - U utakmici 17. kola, na gostovanju u Banatskom Velikom Selu nogometaši subotičke *Bačke 1901* u srazu s ekipom *Kozare* poraženi su rezultatom 3:2 (1:1). Pod pritiskom serije od šest poraza zaredom domaćini su već od prve minute krenuli u napade, međutim, nakon njihove dvije propuštene prigode, Subotičani su pogotkom **Šljivančanina** u 36. minuti došli u prednost. Samo minutu kasnije Velikoselci su poravnali, a početkom drugog poluvremena i preokrenuli rezultat. Gosti se nisu predavali, a jednu od stvorenih izglednih situacija pred vratima domaćina za novo poravnanje svojim drugim pogotkom na utakmici realizirao je Šljivančanin u 63. minuti. Nogometaši *Bačke 1901* uspješno su odolijevali napadima *Kozare* sve do četiri minute prije posljednjeg sučevog zvižduka, kad su domaćini pogodili greda, a već u narednom napadu i zatresli protivničku mrežu za konačnu pobjedu. U narednom kolu Subotičani će ugostiti fenjeraša *Vojvodinu 1928* iz Perleza.

Vrijedna pobjeda Čonopljanaca

BEČEJ - Nogometaši čonopljske *Sloge* u 17. kolu su na gostovanju kod *Bečeja 1918* zabilježili pobjedu rezultatom 0:2 (0:1). U vrlo živoj i borbenoj utakmici gosti su osvojili bodove koji su ih definitivno odveli prema sigurnosti sredine ljestvice. Domaćini su pokazali već kroničnu neefikasnost, pa i pored dobre igre i većeg broja stvorenih prigoda nisu uspjeli svladati sigurnog **Bulovića**. Nasuprot njima, gosti iz Čonoplje su od tri ozbiljne prigode realizirali dvije. Domaćini su od početka bili agilniji, zapucali dvije prigode u prvim četvrt sata, a za promašaje su kažnjeni u 23. minuti pogotkom **Purića**. Bečejci su do poluvremena djelovali bezvoljno, pa se na odmor otišlo s minimalnom prednošću *Sloge*. U nastavku su domaćini krenuli nešto agilnije, ali borbeni gosti su pravodobno otklanjali svaku opasnost po svoja vrata. Idealnu prigodu za poravnanje domaćini su imali u 58. minuti, no, iz opravdano dosuđenog penala njihov najefikasniji napadač snažnim udarcem je prebacio protivnička vrata. Nova kazna uslijedila je u 84. minuti. U jednoj munjevitoj kontri brzonogi **Vemić** je zaobišao istrčalog vratara domaćina i poslao loptu u praznu mrežu za konačni ishod. U narednom kolu Čonopljanici će ugostiti dva mjesta bolje plasiranu ekipu *Jedinstva* iz Stare Pazove.

Očekivana pobjeda

SOMBOR - Očekivano, nogometaši *Radničkog 1912* na domaćem terenu su rezultatom 2:0 (1:0) svladali *Hajduka 1912* iz Kule. O odnosu snaga na travnjaku najbolje svjedoči to što je od svih izvijestitelja vratar **Pehilj** ostao neocijenjen. Domaćine je u prednost doveo najbolji pojedinac susreta **Antunić** pogotkom iz solo prodora u 30. minuti. U nastavku su Somborci stalno napadali, stvarali prigode, međutim, lopta nije htjela u mrežu Kuljana, sve do 68. minute i prave bravure **Terzića**. Napadač domaćina nadmudrio je dvojicu protivnika u njihovom kazne-

nom prostoru, a potom snažnim udarcem poslao loptu iza leđa nemoćnog gostujućeg vratara za konačni rezultat utakmice. U narednom kolu Somborci će gostovati u Starim Banovcima, kod dofenjeraša *Dunava*.

Vojvođanska liga Sjever

Nesmotrenošću do poraza

GAJDOBRA - Somborski *Radnički* je u 15. kolu na gostovanju u Gajdobri poražen od četrnaestoplasiranog *Hercegovca* rezultatom 3:1 (1:1). Domaćini su do pobjede došli zbog smušenosti u redovima Somboraca. Od prvog sudačkog zvižduka *Radnički* je diktirao tempo, što je rezultiralo pogotkom **Mitrovića** u 34. minuti. Domaćini su poravnali u nadoknadi prvog poluvremena, nakon udarca iz kuta i očitog prekršaja nad vratom **Vezmarom**. U nastavku, za svega desetak minuta, napadači *Hercegovca* su još u dva navrata, nakon kardinalnih grešaka obrambenih igrača Somboraca lakim pogotcima osigurali pobjedu. Do kraja utakmice gosti su stvorili još nekoliko prigoda, a dvije stopostotne zapucao je **Žeželj**. U narednom kolu *Radnički* će ugostiti trenutačnog lidera *Bajšu*.

Pobjeda u gostima

LOVČENAC - *Tavankut* je u utakmici 15. kola, na gostovanju u Lovčencu, porazio ekipu dvanaestoplasiranog *Njegoša* rezultatom 0:1 (0:1). U živoj i dinamičnoj utakmici gosti su bili za nijansu poduzetniji. Pobjedu Tavankučanima donio je **Tumbas** pogotkom iz prve prave prigode u 23. minuti. Nakon odmora domaćini su pojačali tempo i ostvarili prevlast u igri, pokušavajući bar poravnati. Gosti su mudrom igrom uspjeli sačuvati svoja vrata, a u finišu utakmice iz brzih kontri stvoriti i dvije ozbiljne prigode za uvećanje prednosti. U narednom kolu *Tavankut* će ugostiti devetoplasiranu *Bačku* iz Pačira.

Specijalizirali se za podjelu bodova

TURIJA - Duel dva imenjaka, *Mladosti* i OFK *Mladosti Apa*, odigran u 15. kolu u Turiji, rezultirao je podjelom bodova rezultatom 2:2 (1:1). Domaća ekipa je, iako od 50. minute s igračem manje, svo vrijeme imala terensku inicijativu, međutim, Apatinci su u realizaciji rijetkih prigoda bili s(p)retniji. Domaćini su zatresli mrežu **Jeličića** u 9. minuti, a poravnao je **Mitrović** u 31. U nastavku domaćini pojačavaju pritisak, a u prednost su došli u 75. minuti autogolom **Jovovića**. Kad su domaćini već pomišljali da bodovi ostaju kod njih, **Veinović** im je zatresao mrežu u 86. minuti. Ovim bodom Apatinci su zadržali šestu poziciju na ljestvici. U narednom kolu OFK *Mladost Apa* će kao izraziti favorit ugostiti *Njegoša* iz Lovćenca.

Područna liga Sombor

Prekinuli crnu seriju

SOMBOR - Somborski **ŽAK** je u 16. kolu ugostio ekipu *Maglića* iz istoimenog mjesta i zabilježio pobjedu rezultatom 1:0 (0:0). *Željezničari* su imali igru, dominirali su tijekom cijele utakmice,

ali su i ovoga puta pokazali već kroničnu neefikasnost. Seriju poraza prekinuli su pogotkom **Sazdanića** iz penala u posljednjim trenucima sudačke nadoknade. U narednom kolu Somborci će gostovati kod izrazitog favorita, lidera *Stanišića 1920*.

Šesti poraz zaredom

OBROVAC - Na gostovanju u Obrovu *Tvrđava* iz Bača je u 16. kolu poražena od petoplasiranog *Borca 46* rezultatom 3:0. Ovo je šesti poraz Bačana zaredom i doveo ih je u vrlo nezavidnu poziciju na ljestvici. Na pretposljednem su mjestu, sa svega bodom više od fenjeraša *Omladinca* iz Bukovca. U narednom kolu, u derbiju začelja, *Tvrđava* će ugostiti petnaestoplasiranog *Korduna* iz Kljajićeva.

Područna liga Subotica

Petarda u mreži Bajmačana

BAJMAK - U utakmici 14. kola *Radnički 1905* je bio vrlo gostoljubiv i na domaćem travnjaku rezultatom 0:5 (0:1) prepustio bodove ekipi *Sloge* iz Ostojićeva. Nakon ovog poraza Bajmačani zauzimaju 14. mjesto, sa svega dva boda više od fenjeraša *Sutjeske*. U narednom kolu *Radnički 1905* će na gostovanju u Zmajevu odigrati derbi začelja protiv *Obilića*.

Promašaji kumovali porazu

ĐURĐIN - Đurđinci su u 14. kolu na svojem travnjaku poraženi od četvrtoplasiranog *Napretka* iz Nadalja rezultatom 1:2 (0:1). U borbenoj utakmici domaćini su stvarali prigode, pogađali

vratnice i zapucali penal u 78. minuti. U 18. minuti kapetan **Stantić** iz slobodnjaka s 19 metara pogađa gredu, potom su stopostotne prigode zapucali **Vuković**, **Skenderović** i **Matković**. Gosti su u 33. minuti došli u prednost iz slobodnjaka s 18 metara. U nastavku domaćini i dalje dominiraju, a poravnao je **Bilbija** u 67. minuti. Iz novog slobodnjaka gosti su sedam minuta kasnije opetovano došli u prednost. Đurđinci su zapucali i penal u 78. minuti i nekoliko ozbiljnih prigoda u posljednjih deset minuta utakmice, pa su bodovi otputovali u Nadalj. U narednom kolu *Đurđin* će gostovati u Malom Idošu kod dofenjeraša *Edšega*.

MNL Sombor - Apatin - Kula - Odžaci 1. razred

Neočekivani poraz

RIBAREVO - Na gostovanju u Ribarevu, monoštorski *Dunav* je u 13. kolu od dofenjeraša *Jedinstva* poražen rezultatom 4:2 (3:2). Gosti su bolje otvorili susret, pa su već u 8. minuti pogotkom **Đurišića** došli u prednost. Svega dvije minute kasnije domaćini su poravnali, a u 36. i 41. minuti i preokrenuli rezultat. Monoštorce je u igru vratio **Santo** pogotkom u posljednjoj minuti prvog poluvremena. U nastavku su domaćini uspjeli sačuvati svoju mrežu, ali i pogotkom u 62. minuti potvrditi pobjedu. U narednom kolu *Dunav* će gostovati u Krušiću, kod fenjeraša *Mladosti*.

Odmor za Berešce

BEREG - U 13. kolu *Dinamo 1923* iz Berega bit će slobodan. U narednom kolu Berešci će gostovati u Ribarevu, kod dofenjeraša *Jedinstva*.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Za dlaku

I to tanku. Najtanju moguću. Hrvatska nogometna reprezentacija, službeno još uvijek u statusu viceprvaka svijeta iz Rusije 2018, doslovno je u posljednjim trenucima susreta u Splitu i Parizu uspjela ostati članicom elitnog A razreda UEFA natjecanja Lige nacija. Jer kada je, do tada više nego solidni, **Livaković** u 90. minuti kiksao i darivao Portugalcima pobjednički pogodak (**Dias**) za 3:2, na Saint Denisu je bio identičan rezultat. Da je kojim slučajem Švedska zabila još jedan, u idućem ciklusu ovog novog momčadskog natjecanja euro selekcija *vatreni* bi se natjecali u B jakosnom razredu. Na sreću, Francuzi su pogodili još jednom mrežu gostiju iz Skandinavije za konačnih 4:2 i izbornik **Dalić**, ali i cijela nogometna nacija su mogli odahnuti. Hrvatska je opstala u skupini 3, sa skromna tri boda (jedna pobjeda i pet poraza, uz gol razliku 9-16). Pomalo tužno za momčad koja je briljirala na prošlom Svjetskom prvenstvu.

Ali, kako to na svakom poštenom suđenju biva, najnoviji *vatreni* imaju i mnoštvo olakotnih i opravdavajućih okolnosti.

Pa braneći ih, krenimo redom:

Skupina s aktualnim svjetskim (Francuska) i europskim (Portugal) prvacima bila je jedna od najtežih u elitnom razredu. Izbornik Dalić se morao suočiti s neminovnom smjenom generacija, ali i desetkovanom momčadi uslijed ozljeda i pandemije koronavirusa. Konačno, ruku na srce, izuzev prvih gostujućih susreta, Hrvatska je u većini susreta igrala dobro, ali ih je gubila grubim greškama obrane i pogreškama sudaca. Najbolji primjer je posljednji susret u kojemu su Portugalci izjednačili nakon evidentnog igranja rukom tijekom napadačke akcije.

Bilo kako bilo, dobro se svršilo. Primarni cilj je ipak ostvaren, a ostanak je izboren. Nakon svih ovih natjecateljskih susreta u skupini 3, plus nekoliko prijateljskih ogleda, reprezentativni stručni stožer imao je priliku isprobati zbilja veliki broj igrača i doći do okvirne spoznaje koji nogometaši mogu kandidirati za nastup na Europskom prvenstvu iduće godine.

Na pogreškama se najbolje uči, a tijekom ove sezone u Ligi nacija ih je bilo na pretek. Šesnaest primljenih golova u šest susreta je previše za momčad aktualnih globalnih viceprvaka. Propuh u obrani treba što prije zakrpati, a sve ostale linije osnažiti.

Ima vremena do sredine iduće godine i duela protiv Engleske, Češke i Škotske.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Markice

Iz Ivković šora

Gatamo

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo, došla nam zima. Nema se šta radit, pa se mi kupimo jedan kod drugog na salaši kugod pilići i divanimo o svim i svačim, a najviše o tim kaka su vrmena došla i kaka su kadgod bila. Sad smo se niki učutili, pa gatamo šta bi kazli još kad smo sve izdivanili. Joso sidi na šamadli kod šporelja i razgleda nokte na rukama, a taki su mu da ji fleksom mož turpijat; Periša gleda kroz pendžer digod u daljinu, prema varoši a ona se baš lipo vidi odaleg iz Ivković šora, a ja sam još iskapio to malo ladne kafe i posli čašicu. Pitam i šta su se tako zamislili, pa bar da kako opet krenem divan. Joso se prvi trgo pa će: »Jalte, vas dvojca, jel vi vidite šta se to trevlja u svitu? Meni nikako nije jasno zašto sad se pravi vaka strka-zbrka, ta kugod da kadgod nije bilo bola i nevolja, a sad već svit ne smi ni na sokak brez sto kojikaki pravila«. Ja se niki trgo na taj divan, pa se mislim da je čovik skroz u pravu. I kadgod je bilo boleština još od pamtvika; te nas napala kuga, te ona španjolka, pa ondak eptika i jeto priživili smo s Božijom pomoćom. A zašto se vako sad ponašaju sa svitom valjdar samo oni na vlasti znadu. Periša se okrenio od pendžere i manio se gledanja, pa veli: »E, vas dvojca, gatate, kontate i kontate pa nikako da skontate. Ta sve je ovo zato da se svit izdili, da se siroti ne mišaju s bogatima. Veli mi jedan čovik, on je šofer ovi veliki kamiona pa ide svudank po bilim svitu, svašta vidi, e on mi pripovido da je bio digod na moru, a tamo na ovim običnim kupalištima muk, nigdi svita, tišina kugod pod odžakom. A borme kad je naišo na ta bogatija mista, tamo se vozaju i veliki luksuzni, daborme privatni brodovi što ji zovu jahte, gospoje se sunčaju na njevim palubama, tiraju se ti brzi gliseri, ma sve njim potaman. A ti, sirotinjo, plaćaj maske i sidi kod kuće jel čim se makneš, oma će te kogod uvatit za buđelar«. Nisam se tio upušćat u divan jel ne bi znao šta kast. Al kad se obazrete unatrag sto i kusur godina gatam da nije tako ni prazan ovaj Perišin divan. Kad su, na priliku, smislili traktor, bilo oma viška čeljadi pa ji tribalo kako god sklonit jel dotle se oralo konjima jal volovima, i ako si imo dobar par volova i zdrave noge, jel za plugom je borme tribalo i koracat, mogo si uzorat najviše lanac. A i ti prvi traktori su oma mogli deset lanaca. Znači, bilo oma viška devet ljudi i dvajst volova, pa posli koje lito Gospodnje ni za ris nije tribalo svita; risar i risaruša su pokosili povezali i sadili najviše jutro, a kombaj ovrvo na dan dvajst, opet viška čeljadi. Sad da ni ne divanim. Taki su traktori da mi imamo sriću što su salaši u šoru uvučeni jel bi morali rušit da ovi moderni traktori prođu. Neg, šta vi mislite očedu I dat ove zime da pravimo disnotore jel ćemo morat kugod za vrime obaveze posli onog rata pravit disnotor kradom pod badnjom kuružnje. Ne sviđa mi se ovo, čeljadi moja: čestit i pošten se ne cini ništa, a kojikaki uncut je kogod i štogod. Nikud ovo ne ide, a kamol na dobro. Neg, idem namirivat i očistit ispod josaga. Umorio sam se od gatanja, a i ova dvojca će se valjda sitit i potrevit vratata. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir**Divani se sve
za dicu al
samo divani**

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva se vi dana probudi ščim čuje prve pitlove. Odmoran i naspavan. Tako i jutros. Ne bi se dizo i bunijo njegovu, nek se makar ona naspava ka može. Lego na leđa, metnijo šake podglavu, veli budan je, neće krcat. Tako se svašta i o svačega naštodiro. U posljednje vrime bilo svega i svačega, najviše radosti. Posebno ka mlađa donela na svit malo. Istina, sića se i kako se radovo ka njegova donašala na svit cure, al ko da ta radost bila malo drugača. Vo malo čeljade, što mu cilo dupence stane na bač Ivin dlan, izgleda mu drugače neg obadve njegove. Nikoliko put ga već dadiljijo, al vazdan u brige da se neće kakogod varnit, pa... ne smije ni pomisliti šta bi moglo bit. Za cure se nikada ni tako brinijo, virovo da male i Bog čuva. I cigro se š njima i baco ji malo u zrak pa ji vato, one bi se na svaj glas smijale. Bile cigurne u dadine ruke i srce. Njegova vi dana veli, neka tako unuka, znadem da ti srce ko i u mladi dana, al ti ruke više i nisu tako cigurne. Znade to i on, više put ka se naglo digne malo ga i zaneše, pa zoto ako maloga i dadilji, dadilji ga sidečki. A vaj, ope, to ne volji, navadijo se da se naj što ga dadilji šečka i cupka. E, zoto bač Iva jedva čeka proliće. Veli, maniće se i bicigle, a latit dičja kolica, unuka u kolica, pa kroselo. Doktorica mu i tako rekla da bi se tribo jal špacirat jal biciglat. On izbirnijo biciglanje brog članaka i kolina. E, misli se, na proliće će zaboravit koliko mu znađu bolit, a ima i za nji medecina. Utomu se i njegova javila, još nako topla i zbunita, nit spava, nit budna. Jedva dočekao, oma se digo i ošo skuvat kafu. Zapalijo i radijon i sokočalo. Ščim dono kafu, oma na sokočalu nadesijo slike što mlađa beštelovala njegovu kako dadilji malo. Lipo gleda u njega, a on se namrgodijo i svaj zapiljijo u nju. Bač Iva se svaj raspekmezi o milina ka to vidi. Uto na radijonu puščali jednu doktoricu iz varoši, upregli je da pozove svu čeljad dobre volje da pošalju novaca za ličit jednu curicu. Velu, ako ne nakupimo dosta, curica će otit nonaj svit. »Ogreblo jim njevo, pa jal nam ni Najštosezasvepita pri izbiranja punijo glave sonim njegovim sve za našu dicu? A gle vo, država kanda ima za sve, samo za bolesnu dicu nema. Ni mi žo, poslaćemo i mi koliko možemo, ta dica nisu nikomu ništa kriva, al i država bi mogla štogoda dat, a ne samo arčit novce za crkvu, eroplane, raketle i tenkove i pomagat nima što nemu ništa s nama«, veli bač Iva i srkne malo kafe. Izašlo mu iz glave da je još vruća, pa oparijo jezik. »Ta, neka se oma jidit, znadeš da ti to škodi«, veli njegova i otrne radijon. »Džaba si otrnila, taki zvanija ima i na televizije i na sokočalu i u novina. A lipo ti kažem da je Najštosezasvepita veliki mudrika. Vi što ga iza frange svituju, a ne vidimo ji, pravoga poznaju no što radu. Oni mu i rekli kaki smo mi sažaljiv svit i šta triba da radi. I eto, zotu dicu nakupimo svi zajedno, pa države ništa ne koštu. Tako jim više ostane za crkvu i eroplane«, veli bač Iva, pa otrne i sokočalo. Duboko izdanijo i ošo namirit živinu. Iz stražnjega dvora dugo ni došo natrag.

NARODNE POSLOVICE

- * Ako zatvorite vrata svim manama, i istina će ostati napolju.
- * Svijet se čini mračnim kada su oči zatvorene.
- * Ni najbolji sokol neće ništa uloviti ako mu ne daju da uzleti.

VICEVI, ŠALE...

- Dragi, ovu juhu sam napravila po receptu iz televizijske emisije – kaže supruga mužu. Čim je njezin suprug počeo jesti juhu, ustane i nekamo krene.
- Kamo ćeš sad? Tek si počeo jesti – žena će mu.
- Idem smjesta popraviti antenu!

Ako se bojite da ćete se udebljati, prije obroka popijte čašicu rakije.
Rakija uklanja osjećaj straha.

MUDROLIJE

- * Ako ti treba ruka pomoći, znaj: imaš svoju. Kako stariš, shvaćaš da imaš dvije ruke: jednu da pomogneš sebi, a drugu da pomogneš drugima.
- * Sve što teče, na kraju se ulijeva u more jer se ono nalazi na manjoj visini. Njegova moć je u njegovoj poniznosti.
- * Čovjeka nesretnim ili sretnim čine samo njegove misli, a ne vanjske okolnosti. Gospodareći svojim mislima, on gospodari svojom srećom.

Vremeplov – iz naše arhivePredstava *Albin bircuz*, 2005.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina

**Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje,
propise, upravu i nacionalne manjine –
nacionalne zajednice**

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4608; 487 4604, 487 4607
ounz@vojvodina.gov.rs

KLASA: 128-90-1032/2020-05

DATUM: 10.11.2020. godine

Na temelju članka 7. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava za unaprjeđenje položaja nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica i razvoj multikulturalizma i tolerancije (*Službeni list APV*, broj 8/2019), u vezi s člancima 11., 12. i 26. Pokrajinske skupštinske odluke o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2020. godinu (*Službeni list AP Vojvodine*, broj 54/2019 odl.12/2020, 19/2020, 22/2020 i 25/2020 - rebalans), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljem tekstu: Tajništvo) raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA OČUVANJA I NJEGOVA- NJA MULTIKULTURALNOSTI I MEĐUNACIONALNE TOLERANCIJE U AP VOJVODINI U 2020. GODINI

Javni natječaj se raspisuje za programe i projekte udruga, fondova i fondacija (u daljem tekstu: podnositelj prijave), usmjerene na očuvanje i njegovanje međunacionalne tolerancije s teritorija Autonomne Pokrajine Vojvodine u 2020. godini.

I. IZNOS NATJEČAJA

Javni natječaj se raspisuje na ukupan iznos od **3.790.000,00 dinara**;

II. UVJETI NATJEČAJA

Rok za podnošenje prijava je **25.11.2020. godine**.

Na javni natječaj za dodjelu proračunskih sredstava Tajništva za razvoj, njegovanje i očuvanje multikulturalnosti i međunacionalne tolerancije mogu se prijaviti podnositelji prijave čiji su projekti i programi usmjereni na očuvanje i njegovanje međunacionalne tolerancije i koji imaju registrirano sjedište na teritoriju AP Vojvodine.

Na javnom natječaju se dodjeljuju sredstva za programe i projekte podnositelja prijave, usmjerene na očuvanje i njegovanje međunacionalne tolerancije, a naročito za:

- očuvanje i njegovanje jezika, narodnih običaja i starih zanata;
- zaštitu i prezentaciju folklornog naslijeđa;
- stvaranje uvjeta za razvoj kulture, znanosti i umjetnosti;
- njegovanje i poticanje narodnog stvaralaštva;
- predstavljanje kulturnih dobara od iznimnog značaja;
- književno, dramsko, scensko, glazbeno i likovno stvaralaštvo, memorijale, festivale, jubilarne manifestacije, umjetničke kolonije, kampove kojima se njeguju tolerancija i prava nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica;
- konferencije, turnire, skupove i slično, kojima se njeguju tolerancija i prava nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica;
- njegovanje i razvoj amaterizma, gostovanja ansambala;
- suradnju s matičnim zemljama i druge oblike suradnje;
- projekte koji se odnose na razvijanje, očuvanje i njegovanje duha međunacionalne tolerancije kod mladih;
- unaprjeđenje produkcije i produkciju televizijskog i radijskog programa, internet prezentacija, drugih oblika elektroničkih prezentacija, tiskanih propagandnih aktivnosti, aktivnosti u tiskanim medijima i drugih oblika medijskih aktivnosti.

Na javni natječaj se ne mogu prijavljivati direktni i indirektni proračunski korisnici, gospodarska društva i nacionalna vijeća nacionalnih manjina.

Javni natječaj se objavljuje u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine*, u jednom od javnih glasila koje pokriva cijeli teritorij APV i na mrežnoj stranici Tajništva, kao i na portalu e-Uprava, na srpskom jeziku i na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

III. POSEBNI UVJETI

Javne nabave

Ukoliko korisnik sredstava iz ovog Natječaja potpada pod regulaciju Zakona o javnim nabavama, odnosno ukoliko će se sredstva ostvarena po ovom natječaju koristiti za nabavu radova, dobara ili usluga, a udio javnih sredstava čini više od 50% vrijednosti nabave, korisnik sredstava će se smatrati naručiteljem i u obvezi je primjenjivati Zakon o javnim nabavama.

IV. NAČIN APLICIRANJA

Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima Tajništva u jednom primjerku.

Natječajna dokumentacija može se preuzeti od **10.11.2020. godine** u prostorijama Tajništva ili na web adresi Tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs

Uz prijavu se obvezno podnosi:

Zvaničan dokaz o registraciji podnositelja prijave (pre-slika);

Potvrda o poreznom identifikacijskom broju podnosioca prijave (preslika);

Prijave na javni natječaj se podnose na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;

Podnositelj prijave kojem budu dodijeljena sredstva po Javnom natječaju, a ne posjeduje račun kod Uprave za trezor, imat će obvezu u određenom roku isti otvoriti. Procedura podrazumijeva obraćanje nadležnom tijelu, sa zahtjevom za otvaranje spomenutog računa, nakon čega je u obvezi dokaz o otvaranju računa dostaviti Tajništvu;

Prijave se podnose:

osobno, predajom pisarnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu;

poštom na adresu:

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice,
Bulevar Mihaila Pupina 16, 21000 Novi Sad
ZA NATJEČAJ - OČUVANJE I NJEGOVANJE MULTIKULTURALNOSTI I MEĐUNACIONALNE TOLERANCIJE

V. ODLUČIVANJE

Kriteriji za izbor programa i projekata koje će sufinancirati Tajništvo na Javnom natječaju su:

postotni udio pojedine nacionalne manjine – nacionalne zajednice u ukupnoj manjinskoj populaciji u AP Vojvodini;
ukupni materijalni troškovi programa ili projekta;
prostorni karakter i značaj programa ili projekta (npr. međunarodni, međuopćinski, lokalni, multietnički, od šireg značaja);

trajanje programa ili projekta;
broj sudionika programa ili projekta;
interesiranje publike i posjećenost;
medijski publicitet (televizijski i radio prijenosi ili snimke, izvješća tiska i drugi načini prezentacije);

elektronička prisutnost, zastupljenost i aktivnost (npr. postojanje internet prezentacije, platformi, društvene mreže);
prateće i naknadne aktivnosti (npr. poseban nastup i predstavljanje pobjednika, gala večeri, izdavanje zbornika, kataloga i drugih publikacija);

broj osoba angažiranih na programu ili projektu podnosioca zahtjeva;

ostale aktivnosti, programi i projekti koje organizira podnositelj zahtjeva;

financiranje programa i projekta od drugih tijela, organizacija, fondova, sponzora ili donatora – iz zemlje ili iz inozemstva;

moćnost razvijanja programa i projekta i njihova održivost;

zakonitost i učinkovitost korištenja sredstava ranije dobivenih od Pokrajinskog tajništva.

Neće se uzimati u razmatranje nepravodobne i nepotpune ili nepravilno popunjene prijave, prijave koje nisu podnesene od strane ovlaštenih osoba, kao ni prijave koje nisu predmet Javnog natječaja, odnosno prijave

podnosioca koji nisu podnijeli izvješće o utrošku i korištenju dodijeljenih sredstava za prethodnu godinu, odnosno za koje se utvrdi iz izvješća da su nenamjenski utrošili ta sredstva;

Tajništvo zadržava pravo od podnosioca prijave po potrebi zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno za dodjelu sredstava odrediti ispunjenje dodatnih uvjeta;

Prijave i priložena dokumentacija se podnosiocima ne vraćaju;

Prijave podnosioca vrjednuje i ocjenjuje natječajno povjerenstvo koje formira pokrajinski tajnik rješenjem, koje formira rang-listu u skladu s utvrđenim kriterijima i načinom bodovanja;

Natječajno povjerenstvo utvrđuje preliminaru listu vrjednovanja i rangiranja podnesenih prijava (programa/projekata) koja se objavljuje na zvaničnoj mrežnoj stranici Tajništva i na portalu e-Uprava.

Podnosioci prijave imaju pravo prigovora na preliminaru listu u roku od osam dana od dana njezinog objavljivanja. Obrazloženu odluku o prigovoru, natječajno povjerenstvo donosi u roku od 15 dana od dana njegovog prijema. Po rješavanju prigovora, natječajno povjerenstvo konačnu listu dostavlja pokrajinskom tajniku na usvajanje;

Odluku o izboru programa/projekata pokrajinski tajnik donosi u roku od 30 dana od dana isteka roka za podnošenje prigovora;

Odluka o izboru programa/projekata objavljuje se na zvaničnoj mrežnoj stranici Pokrajinskog tajništva i na portalu e-Uprava;

Odluka o izboru programa/projekata je konačna.

VI. REALIZACIJA

Tajništvo prenosi dodijeljena sredstva na račune korisnika na temelju potpisanih ugovora, u skladu s dinamikom priljeva sredstava u proračun AP Vojvodine;

U ugovoru o dodjeli sredstava preciziraju se sva prava, obveze i odgovornosti podnosioca prijave i Tajništva;

Ukoliko podnositelj prijave ne potpiše ugovor u roku koji je odredilo Tajništvo, smatrat će se da je odustao od podnesene prijave;

Podnositelj prijave je u obvezi dodijeljena sredstva koristiti zakonito i namjenski, kao i dostaviti izvješće o namjenskom trošenju sredstava;

Tajništvo prati realizaciju programa/projekata koje sufinancira.

Dodatne informacije o javnom natječaju se mogu dobiti u Tajništvu, na br. tel. 021/ 487 4604, 021/487 4608, 021/487 4607, ili putem e-pošte bojan.greguric@vojvodina.gov.rs, adrian.borka@vojvodina.gov.rs, aron.madaras@vojvodina.gov.rs.

Pokrajinski tajnik,
Zsolt Szakállas v.r.

Njemačke ljepote

Dvorac u srcu
vinograda

Uvod kao opomena

Među fotografijama koje objavljuju ljudi koje poznajem, manje ili više, a koje objavljuju na društvenim mrežama, osvanula je fotografija na kojoj je taj momak, kojeg vrlo slabo poznajem, sa svojim ubijenim plijenom, a plijen je bio medvjed. Na fotografiji je nasmejano lice te osobe, tijelo u nekoj zadovoljnoj pozi, nonšalantno oslonjeno na pušku iz koje je, pretpostavljam, ubijena životinja, a ispred njega je prostrto tijelo mrtvog medvjeda kako bi se vidjela njegova puna veličina. Radnja se odvija u Bosni, koliko zaključujem u jednom od komentara. Osim nekoliko nacrtanih tužnih ikonica smajlija koji plaču, svi ostali komentari su bili u stilu čestitanja na plijenu i bodrenja u stilu »bravo, majstore«, »kralju«, »care«... Iskreno, nemam komentar. Imam samo jedno veliko pitanje zašto, veliki znak uzvika i veliki znak pitanja čovjeku.

E tako, sada kada sam na glas zaključila kakvi su ljudi oko nas, što ih čini sretnima i zadovoljnim, a što mene uznemirava, mogu nastaviti s pričama o predjelima u koje bježim, makar na fotografijama i koji me, u ovo ludo vrijeme, vesele i ispunjavaju. Na ovoj tjelesnoj repertoaru je Cochem, bajkoviti grad okružen vinogradima.

Da Njemačka ima prelijepu prirodu prvi put sam shvatila prije samo nekoliko godina kada smo s drugarom išli na putovanje u Wülfrath i tom prilikom vozili bicikle nestvarno lijepim stazama. Osim par gradića koje smo tada obišli, Njemačku sam upoznala samo u emisijama, svojim internet istraživanjima i evo sada kroz novi hobi promatranja fotografija. Ovog puta je do mene došla fotografija dvorca u Cochemu, i to snimljena iz zraka tako da vam se zavrti u glavi od masivnosti, položaja i ljepote prirode. Fotografija je u nekim jesenskim bojama i savršeno se uklapa u ovo doba godine, ali je zaštićena autorskim pravima, pa je nisam mogla podijeliti. No, neće je biti teško naći na internetu. I prije nego nastavim priču o dvorcu i gradiću, ne brinite, neću sada

svakog tjedna pisati o dvoricma, ovo je slučajno ispao ovakav niz.

Bajka na rijeci Mosel

Najprepoznatljivija znamenitost grada je svakako veliki dvorac, veličanstveni Reichsburg, smješten na strmoj litici, visoko iznad grada odakle dominira krajolikom. Mnogo osjetljivih šiljastih kula, bitnica i orila ostavljaju dojam tipičnog dvorca iz bajke, jer je to jedan od rijetkih dvoraca u Njemačkoj koji je 1868. godine obnovljen u svom izvornom stilu, nakon što su ga Francuzi potpuno uništili u 16. stoljeću. Dvorac se prvi put spominje 1130. godine i od tada ga upotpunjuje impresivni pogled na dolinu Moselle s prelijepim šumama, livadama, poljima i vinogradima, ali i stari dio grada.

Jednako interesantna priča, ali novijeg datuma, je priča o bunkeru Bundesbanke, koja se uvrštava u vrlo interesantne znamenitosti. Ova banka je za vrijeme Hladnog rata strahovala da bi mogla ostati bez novca, pa je u tu svrhu izgrađen sustav bunkera veličine 1.500 četvornih metara, a dužina hodnika je dostizala 300 metara. Postoji priča da je u bunkeru čuvano 15 milijardi njemačkih maraka. Postojale su i tajne prostorije u kojima bi oko sto ljudi moglo preživjeti oko dva tjedna.

Sam grad Cochem je prizor koji vrijedi vidjeti, ne samo zbog uskih ulica i uvijenih sokaka, obnovljenih kuća s drvetom s tipičnim krovovima od škrljevca, historijske pijace, već i zbog srednjovjekovnih gradskih vrata, crkava i zidova. Zidine koje su nekada štatile grad su veoma dobro očuvane, uključujući i tri od četiri gradske kapije, koje su se vremenom stopile u novije građevine. Najveća od tri kapije grada je Endertor iz 1332. godine, koji je kroz stoljeća služio i kao zatvor za odmetnike malog grada.

Uz ispriku mnogim atrakcijama koje nisam spomenula ovog puta, a koje čine gradić Cochem, posebnu bih pažnju posvetila dolini Moselle. O njenoj ljepoti svjedoči i pisanje rimskog pjesnika **Auzonija**, a nama je danas moguće prošetati stazama kojima su prolazili Rimljani prije više od 1600 godina. Zato i ne čudi što je planinarenje veoma popularna aktivnost, jer malo tko može odoljeti prekrasnoj prirodi koju prate priče o stoljetnoj povijesti.

O vinogradima i vinima pričekat će susret s mještanom, jer, kako kažu, putopisi mnogo vole ugostiti i ispričati, uz čašu vina, interesantnu priču zašto su njihova vina bolja od drugih.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

